

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen
FEKH69
Examensarbete i redovisning på kandidatnivå
VT 2015

Integrerad Redovisning

– Framtidens ramverk?

Författare:

Mikael Jakobsson
Alexander Lepp
Jonathan Wallin

Handledare:

Gert Paulsson

SAMMANFATTNING

Examensarbetets titel: Integrerad Redovisning – Framtidens ramverk?

Seminariedatum: 2015-06-05

Ämne/kurs: FEKH69, Examensarbete i redovisning på kandidatnivå, 15 HP.

Författare: Mikael Jakobsson, Alexander Lepp, Jonathan Wallin

Handledare: Gert Paulsson

Fem nyckelord: Integrerad Redovisning, Utmaningar, Hållbarhetsredovisning, icke-finansiell redovisning, legitimitetsteori.

Syfte: Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

Forskningsmetod: I studien har en kvalitativ metod använts där empirin analyserats separat utifrån först ett empirinära och sedan ett teorinära perspektiv. Den empirinära analysen struktureras på tre olika nivåer: företags-, näringslivs- och samhällsnivå, och den teorinära analysen kompletterar med att förklara bakomliggande drivkrafter. Tre teorier har sammanfattats i en teoretisk referensram som empirin analyseras utifrån.

Teoretiskt ramverk: Tre systemorienterade teorier har använts som perspektiv vid analysen. Teorierna är legitimitetsteori, intressentteori och institutionell teori.

Empiri: Empirin består av primärdata i form av intervjuer med representanter för företag och intressentgrupper som antogs ha erfarenhet av och/eller åsikter kring IR och dess (potentiella) utveckling i Sverige. Sekundärdata utgörs av ett webb-seminarium samt litterära källor i form av vetenskapliga artiklar samt fack- och populärvetenskaplig litteratur.

Resultat: En etablering och införande av Integrerad Rapportering är förknippat med en rad utmaningar på såväl företags-, näringslivs- och samhällsnivå. Det behöver genomföras mer eller mindre omfattande förändringar på samtliga dessa nivåer för att Integrerad Rapportering och grundtanken med det ska kunna implementeras brett i näringsliv och samhälle. Utmaningarna består i att förändra förhållningssätt hos enskilda personer och organisationer, såväl som bland samhällets institutioner.

ABSTRACT

Title: Integrated Reporting – The Future Framework?

Seminar date: 2015-06-05

Course: FEKH69, Bachelor Thesis in Business Administration, 15 UPC or ECTS-credits

Authors: Mikael Jakobsson, Alexander Lepp, Jonathan Wallin

Advisor: Gert Paulsson

Key words: Integrated Reporting, challenges, sustainability reports, non-financial statements, legitimacy theory.

Purpose: The purpose is to examine the challenges that are associated with the Integrated Reporting framework on the Swedish market.

Methodology: In this study a qualitative approach has been used. The empirical data were analyzed separately from a theory and empirical perspective. The empirical analysis is made on three types of levels: corporate, business and societal levels, and the theoretical analysis complements to explain the underlying drivers. Three theories have been summarized in a theoretical framework that empirical data were analyzed from.

Theoretical framework: Three system oriented theories have been used as a framework for the analysis: legitimacy theory, stakeholder theory and institutional theory.

Empirical foundation: The empirical data consists of primary data in the form of interviews with businesses and stakeholders who were assumed to have experience and/or opinions regarding the IR and its (potential) performance in Sweden. Secondary data consists of a web seminar and literary sources in the form of scientific articles, and industry and topic-specific literature.

Conclusions: The establishment and implementation of Integrated Reporting is associated with a number of challenges in the corporate, business and societal levels. There needs to be carried out more or less extensive changes at all these levels for Integrated Reporting and the basic idea behind it is to be implemented widely in business and society. The challenges consist in changing the attitudes of individuals and organizations, as well as among institutions of society.

DEFINITIONER

Förkortning	Utskrivning	Beskrivning	Förtydligande
IR (eng.)	Integrated Reporting	Ramverk med redovisnings-/rapporteringsriktlinjer	Vägledning och inspiration för företag och andra organisationer. Första versionen av färdigt ramverk publicerades i december 2013
IR (sv.)	Integrerad Redovisning/ Integrerad Rapportering		Integrerad Redovisning och Integrerad Rapportering används i denna uppsats synonymt.
IR-redovisning/IR-rapport	Integrated Report	Företagsrapport i enlighet med IR-ramverket	Ersättande eller kompletterande till årsredovisning och hållbarhetsredovisning.
IIRC	International Integrated Reporting Council	Organisationen bakom IR-ramverket	Ett flerintressent-initiativ som utvecklar idén om att integrera finansiell och icke-finansiell information i en och samma rapport
GRI	Global Reporting Initiative	Organisationen bakom GRI-riktlinjerna	Ett flerintressent-initiativ som utvecklar vägledning för hur organisationer ska mäta och redovisa hållbarhetsaspekter i verksamheten
GRI-redovisning	Global Reporting Initiative-redovisning	Företagsrapport i enlighet med GRI-riktlinjerna	Den mest använda metoden för hållbarhetsredovisning bland företag
(GRI-)G4	Generation 4	Den fjärde generationen av GRI-riktlinjer	Den senaste versionen av GRI-riktlinjer. Släpptes maj 2013
CSR	Corporate Social Responsibility	Koncept inom företagsledning	Idén om att företag ska ta ett större samhällsansvar än vad företag traditionellt har gjort
ESG	Environmental Social and Governance	Koncept inom finans	Idén om att "mjuka" faktorer behöver beaktas vid investeringsverksamhet
PI	Performance Indicator	Indikationsmått på prestationen	Kvantitativt uttryckt prestationsmått eller indikator. Finns många sådana i GRI-riktlinjerna
KPI	Key Performance Indicator	Nyckeltal eller -mått på prestationen	Kvantitativt uttryckt huvudprestationsmått. Det är ofta utifrån dessa prestationsstyrning och utvärdering sker. Kan vara både finansiella och icke-finansiella
ÅRL	Årsredovisningslagen, 1995:1554	Nationell lagstiftning i Sverige	Är den lag som i störst utsträckning innehåller regleringar kring hur företag måste redovisa sin verksamhet årsvis
NGOs	Non-Governmental Organization	Intresseorganisationer	Organisationer utan statliga band. Kan arbeta ideellt eller kommersiellt, ofta i syfte att bevara samhällets intressen

Innehållsförteckning

1	Introduktion	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Problematisering.....	7
1.3	Studiens syfte	8
1.4	Disposition	8
2	Metod.....	9
2.1	Val av metod & metodens kvalitet.....	9
2.2	Intervjuer	10
2.2.1	Population och urval	10
2.2.2	Deltagande intervjuobjekt	10
2.2.3	Utformande av intervjuguide.....	11
2.2.4	Genomförande av intervjuer	11
2.3	Sekundärdata	11
2.3.1	Informationsinsamling	11
2.4	Analysmetod	12
3	Teori	13
3.1	Teoretisk referensram	13
3.2	Legitimitetsteori.....	13
3.3	Intressentteori	14
3.4	Institutionell teori	14
4	Institutionalia	16
4.1	Övergripande regelsituation för extern redovisning	16
4.2	Rättskällor och lagar	16
4.2.1	Årsredovisningen och dess innehåll - specificerat	17
4.2.2	Revisionsplikt	18
4.2.3	Utvidgad rapporteringskyldighet för statliga bolag	18
4.3	Hållbarhetsredovisning	19
4.4	Integrerad Redovisning.....	20
5	Empiri	23
5.1	Intervjuer	23
5.1.1	IIRC	23
5.1.2	Revisionsbolag.....	26
5.1.3	Kreditgivare och investerare	29
5.1.4	Företag/Organisationer	32
5.2	Webbseminarium, Nätverket för Hållbart Näringsliv/Näringslivets Miljöchefer, NMC	36

5.2.1 Tele2 - Marie Baumgarts.....	36
5.2.2 Atlas Copco - Mala Chakraborti	37
5.2.3 Vattenfall - Mikael Ekhangen och Annika Ramsköld.....	38
5.2.4 Allmän paneldiskussion.....	38
5.3 Tidigare forskning.....	39
6 Analys.....	42
6.1 Empirinära analys.....	42
6.1.1 Företagsnivå - Interna utmaningar för redovisande organisationer	42
6.1.2 Näringslivsnivå - Synpunkter på Integrerad Redovisning	43
6.1.3 Samhällsnivå - Systemförändring.....	46
6.2 Sammanfattning empirinära analys.....	51
6.3 Teorinära analys.....	51
6.4 Sammanfattning Teorinära analys.....	53
7 Slutsats & diskussion.....	55
7.1 Studiens slutsats	55
7.2 Förslag till fortsatt forskning.....	56
8 Referenslista.....	58
Bilagor	61
Bilaga A.....	61
Bilaga B.....	62
Bilaga C.....	64
Bilaga D.	66
Bilaga E.....	68
Bilaga F.....	70
Bilaga G.....	72
Bilaga H.....	74

1 Introduktion

I första kapitlet beskrivs kortfattat bakgrunden till Integrerad Redovisning, därefter formuleras problematiseringen. Detta mynnar sedan ut i studiens syfte och avslutas med en beskrivning av studiens upplägg.

1.1 Bakgrund

Idén att företag har ett ansvar gentemot samhället och omgivningen den verkar i är inte ny, utan kan tvärtom dateras lång tid tillbaka. Längre dominerade synsättet att privata företags enda, eller åtminstone största, ansvar är att skapa vinst åt ägarna. Bland annat Milton Friedman (1970) argumenterade för att något etiskt ansvar, utöver att följa lagstiftningen, inte kan eller bör åläggas företag.

En ökad insikt om att jordens resurser ej är outhärliga och har kommit att överutnyttjas, med ökande miljöproblem som följd, har dock förändrat det synsättet hos många. FN-rapporten "Our Common Future" från 1987, även kallad Brundtlandrapporten, och den efterföljande "Earth Summit"-konferensen i Rio de Janeiro 1992 satte hållbar utveckling högt på världssagendan. Den definition på hållbarhet som där användes är att det är en utveckling som

"... tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov". (1987, s. 54).

Däri ingår många aspekter som ofta har kommit att kategoriseras i de tre facken social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet.

Inom företagsekonomi har begreppet Triple Bottom Line, TBL, som introducerades av Elkington (1998), kommit att beteckna företags ansvar för att mäta och rapportera prestationen utifrån de tre grundpelarna ekonomiskt, socialt och miljömässigt ansvar. Vinsten, det vill säga den ekonomiska prestationen, mäts och rapporteras genom den traditionella externa redovisningen, medan de två övriga aspekterna på värdeskapande och prestation ofta samlas i en separat hållbarhetsredovisning.

Hållbarhetsredovisning är en relativt ny företeelse och fortfarande under utveckling. Följaktligen finns få legala regleringar och inga tvingande standarder för privata företag att följa ännu. Flera aktörer utvecklar metodologin utifrån olika utgångspunkter, men de mest välkända och använda riktlinjerna är "Sustainability Reporting Guidelines", publicerat av GRI, Global Reporting Initiatives, (DNV GL, Purple Ivy. 2014).

Ett annat uppmärksammat ramverk är "Integrated Reporting, IR" utvecklat av The International Integrated Reporting Council, IIRC, som är en internationell koalition av intressenter inom redovisningsområdet. Utgångspunkten i det ramverket är att redovisningen kan göras bättre genom att integrera informationen från den finansiella årsredovisningen och den idag frivilliga hållbarhetsredovisningen, där syftet är att skapa mer fokuserade och koncisa rapporter som ökar användbarheten för både investerare och andra intressenter (IIRC, 2013).

1.2 Problematisering

Hållbarhetsredovisning som disciplin och fenomen är mångfacetterat och lider av brist på enhetlighet. Det finns i nuläget cirka 80 olika standarder och ramverk som syftar till att fånga upp hållbarhetsaspekterna i företagets redovisning och några av de organisationer som utvecklar sådana är International Standards Organisation (ISO), Global Reporting Initiative (GRI) och FN (bl.a. UN-Global Compact och UN-PRI) (Larsson, 2015).

En stor skillnad med hållbarhetsredovisning är att definitionerna och gränsdragningarna är svårare att göra än i den traditionella redovisningen. Det beror på att hållbarhetsredovisningen är av

beskrivande karaktär och är principbaserad, vilket lämnar stort utrymme för egna tolkningar, medan den traditionella redovisningen utgår från finansiella värden som presenteras i monetära termer av händelser som redan inträffat, samt följer snävare regler och normer.

Traditionella värderingsprinciper fungerar dåligt för värdebeskrivning inom hållbarhet varför ett annorlunda sätt att angripa problematiken är nödvändig för att fånga upp de sociala och miljömässiga aspekterna av företagets aktiviteter. Detta är dock förenat med en hög grad av osäkerhet då tidshorisonten flyttas framåt, avgränsningen av redovisningsobjekt utvidgas och marknadsförutsättningarna förändras snabbare och mer oförutsebart.

Få undersökningar har gjorts på vilka konkreta förändringar ett införande av Integrerad Rapportering har på ett företags redovisning eller hur det uppfattats av användare (Cheng et al 2014). I svensk kontext har någon sådan undersökning inte gått att finna. En orsak till det kan vara att pilotprojektet för IR, som initierades 2011 (Lennartsson 2014), just genomförts och avslutades så sent som september 2014 (IIRC). Därmed är det intressant att undersöka deltagande företags erfarenhet av projektet. Centralt är också att undersöka om syftet uppnåtts, det vill säga att förbättra redovisningen och stimulera till ett integrerat helhetssynsätt på hållbarhet. Då produkten, den integrerade årsredovisningen, är riktad till intressenter är det relevant att, inte bara ta reda på företagets syn på det, utan även intressenternas. Framför allt är det intressant att undersöka hur Integrerad Redovisning utvecklas i Sverige.

1.3 Studiens syfte

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

1.4 Disposition

Efter introduktionskapitlet följer kapitel två, där studiens metod presenteras och diskuteras. Även tillvägagångssätt vid urval av intervjuobjekt, genomförande av intervjuerna samt införskaffandet och bearbetning av övriga litteraturkällor beskrivs. I det tredje kapitlet presenteras den teoretiska referensram som senare kommer användas vid den teorinära analysen. I det nästkommande kapitlet så presenteras den svenska regelsituationen för den externa redovisningen och hur den rättsliga regleringen för finansiell och icke-finansiell redovisning är utformad, samt ett avsnitt om hållbarhetsrapportering och Integrerad Redovisning. I det efterföljande kapitlet presenteras studiens empiri, som sedan övergår i ett tudelat analys-kapitel med en empirinära analys där empirin tolkas och diskuteras samt en teorinära analys där det empiriska materialet diskuteras utifrån studiens teoretiska referensramen. Uppsatsen avslutas sedan med en slutsats, som distinkt besvarar studiens syfte samt en diskussion, där även kommentarer om uppsatsens reliabilitet och validitet samt förslag till framtida forskning ingår.

2 Metod

I följande kapitel redogörs för motiven till studiens metodval. En beskrivning av metodens kvalitet, dess begränsningar och styrkor i förhållande till alternativa metoder presenteras också. Vidare beskrivs tillvägagångssättet vid införskaffningen av material samt dess relevans.

2.1 Val av metod & metodens kvalitet

Metodens kvalitet diskuteras utifrån begreppen reliabilitet och validitet. Reliabilitet skildrar i vilken utsträckning mätresultaten i studien kan anses tillförlitliga. Validitet beskriver hur väl forskaren mäter det som ämnas mäta i studien (Bryman & Bell 2013).

I studien valdes en kvalitativ forskningsansats med undersökningar främst i form av telefonintervjuer. Det gjordes på grundval av frågeställningens karaktär samt ämnets unga ålder och komplexitet som innebar att nyanserade och resonerande svar erfordrades. Den kvantitativa metoden uteslöts, då det råder en begränsad kunskap och erfarenhet kring Integrerad Redovisning i Sverige. Att få underlag via exempelvis standardiserade enkätundersökningar förväntades bli problematiskt av denna anledning. Risken för att svar skulle utebli, vara otillräckliga eller irrelevanta på grund av missuppfattningar och/eller okunskap ansågs överhängande. En kvantitativ metod kan då bli missvisande och med för få respondenter kan inte undersökningen klassificeras som statistiskt säkerställd, vilket medför att fördelarna med en kvantitativ metod av att kunna tillämpas för generalisering och verifiering går förlorade (Larsson, 2009). Studien har utökats med litterära källor av både kvantitativ och kvalitativ karaktär samt videor, av bl.a. ett seminarium, för att på så sett få fler synpunkter, erhålla verifieringar (eller dementerings) och öka möjligheten till generalisering, och därmed styrkan i studiens resultat och slutsatser.

De flesta studier och undersökningar som gjorts på IR ligger utanför Sveriges gränser, vilket medför risk för eventuella skillnader i företagsklimat såsom lagar, regler och strukturer, vilket kan påverka studiens tillförlitlighet. IR-ramverket är emellertid menat att vara internationellt applicerbart och resultaten från studierna förmås därav i viss omfattning vara gällande även för den svenska marknaden, vilket ökar metodens reliabilitet och validitet. Bernd, Bilolo och Müller (2014) och Cheng et al. (2014) konstaterar att det i nuläget förekommer en begränsad mängd, såväl teoretiskt som empiriskt, material beträffande IR och efterforskningarna i denna studie styrker detta och visar framförallt att underlaget i Sverige fortfarande är tunt. Den tidigare internationella forskningen kan ses kompletterande till de undersökningar som i studien görs på den svenska marknaden, för att öka studiens pålitlighet och grund.

Studiens validitet kan anses vara hög eftersom organisationerna ofta själva fått välja ut lämpliga intervjuobjekt utifrån vår frågeställning och därmed kan de förväntas representera sina organisationer väl i frågan. Trots det har intervjupersoner i vissa fall nämnt att de ger uttryck för egna åsikter och uppfattningar som nödvändigtvis inte är representativa för deras organisation, men detta framgår då tydligt i empiriredogörelserna.

Det råder en eventuell problematik med IR i fråga om avgränsningar och definitioner av olika begrepp, eftersom ramverket är nytt och vissa intervjudeltagare besitter en begränsad kunskap inom området. Därför är en fullständigt objektiv kvalitativ studie förmodligen ej möjlig att genomföra, då det föreligger potentiell risk för missuppfattning och subjektivitet hos de intervjuade personerna. Det förekommer likaledes risk att undersökaren tolkar intervjudeltagarna inkorrekt, men denna risk har minimerats genom att alltid vara alla tre författare närvarande vid intervjuens genomförande samt att omlyssning av inspelningen har gjorts i situationer då budskapet varit oklart. Samtliga intervjuer genomfördes över telefon vilket har sin fördel i att det är enkelt att genomföra och är tidseffektiva. Nackdelen är att man förlorar ett helhetsintryck, i form utav respondentens

ansikts- och kroppsuttryck och andra nyanser, som i en personlig intervju kan förebygga risken för misstolkning.

Studiens bortfall antas inte ha påverkat studiens kvalitet i betydande utsträckning. Det har tvärtom i vissa fall kunnat användas som stärkande indikatorer på vissa indicier som framkommit vid andra intervjuer.

2.2 Intervjuer

Samtliga intervjudeltagare, intervjubortfall, datumen för intervjuernas genomförande och de olika frågeformulären som använts vid intervjuerna går att finna i bilagorna och frågeformulären är bifogad kronologiskt i den ordning de intervjuades.

2.2.1 Population och urval

Målpopulationen i studien var olika företag och intressenter som antogs ha erfarenhet av och/eller åsikter kring IR och dess (potentiella) utveckling i Sverige. Det specifika urvalet av intervjuobjekt växte fram under arbetsprocessens gång, då det under intervjuer och andra telefonsamtal gavs ut kontakttips på intressanta och kunniga personer inom området. Utgångspunkten har dock hela tiden varit att göra en 360-graders analys och därför har målet varit att ha alla de viktiga intressentperspektiven representerade. Högt på prioriteringslistan stod att få intervjuer med representanter ifrån IIRC och även företag med praktisk erfarenhet av IR, allra helst någon som deltagit i IIRC:s pilotprogram. Då Volvokoncernen är det enda svenska företag som deltagit där var valet av just dem naturligt. Från början var utgångspunkten att använda sig utav branschorganisationer som representanter för olika intressentgrupper, men dessa avböjde (Fondbolagens förening för investerarperspektivet, Bokföringsnämnden för regelsättares perspektiv) eller undlät att svara (FAR för revisorsperspektiv). Istället togs då kontakt med specifika personer i bolag. Förfrågan skickades till de fyra stora revisionsbyråerna EY, Deloitte, KPMG och PwC, varav KPMG ej svarade och EY ej fann lämplig intervjuperson. För investerarperspektivet skickades förfrågan till fem personer på fem olika fondbolag som erhöles som tips på lämpliga intervjuobjekt från fondbolagens förening, varav SEB:s representant var den enda återkopplande. Enda tilltänkta perspektivet som ej är representerat är samhällsintresset, där miljöorganisationen Världsnaturfonden-WWF tillfrågades men avböjde med hänvisning till resursbrist.

2.2.2 Deltagande intervjuobjekt

Samtliga deltagare kontaktades först via mejl eller telefon. Intervjudeltagarna anges kronologiskt i den ordning de intervjuades.

IIRC, Lars-Olle Larsson, Ambassadör i Sverige

Lars-Olle Larsson är ambassadör på IIRC i Sverige sedan två år tillbaka. Hans uppgift är att driva på svenska företag och skapa seminarier och informationstillfällen om Integrerad Redovisning.

Swedfund, Lars-Olle Larsson, Senior Manager för ESG-frågor

Lars-Olle Larsson jobbar även som *Senior manager för ESG-frågor* på Swedfund, ett statligt företag med biståndsverksamhet med kommersiella förtecken i form av riskkapitalinvestering i tredje världen. Tillika är Swedfund ett ledande företag inom implementering av IR. Larssons främsta uppgift är att ansvara för och utveckla redovisningen.

Deloitte, Andreas Drugge, Manager, Enterprise Risk Management

Andreas Drugge arbetar som manager på revisionsbyrån Deloitte. Han arbetar med hållbarhetsredovisning och -revision på olika sätt. Bland annat sitter han i FAR:s arbetsgrupp för hållbarhetsfrågor som spänner över flera redovisnings- och revisionsfrågeområden.

IIRC, Henning Dräger, Director of IIRC Business Network

Henning Dräger är ansvarig för IIRC:s företagsnätverk och det var ett tips från Lars-Olle Larsson att kontakta honom angående frågor kring pilotprogrammet. Drägers roll är att rekrytera fler organisationer till nätverket samt att stödja och hjälpa de företag som ansluter sig till nätverket att implementera IR i deras organisationer. Intervjun genomfördes på engelska.

Bankföreningen, Mats Stenhammar, Senior Advisor

Mats Stenhammar jobbar som *senior advisor* på bankföreningen, en branschorganisation som hjälper medlemsföretag från finansbranschen i frågor av gemensamt intresse. Stenhammar är även medlem i SFF, Sveriges Finansanalytikers Förening, som framför allt består av ett aktieanalytiker och kapitalförvaltare.

Volvo, Anders Christensson, Director of Investment

Anders Christensson är "Director of Investment Relations" på Volvo. Han arbetar tillsammans med redovisningsavdelningen och ansvarar bland annat för de finansiella kvartals- och årsredovisningsrapporterna. Gällande pilotprojektet i Integrerad Redovisning har Anders varit delaktig i att författa och formulera svar till utkastet för IR-ramverkets modell, baserat på Volvos erfarenheter av IR-programmet.

PWC, Peter Nilsson, Revisor

Peter Nilsson jobbar som revisor på PwC, en av de större revisionsbyråerna. Han var påskrivande revisor för Swedfund och hade därifrån erfarenhet av revision av en IR-redovisning.

SEB, Anette Andersson, Portfolio Manager & ESG specialist

Anette Andersson jobbar på SEB som portfolio manager och ESG specialist. Anettes främsta uppgift är att arbeta med investeringsfrågor från ett hållbarhetsperspektiv.

2.2.3 Utformande av intervjuguide

Intervjuerna inleddes med frågor av enklare och bakgrundsbeskrivande karaktär för att sedan mynna ut i en mer analytisk form. Samtliga intervjuer följde ett liknande mönster där det inledningsvis tillfrågades om respondentens bakgrund och dess nuvarande roll i organisationen. Sedan övergick frågorna till att respondenten mer deskriptivt fick beskriva IR i olika sammanhang. Respondenten frågades därefter om positiv och negativ kritik till IR och fick sedan spekulera om hur IR kan tänkas se ut i framtiden och vilka utmaningar som finns förknippade med ramverket. Intervjuerna avslutades med att fråga respondenten om de ville tillägga något och om deras namn fick nämnas i studien.

2.2.4 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna tog i genomsnitt 50 minuter att genomföra. Samtliga skedde över telefon. Intervjuerna utgick från ett utkast av frågor men ordningsföljden var inte given, utan målet var att skapa en öppen dialog mellan frågeställare och respondent i syfte att ge utrymme för viktiga följdfrågor, även kallad en semi-strukturerad intervju (Bryman & Bell, 2013). Resultaten för samtliga intervjuer antecknades under pågående intervju, samt spelades in med respondentens godkännande. Efter inspelningen transkriberades intervjuerna som kontroll för att inget missats i anteckningarna. De bearbetade texterna skickades sedan till de respondenter som tillfrågat det.

2.3 Sekundärdata

2.3.1 Informationsinsamling

De främsta litteraturkällorna har varit vetenskapliga artiklar, kurslitteratur, relevanta böcker inom området, diverse års- och hållbarhetsrapporter, tidskrifter, rapporter från revisionsbyråer samt populärvetenskapliga artiklar från ekonomiska tidskrifter. Åtkomst till denna litteratur har skett

genom bibliotek samt databaser såsom LUBSearch, Scopus, Web of Science, LOVISA, Google Scholar och Google. Exempel på specifika sökord som använts för att gallra ut relevant information är: Integrated Reporting - Challenges/issues/problems, IIRC, CSR, Sustainability, Triple bottom line, legitimacy theory, stakeholder theory, institutional theory.

Som kompletterande källor på företagsperspektivet har ett drygt 2 timmar långt webbsänt seminarium ingått där tre olika företag (Tele 2, Atlas Copco och Vattenfall) redogjorde för sina erfarenheter av att IR-anpassa sin redovisning.

2.4 Analysmetod

En kvalitativ ansats användes för att tolka och analysera intervjuvaren och de litteraturkällorna samt webbseminariet. Den kvalitativa forskningen har sina rötter i humanvetenskapliga forskningsstrategin kallad hermeneutik som är läran om tolkning eller läran om förståelse (NE u.d.). En kvalitativ analys skall göras med lågt strukturerad data, som i detta fall; studiens intervjuer. Den kvalitativa studien kan inte verifieras eller generaliseras eftersom slumpen har en för stor inverkan, jämfört med den kvantitativa studien, men den kan ge en tydlig indikation och ibland en djupare förståelse (Larsson 2009).

En kvalitativ och kvantitativ ansats användes även vid tolkningen och analysen av litteraturkällorna och webbseminariet.

3 Teori

I detta kapitel beskrivs studiens teoretiska referensram som använts vid studiens teorinära analys.

3.1 Teoretisk referensram

De tre valda systemorienterade teorierna är kompletterande och i viss mån överlappande. De används i denna teoretiska referensram för att analysera drivkrafter till visst företagsagerande. För schematisk bild, se nedan.

Figur 1: Schematisk bild av teoretiskt ramverk

3.2 Legitimitetsteori

Legitimitetsteorin hävdar att ett företag strävar efter en överensstämmelse mellan företagets värderingar och samhällets värderingar, det vill säga att företag vill uppfattas som legitimt av samhället. Dessa normer och värderingar är inte fasta utan förändras över tiden vilket sätter krav på att företagen måste anpassa sig till det samhälle som företaget är verksam i. (Deegan & Unerman, 2006) Legitimitet definieras enligt Lindblom (1993, s.2) som:

"Ett tillstånd eller status som existerar när enhetens värderingssystem överensstämmer med värderingssystemet i det större sociala systemet där enheten ingår. När skillnader mellan dessa värderingssystem uppstår, aktuella eller potentiella, föreligger hot för enhetens legitimitet."

Legitimitetsteorin bygger på idén om att det finns ett socialt kontrakt mellan det enskilda företaget och samhället. Vid situationer då en organisations värderingar och normer inte överensstämmer med samhällets, så kan det uppstå tvivel om företagets legitimitet, vilket kan få långtgående konsekvenser och till och med hota organisationens överlevnad. Legitimitetsgap definieras som skillnaden mellan vad ett företag förväntas prestera och vad det faktiskt presterar. Aktuella eller potentiella legitimitetsgap kan utgöra hot för företagets legitimitet. Lindblom beskriver fyra strategier för att skapa och behålla legitimitet. (Lindblom 1993) Strategierna är:

- Utbildning och informering:
Att visa för den 'relevanta allmänheten' vad organisationen gör, hur den presterar och framförallt peka på dem förändringar man har vidtagit för att verksamheten ska ligga mer i linje med samhällets värderingar och förväntningar.
- Förändra allmänhetens uppfattning om prestationen:
Att t.ex. redovisa indikatorer som pekar på att företaget skulle ha förbättrat sig, fast så inte är fallet. Att måla upp en förskönad bild av verksamheten på så sätt att samhället uppfattar den som mer legitim.

- Avleda uppmärksamhet:
Att nedtona och avleda uppmärksamheten från de problematiska aktiviteterna till andra relaterade aktiviteter där man på ett bättre sätt uppfyller samhällets förväntningar på prestationen, vilket kan göras genom användning av t.ex. känslomässigt laddade symboler.
- Förändra omvärldens förväntningar på prestation:
Argumentera och/eller demonstrera att allmänhetens förväntningar är orimliga. Peka på att vissa negativa konsekvenser är oundvikliga och måste accepteras av samhället.

I och med att dessa strategier syftar till att avvärja legitimitetshot, så blir de relevanta i en situation där frivillig redovisning tillämpas. Flera teoretiker (Dowling & Pfeffer, Lindholm och Hurst) argumenterar att en av redovisningens huvudsakliga funktioner är att just legitimisera företagets existens, vilket medför att rapportering har ett strategiskt syfte.

3.3 Intressentteori

En snarlik och kompletterande teori som är relevant att nämna, men som det endast finns utrymme att presentera översiktligt, är intressentteorin. Det råder stora likheter mellan legitimitetsteorin och intressentteorin vilket gör det svårt att skilja dem åt. Gray *et al.* (1995, s. 52) uttrycker det:

..."intressentteori' och 'legitimitetsteori' ses bättre som två (överlappande) perspektiv på problemet som är givet inom ett ramverk med antaganden om 'politisk ekonomi'."

Båda teorierna gör sig en föreställning om att en organisation är en del av samhället, där organisationen påverkar och blir påverkad av andra grupper inom samhället (Deegan 2002, s. 295). Legitimitetsteorin talar mer om samhällets förväntningar på företag i helhet, medan intressentteorin behandlar specifika intressentgrupper mer ingående.

Intressentteorin kan ses antingen ur ett etiskt, även benämnt normativt perspektiv eller ur ett deskriptivt, även kallat positivt perspektiv. Mest relevant för denna studie är det deskriptiva synsättet. Det förklarar varför företag tenderar till att prioritera relationen med vissa specifika intressenter och svarar på deras förväntningar före andra intressenters. Teorin föreslår att en intressents möjlighet att influera företaget och dess ledning är beroende av hens maktposition som t.ex. kan baseras på kontrollen över nödvändiga resurser för företagets verksamhet. (Deegan, 2002, s. 294)

3.4 Institutionell teori

Den institutionella teorin svarar på frågan varför företag tenderar att efterlikna varandra och följa varandras exempel (Deegan, 2011). Institutionell teori förklarar varför företag på en bredare nivå tenderar att anpassa sin företagsstruktur på likartade sätt över tid för att på så sätt få legitimitet eller liknande fördelar, jämfört med institutionella teorin som ser till hur enstaka strategier och åtgärder vidtagits för att skapa och behålla legitimitet (Deegan, 2011).

Institutionell teori ifrågasätter i viss mån att företag agerar helt utifrån ekonomisk rationalitet, utan lyfter istället betydelsen av att organisationen verkar i en social och miljömässig kontext, där en institutionell och social press finns. Det finns flera verksamma krafter och mekanismer inom samhället som påverkar organisationen att följa en liknande utformning (DiMaggio, 1987), och det gäller även redovisningen. Den institutionella teorin delas upp i två huvuddimensioner: *isomorfism* och *frikoppling*.

Isomorfism, definieras enligt DiMaggio och Powell (1983, s.149) som:

"...en begränsningsprocess som tvingar en enhet i en population att efterlikna andra enheter som möter samma uppsättning miljöförhållanden."

Detta leder till att organisationer som åtar strategier och processer som står i oense med andra organisationers val uppmärksammas och riskerar att attrahera kritik (Deegan, 2011,s.362). Teorin är applicerbar vid, och ger en djupare förståelse kring, företags val av rapporteringsmetod och process. DiMaggio och Powell (1987) delar isomorfismens processer i tre olika delar; *tvingande isomorfism*; *härmande isomorfism* och; *normativ isomorfism*. De definieras på följande sätt:

- *Tvingande isomorfism* - uppstår när företag ändrar deras strategier och processer på grund av påtryckningar från de intressenter som företaget är beroende av, det vill säga de intressenter som har maktinflytande över företaget.
- *Härmande isomorfism* - grundar sig på att företag imiterar andra framgångsrika företag, ofta för att vinna konkurrens fördelar.
- *Normativ isomorfism* - är när företag utsetts för press av gruppnormer för att på så sätt anpassas till institutionell praxis.

Den andra dimensionen av institutionella teorin är *frikoppling*. Frikoppling definieras enligt Deegan och Unerman (2011,s.369) som:

"Frikoppling innebär att medan befattningshavare uppfattar ett behov för deras organisation att bli sedd som att de följer vissa institutionella procedurer, och eventuellt till och med har inrättat formella processer med målet att implementera dessa procedurer, så kan verkligt organisatorisk beteende vara väldigt annorlunda från de formellt sanktionerade och offentligt uttalade processerna och kutymen."

4 Institutionalia

Följande kapitel syftar till att förmedla nödvändiga förkunskaper som är viktiga för att förstå ämnet Integrerad Redovisning och dess kontext till redovisningsområdet. Kapitlet beskriver kortfattat dagens nationella regelsituation för den externa redovisningen och hur den rättsliga regleringen för finansiell och icke-finansiell redovisning är utformad, eftersom detta i slutändan påverkar utvecklingen av den integrerade redovisningen. Därför ges även bakgrunden till hur initiativet för Integrerad Redovisning har växt fram och för de huvudsakliga principerna och syftet med IR-ramverket.

4.1 Övergripande regelsituation för extern redovisning

Extern redovisning kan ses som ett sätt för organisationer att kommunicera information med sina viktigaste intressenter. Eftersom dessa påverkas av, likväl som kan ha påverkan på, verksamheten finns det ett informationsbehov däremellan. Tillgång till information av god kvalitet underlättar för aktörerna att göra riktiga bedömningar och fatta välgrundade beslut, vilket i förlängningen leder till en effektivare och mer välfungerande samhällsekonomi (Grönlund, Tagesson, Öhman 2011)

Grunden för redovisningsregleringen i det svenska näringslivet är den nationella lagstiftningen. Denna är utformad som en ramlagstiftning där kompletterande normgivning tillåts att utvecklas av myndigheter och andra markandsorgan, främst *Bokföringsnämnden* och *Rådet för finansiell rapportering*. Bolagsverket, som är en av de myndigheter i Sverige som informerar om gällande lagstiftning avseende redovisningen, listar på sin hemsida upp gällande nationella lagar och förordningar med påverkan på årsredovisningen och de är 11 stycken till antalet. Mängden regleringar är alltså tämligen omfattande (Bolagsverket 2015).

Mer specificerad vägledning ges av Bokföringsnämnden som även det är en statlig myndighet. De "har till uppgift att främja utvecklingen av god redovisningssed i företagens bokföring och offentliga redovisning" (SFS 2007:783, 1 §). De ger ut allmänna råd och annan vägledning med hänvisning till och förklaring av gällande lagstiftning och gällande regelsituation, och har därmed en normerande funktion (BFN 2015)

Regleringen skiljer sig åt mellan offentlig och privat verksamhet och verksamhetens juridiska form, men den skiljer sig även åt mellan organisationer med samma juridiska form beroende på exempelvis ägandeförhållandena och verksamhetens art, storlek och omfattning. För dessa finns det regleringar av flertalet slag, bland annat om deras rapporteringsskyldighet. Det är framförallt aktiebolag som har särskild betydelse ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och således blir regleringen av dessa utgångspunkten för en beskrivning av redovisningskraven i näringslivet.

Det huvudregelverk som utformats av BFN för årsredovisning och koncernredovisning är K3-regelverket, varför det är en bra referenspunkt för beskrivningen av regelsituationen. De redovisningskrav som uppställs i ÅRL fullgörs genom att följa dessa regelverk (K3 BFNAR 2012:1).

4.2 Rättskällor och lagar

På nationell nivå finns det tre slag av författning: grundlag, lag och förordning (Lundberg 2013). Utöver det finns det också rättsliga regleringar från EU i form utav förordningar och direktiv. Skillnaden mellan dessa två är att den förstnämnda blir direkt tillämpningsbar och bindande i Sverige så fort den är antagen i EU, medan "direktiv riktar sig till medlemsstaterna och ålägger dem att, inom viss övergångstid, utforma sina nationella rättsordningar på visst sätt" (Lundberg 2013, s. 50).

På associationsrättens område har Sveriges inträde i EU resulterat i stora förändringar av främst aktiebolagsrätten med en helt ny aktiebolagslag 2005. På redovisningsområdet har också EU medfört omfattande förändring, där framförallt EU-förordningen från 2002, den s.k. IAS-

förordningen, kan nämnas. Den ålägger alla noterade börsbolag att följa IFRS ("av EU antagen IFRS") i sin koncernredovisning sedan 2005, vilket t.ex. gjort stora delar av ÅRL och dess värderingsregler ej tillämplig i dessa fall, eftersom nationell lagstiftning är underordnad EU-förordning i de fall där den är motsägelsefull. Kompletterande redovisningsregler för svenska koncerner som följer IFRS finns (RFR 1) vad gäller exempelvis krav avseende upplysningar och på upprättande av en förvaltningsberättelse (Marton et.al. 2013).

4.2.1 Årsredovisningen och dess innehåll - specificerat

I en årsredovisning ska det ingå en balansräkning, en resultaträkning, noter och en förvaltningsberättelse, samt för större företag en kassaflödesanalys, 2:1 årsredovisningslagen (1995:1554). I en koncernredovisning behöver samtliga dessa komponenter ingå (dock behöver sådan endast upprättas och redovisas av vissa koncernbolag under vissa förutsättningar) (7:4 ÅRL, K3 BFNAR 2012:1 s. 23). Utöver dessa delar måste även en bolagsstyrningsrapport upprättas och redovisas antingen i förvaltningsberättelsen, som alltså är en obligatorisk del av årsredovisningen, eller separat. Detta krav gäller endast för publika aktiebolag (6:6-8 ÅRL). Övergripande gäller att "årsredovisningen ska upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed" (2:2 ÅRL) samt att de finansiella rapporterna, dvs. balansräkning, resultaträkning och noter, med eventuella tilläggsupplysningar, skall ge en rättvisande bild av förhållandena i företaget (2:3 ÅRL).

Framförallt är det i regleringen av förvaltningsberättelsen som kraven på redovisning av icke-finansiell (hållbarhets-)information återfinns. I ÅRL:s sjätte kapitel 1-4 §, beskrivs vad som ska ingå i en förvaltningsberättelse. Syftet med en förvaltningsberättelse uppges vara att ge en rättvisande översikt av verksamheten, ställningen och resultatet (1 st.). Därefter listas nio stycken typer av upplysningar som behöver lämnas, där framförallt första till tredje punkten är viktiga ur ett hållbarhetsredovisningsperspektiv. De första två tydliggör att det kan röra sig om händelser och förhållanden som inte framgår i andra delar av årsredovisningen men ändå är viktiga, och den tredje punkten uppges att en framtidsprognos/-analys avseende väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer måste ingå. I ett separat stycke (fortfarande samma paragraf) finns sedan ett ytterligare åläggande på företag att ta med icke-finansiell information omfattande bland annat miljö- och personalfrågor. Uttryckligen måste upplysningar om miljöpåverkan lämnas av de företag vars verksamhet är tillståndspliktig enligt miljöbalken. Dessa två redovisningskrav med hållbarhetskoppling gäller dock bara för större företag, medan mindre bolag undantas.

Eftersom inte närmare precisering finns i lagtexten är det lämpligt att söka vägledning i den kompletterande normgivningen.

BFN uppger i K3 att, ifråga om risker och osäkerhetsfaktorer, "ska upplysningarna avse dels vad som faktiskt är känt om framtiden, dels de förväntningar som finns och som är baserade på konkreta, kända förhållanden som berör företaget direkt eller indirekt .../och att/... det normalt är tillräckligt att redogöra för det närmaste räkenskapsårets förväntade utveckling." (K3 BFNAR 2012:1, s. 28). Vad gäller icke-finansiella upplysningar (6:1 4 st. ÅRL) menar BFN att de företagsspecifika omständigheterna och intressenternas informationsbehov är avgörande för hur långtgående plikten på uppgiftslämnandet går. Vidare nämns ett antal exempel på relevant information på både personal- och miljöområdena som kan behöva lämnas. Rimligtvis redogörs de i kvantitativa termer, men något sådant krav finns ej. BFN tolkar lagen (1 § 4 st., sista meningen) som att tillståndspliktiga verksamheter har ett utökat ansvar för att lämna uppgifter om t.ex. deras utsläpp till luft, vatten och natur (K3 BFNAR 2012:1, s. 30-33).

Därutöver finns, som nämnts ovan, krav på en bolagsstyrningsrapport som också ska ha innehåll med koppling till en del hållbarhets- och etikfrågor. Den lagstadgade regleringen kring den återfinns i

6:6-9 ÅRL. I fråga om dess innehåll listas åtta punkter på obligatoriska uppgifter att ta med, men vägledningen är relativt knapphändig. Istället utvecklas koder för bolagsstyrning; i Sverige av *Kollegiet för bolagsstyrning*. I *svensk kod för bolagsstyrning*, som är ett krav att följa för listning på svenska börsmarknadsplatser, finns principer och riktlinjer för bolagsstyrningen samt för redovisningen därutav. Framförallt är det krav på transparens i ledning och styrning som ställs.

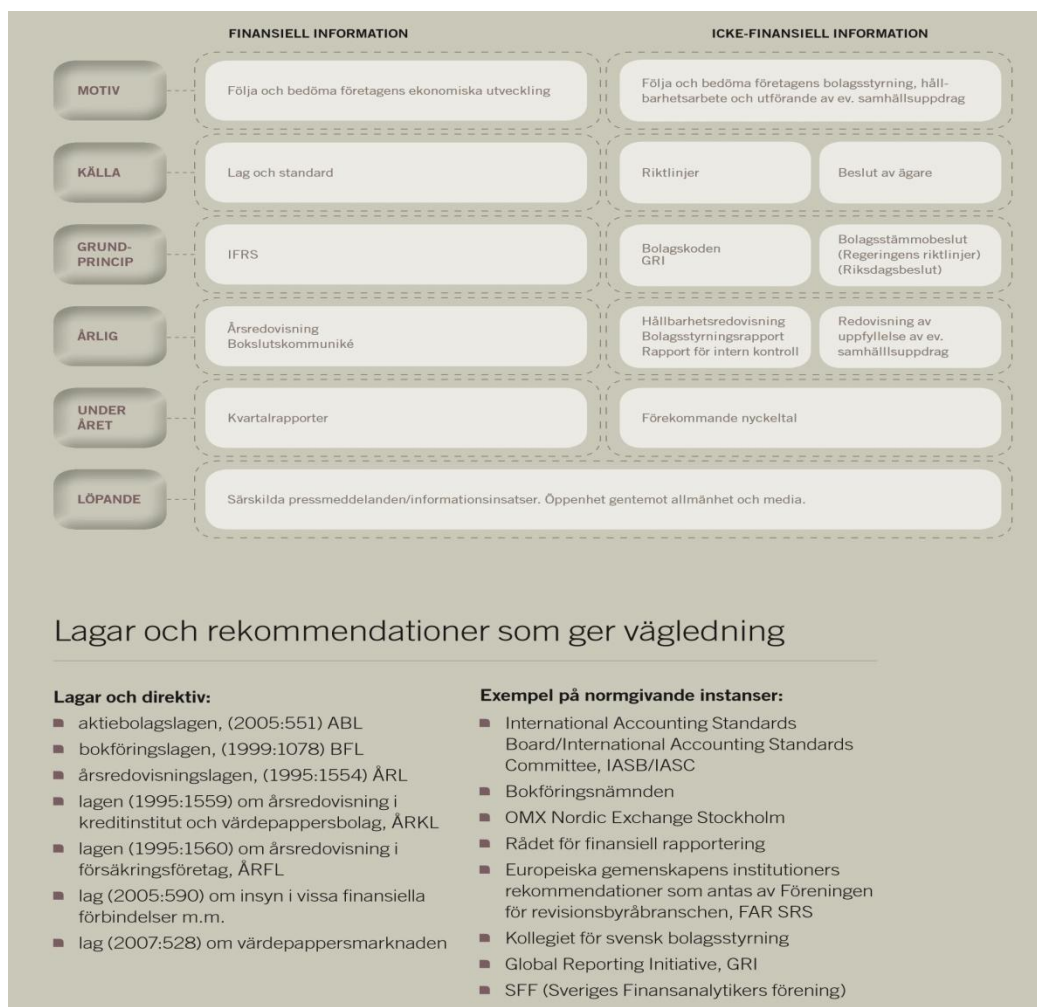
4.2.2 Revisionsplikt

I Sverige finns det en lagstadgad reglering kring revision som bl.a. återfinns i Aktiebolagslagens (2005:551) nionde kapitel. I 3 §, första meningen ABL, står det att "revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning". Den delen av revisionsuppdraget som avser att granska årsredovisningen, den s.k. räkenskapsrevisionen, omfattar att kvalitetssäkra uppgifterna i årsredovisningen från väsentliga felaktigheter (Revisorsnämnden). Revisorsuttalande avseende bolagsstyrningsrapporten behöver enligt lagstiftningen endast omfatta om en sådan finns och tycks överensstämma med årsredovisningen (9:31 3 st. ABL).

4.2.3 Utvidgad rapporteringsskyldighet för statliga bolag

Utöver den lagstiftning och normgivning som gäller för hela näringslivet, så finns det kompletterande regler för företag med statligt ägande, se figur 1 nedan. Inom redovisningsområdet finns det en nationell förordning som omfattar alla hel eller delägda statliga bolag (regering 2015). Denna reglering är, precis som *Svensk kod för bolagsstyrning*, utformad enligt principen "följ eller förklara", vilket innebär att avsteg är tillåtet såtillvida att företaget ger en god förklaring till varför man gör det. Grundprincipen är dock att riktlinjerna ska följas.

Vad gäller omfattningen på och innehållet i redovisningen så kan man från riktlinjerna, som antogs 2007, konstatera att det ställs åtskilliga rapporteringskrav med hållbarhetsanknytning. Dels listas ett antal konkretiserade upplysningar som ska lämnas i årsredovisningarna och dels ställs krav på en, separat eller i årsredovisningsdokumentet tillagd, hållbarhetsredovisning. Bland de specificerade upplysningskraven för årsredovisningen, som uppges gå längre än lagstiftningen för motsvarande privatägda bolag, bör framförallt punkt två och tre nämnas. Enligt dessa ska "företagets arbete med hållbarhetsfrågor, inklusive arbete med jämställdhets, mångfald och andra etiska frågor" (Näringslivsdepartementet 2007, punkt 3), samt deras principer, uppförandekoder och policys på området redovisas (punkt 2). Vad gäller hållbarhetsredovisningen ska de globala riktlinjerna från GRI, Global Reporting Initiative, följas. Ett tydliggörande av vad det medför ges också i ett antal exempel, av vilka det framgår att företaget transparent måste redogöra för sitt arbete med hållbarhetsfrågor. Även en oberoende granskning och bestyrkande krävs som kvalitetssäkring, men utan närmare precisering av vem som ska genomföra den eller vilka standarder den ska lyda under.

Figur 2: Översikt av principer för redovisning av finansiell och icke-finansiell information i statligt ägda bolag. Hämtad från Näringsdepartementet (2007).

4.3 Hållbarhetsredovisning

Under senare år har det blivit allt vanligare att i stora internationella företag tala mer om "hållbarhet" än CSR. Efter Rio-konferensen 1992 råder det en bred enighet att hållbar utveckling bör vara ett överordnat mål för såväl den lokala samhällsutvecklingen som den globala (Elvingson).

Begreppet hållbarhet tolkas väldigt fritt men förutsätter ett mer långsiktigt och en mer helhetssyn på den globala samhällsutvecklingen (Elvingson). När man om idén att företag ska ta ansvar för hur de påverkar samhället så brukar man se ur tre perspektiv som kallas Triple Bottom Line (TBL), vilket består av ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv (Slaper & Hall, 2011).

- *Ekonomiskt perspektiv*, är aspekten om en långsiktig lönsamhet och öppen ekonomisk redovisning som inkluderar CSR-aspekterna (Triple Bottom Line, 2009).
- *Socialt och etiskt perspektiv*, är aspekten om samhällspåverkan, mänskliga rättigheter, jämställdhet, mångfald och produktansvar (Triple Bottom Line, 2009).
- *Miljömässigt perspektiv*, är aspekten om avfallshantering, energikonsumtion, utsläpp/föroreningar, biologisk mångfald (Triple Bottom Line, 2009).

Det finns i nuläget inte något förtydligt krav på en hållbarhetsredovisning i lagen (med undantag för den förordningen som gäller statliga bolag, se ovan). Trots brist på reglering har många företag

utökat sin rapportering på hållbarhetsområdet, och utvecklingen har gått snabbt. Bland de svenska börsbolagen listade på Mid-Cap, dvs. de medelstora bolagen, har andelen ökat från knappt 10 % 2007 till nära på 45 % 2013. Motsvarande utveckling bland de stora bolagen på Large-Cap under samma tidsperiod är en ökning från drygt 30 % till knappt 90 % (Ljungdahl 2015).

De vanligaste riktlinjerna att följa för hållbarhetsredovisning är GRI:s. År 2013 var andelen bolag som följer dessa omkring 70 % bland Large-Cap-listade bolag i Sverige (Ljungdahl 2015). Den här utvecklingen, med att allt fler företag redovisar allt mer hållbarhetsrelaterad information, har vuxit fram på marknaden utan ingripande av lagstiftare. EU valde aktivt en självregleringsväg när de under 00-talet utvecklade sin ståndpunkt i CSR-frågor i först en "grönbok" och sedan en "vitbok". De riktlinjer och standarder som finns, däribland GRI, har även utvecklats med grundtanken att företag på frivillig basis implementerar dem (Borglund, Frostenson och Windell 2010). GRI är en icke-vinstdrivande global icke-statlig organisation med syftet att utveckla ramverk för redovisning av ekonomiska, sociala och miljömässiga påverkan i organisationer. Riktlinjerna ska kunna användas av vitt skilda organisationer oavsett storlek och geografisk hemvist och ger vägledning för upprättandet av hållbarhetsrapporter avseende t.ex. val av redovisningsprinciper och standardupplysningar (DS 2014:45, s. 35).

Hårdare reglering är dock på gång i EU och Sverige. Under hösten 2014 har ett nytt direktiv (2014/95/EU) på redovisningsområdet antagits i EU. Det ålägger medlemsstaterna att anpassa sina nationella lagstiftningar så att de senast blir gällande för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2016. Förslaget innebär att stora bolag med minst 250 anställda eller företag av allmänt intresse, däribland publika aktiebolag, måste avge hållbarhetsrapporter. De ska omfatta icke-finansiell information på områdena korruption, personal och arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, miljö och sociala förhållanden. Upplysningarna ska avse både affärsmodell, policys, resultaten av policys och väsentliga risker med verksamheten. Vidare måste ett antal relevanta resultatindikatorer, ofta kallade KPI:s, väljas och redovisas på (DS 2014:45 s. 38., Ljungdahl 2015). Direktivet nämner att företag kan söka vägledning och stöd bland erkända ramverk såsom GRI, FN-initiativet Global Compact, Internationella standardiserings-organisationens ISO26000 m.fl. men uppger inte explicit vilket eller vilka som ska följas (DS 2014:45, s. 39). I regeringens förslag för svensk lagtext föreslås en behandling liknande den som idag redan återfinns angående bolagsrapporten. Det innebär att rapporten tillåts att antingen läggas i förvaltningsberättelsen eller separat och att ett revisorsutlåtande måste tillfogas angående rapportens uppsvarande mot lagkravet, men utan någon kvalitetssäkring av informationen däri (Ljungdahl 2015).

4.4 Integrerad Redovisning

Integrerad Redovisning eller Integrerad Rapportering, IR, är ett initiativ med syftet att förändra hur företag redovisar sin verksamhet i delrapporter och årsredovisningar via en så kallad integrerad rapport. 2013 lanserade IIRC det första ramverket för Integrerad Redovisning vars syfte är att tydliggöra kopplingen mellan finansiell värdeutveckling och hållbar utveckling (Johansson, 2014). IIRC anger att:

"En integrerad rapport kommunicerar kortfattat hur en organisations strategi, styrning, resultat och framtidsutsikter, i samverkan med sin yttre miljö, leder till värdeskapande på kort, medellång och lång sikt." (IIRC 2013, s.7).

För att definieras Integrerad Redovisning ska rapporten dessutom upprättas i enlighet med riktlinjerna i *The International Integrated Reporting Framework* (IIRC 2013).

Visionen är en värld där IR implementerats som redovisnings- och rapporteringsnorm i näringslivet, offentlig verksamhet och bland andra ickestatliga organisationer (NGO:s), där "integrerat tänkande

och rapportering /.../ fungerar som en kraft för finansiell stabilitet och hållbarhet" (IIRC 2013, s. 2)

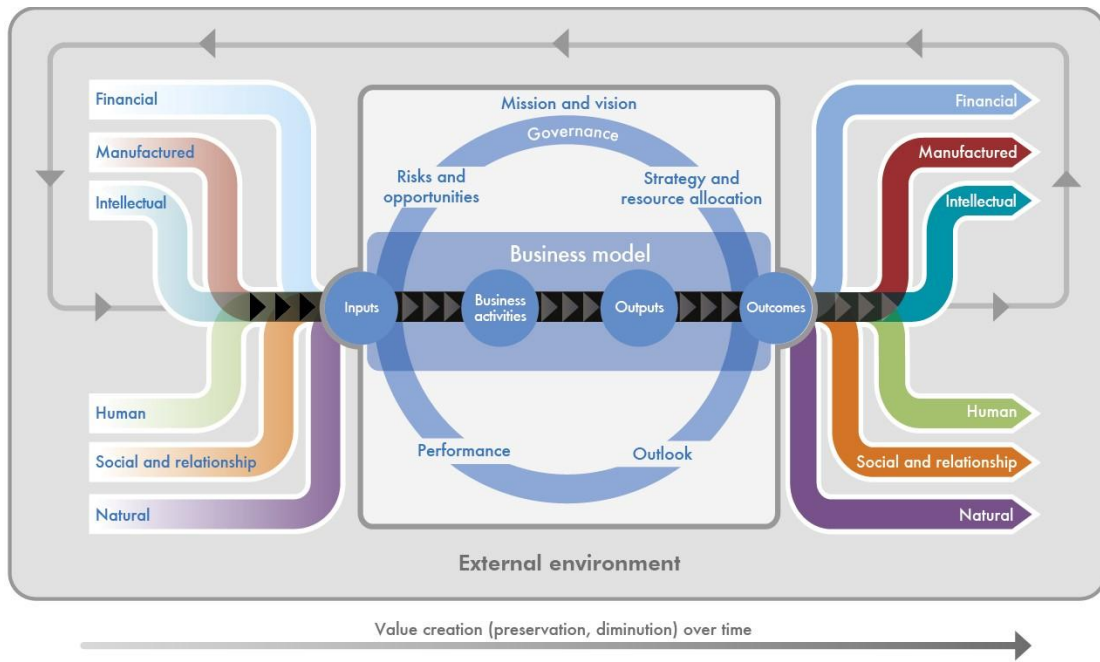
Målet är att förändra inte bara hur företag och organisationer rapporterar sin affärsinformation, utan även hur de opererar (IIRC 2013). Centralt är att lyfta hållbarhetsfrågorna till högsta ledningsnivå för att skapa ett helhetsgrepp om verksamheten i kontexten av förändrade affärsförutsättningar (Miljörapporten 2014:9, EY 2014).

Målen med IR är att (IIRC 2013):

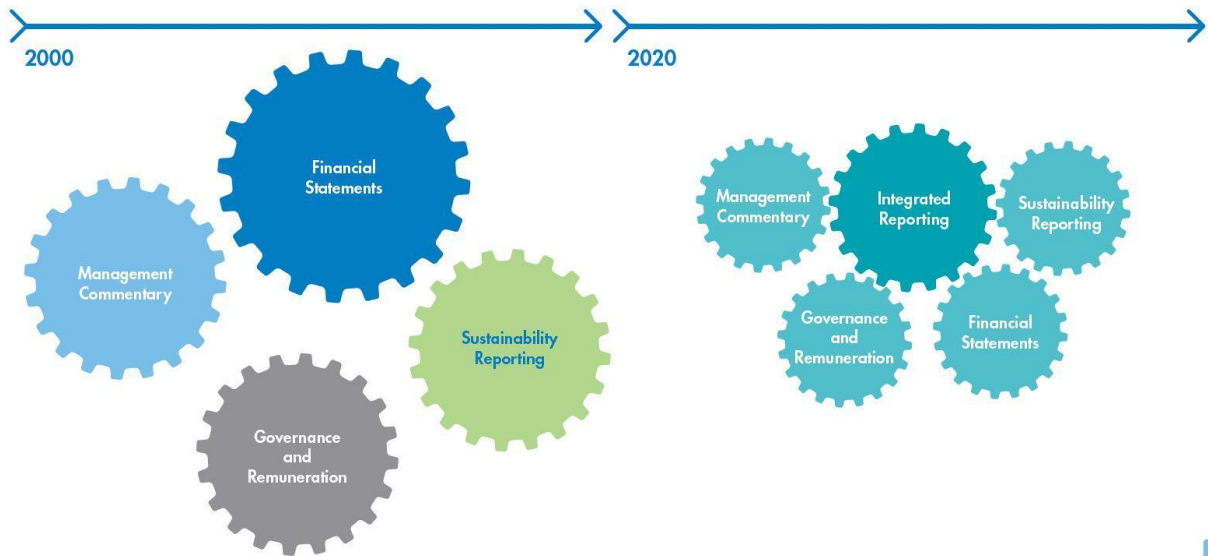
- Förstärka kvaliteten på information som är tillgänglig för tillhandahållare av finansiellt kapital för att möjliggöra en effektiv och produktiv allokering av kapital.
- Främja ett mer sammanhållet och effektivt förhållningssätt till företagsrapportering som tar fasta på olika rapporteringsansatser och kommunicerar den fulla vidden av faktorer som väsentligt påverkar organisationens förmåga att skapa värde över tid.
- Förbättra ansvarstagande och förvaltning av en bred bas av kapital (finansiellt, tillverkat, intellektuellt, mänskligt, socialt/relationsmässigt och natur) och uppmuntra till en förståelse för dess sammanlänkning.
- Stödja ett integrerat tänkande, beslutsfattande och agerande som fokuserar på värdeskapande över kort, medellång och lång sikt.

Mer preciserat innebär IR att företaget måste redogöra mer ingående för vilka resurser de bygger sin affärsmodell och strategi på samt beskriva sin externa miljö och dess kontext för verksamheten. IIRC (2013) uppmuntrar till en beskrivning och mätning av ett företags värdeskapande utifrån sex kapital, se figur 3.

Istället för att redovisa de sociala och miljömässiga faktorerna i separata hållbarhetsredovisningar syftar den integrerade redovisningen således till att sammanlänka dessa till en helhet och som en naturlig del av företagets värdeskapande. På så sätt tydliggörs sambanden mellan alla de komponenter som bidrar till företagets framgångar, vilket ska underlätta det strategiska arbetet och beslutsfattandet i organisationen samt förmedla relevant information till intressenter och investerare (IIRC 2013), se figurer nedan.

Figur 3: Schematisk bild av IR:s modell för värdeskapande

Figur 4: Förklaring av IR:s funktion som sammanlänkade av separata rapporter

5 Empiri

I följande kapitel presenteras material från intervjustudierna, ett webb-seminarium och även väsentlig empiri från tidigare forskning och branschlitterära källor.

5.1 Intervjuer

5.1.1 IIRC

IIRC, Lars-Olle Larsson, Ambassadör

"Integrerad Redovisning är en utveckling och en evolution som kommer att fortgå, med eller utan IIRC." (Lars-Olle Larsson, Intervju 2015-04-17).

Lars-Olle Larsson jobbar som ambassadör på IIRC i Sverige. Paul Druckman, VD för IIRC, kontaktade Larsson för två år sedan och bad honom att driva på svenska företag genom att bl.a. hålla i seminarier och informationsträffar för att på så sätt lyfta intresset för IIRC:s bland både redovisare och revisorer. Uppdraget för IIRC görs på frivillig basis och är oavlönat. Larsson har jobbat med att utveckla redovisning och särskilt det översiktliga granskningsförfarande som oftast används vid revisorsgranskning av hållbarhetsredovisningar (FAR: RevR 6) i 25 år, med 17 år i revisionsbyråbranschen.

Enligt Larsson är IIRC nu inne i en period där företagen experimenterar och tillämpar det principbaserade ramverket, både här i Sverige och internationellt. Till detta finns ett företagsnätverk där inspiration och goda exempel på företag som ligger i framkanten lyfts fram. Dessvärre finns det i nuläget inte ett enda svenskt företag med i detta företagsnätverk.

Larsson framhåller att svenska företag har kommit olika långt med implementeringen av IR, och Swedfund är förmodligen den organisation som kommit längst. De har nämligen slagit ihop sin finansiella redovisning med sin GRI-redovisning och kombinerat denna med den högre graden av säkerhet genom revisorernas uttalande (revisionen). SKF har också nått långt i sin integrering och var troligen bland de första börsföretagen att arbeta med det här. Larsson nämner även att vissa företag lagt in en del relevant hållbarhetsinformation i sin förvaltningsberättelse men att de delvis valt att lyfta ut hållbarhetsinformation och lagt det på webben. Den delen har inte varit föremål för revisorernas granskning. Larsson menar att utvecklingen är entydig och går i riktning mot att allt mer hållbarhetsinformation presenteras i förvaltningsberättelsen.

Larsson anger att han har sett vikten av att riva ner murarna mellan finansiell redovisning och hållbarhetsredovisning och vikten av att förstå bakgrunden till värdet av ett integrerat tänkande i företagen. Det har nämligen visat sig att företagen ofta baserar över värden som inte har bäring på materiella eller finansiella kapital i traditionell mening, utan då istället på till exempel relations- och miljökapital. I detta avseende kan IR avspegla företagets totala kapital på ett mer rättvisande sätt än den finansiella redovisningen. Han ger Vattenfall som exempel då han anser att de på bara några år har raserat värden på miljarder för sina ägare, i det här fallet svenska staten, genom att inte förstå klimatfrågans utveckling.

Larsson har inte upplevt några negativa uppfattningar om ramverket och säger att reaktionen oftast är välkomnande, men pekar på att det är svårt med förändringar. På frågan om han har några kommentarer om kritiken som IR fått från vissa deltagare i pilotprogrammet och andra litterära källor angående avsaknaden av standarder med tydliga riktlinjer svarar han att det är förståeligt att vilja ha en tydligare ledstång och mer utav en checklista där det går att bocka av punkt efter punkt, som GRI var inne på i sin tredje version av riktlinjer. Han säger att det till slut blir svårt att se skogen för alla träden på grund av allt som ska ingå och ställer frågan om det verkligen är så redovisningen

bör utformas för att få företagen att anpassa sin affärsmodell och sitt produkterbudande till en hållbar utveckling.

IIRC har istället fångat upp metodiken från den fjärde generationen av riktlinjer som istället förespråkar att företagen via intressentdialoger måste föra kontinuerliga, systematiska och dokumenterade samtal för att identifiera fokus på verksamheten. Där är redovisningen central eftersom denna ju avspeglar verksamheten. Han poängterar att IR är inte är någon standard, utan ett första ramverk som försöker beskriva hur en integrerad redovisning kan ta sig i uttryck.

Angående att IR inte går mot s.k. full-cost accounting, alltså att värdera samtliga "kapital" i monetära termer vilket det finns ett antal konsultbyrårapporter (KPMG, 2014; EY, 2014) som förespråkar, så säger Larsson att det inte är något han förespråkar och inget han heller tror är praktiskt möjligt. Det är inte allting som bestäms av finansiella kalkyler och monetära beräkningar. Han förklarar att det kan liknas vid köp av bostadsrätt eller villa. Där spelar aspekter som vilken känsla bostaden och området ger med faktorer såsom omgivning, kommunikationer, atmosfär osv. också in, vilket är svårt att kvantifiera i ekonomiska termer. På samma sätt fungerar det för investerare som står i begrepp att köpa aktier menar Larsson.

På kritiken om att IR har varit för investerarfokuserat svarar han att det i arbetets inledning, dvs. första utkastet av ramverket, riktades mot investerare. Men i det fortsatta arbetet kom man fram till att fler intressenters behov än enbart investerarnas måste mötas, vilket står skrivet i det nya ramverket i klartext.

Sedan diskuterades intervjun med Robert Eccles, en av de ledande forskarna inom Integrerad Redovisning, som påstår att den kritiska tiden för ett brett implementering är runt 10 år (Eccles 2012) för att det ska bli meningsfullt för miljön. Larsson medger att det kan ligga något i det, men tror samtidigt på att vi kommer se fler uppdaterade versioner av ramverket och är övertygad om att anammandet av IR på marknaden kommer fortgå och öka hos företagen. Larsson tror inte att det kommer lanseras ett nytt ramverk som ersätter det befintliga på IIRC:s hemsida inom det närmaste året, utan det kommer fortsätta att utvecklas i takt med att man prövar det, precis som GRI uppdaterats i fyra generationer.

Larsson konstaterar att IIRC inte har en tydlig tidsplan på t.ex. ett visst antal bolag som i sin redovisning hänvisar till att de följer ramverket. Istället läggs fokus på information och kunskapsutveckling genom att delta på bland annat världsekonomiforumet i Davos, där det förs dialoger med världens börser om en möjlig reglering i form av krav och för att lista sig på börserna, på samma sätt som i Johannesburg, Sydafrika. Lagstiftning och reglering är en möjlig väg att gå, men tvång leder inte till insikt och förståelse. Det är en sista utväg efter att först ha provat alla frivilliga vägar.

Den stora utmaningen ligger fortfarande i att få styrelser och ledningar att förstå behovet av långsiktighet då dagens beslut påverkar kommande generationer. Den största boven är kvartalsekonomin, där allting bestäms utifrån kortsiktiga fluktuationer på börshandeln. Där måste framförallt investerarna vara med och ta sitt ansvar. Inom IIRC diskuteras FN:s och UN-PRI:s initiativ om de sex principer för ansvarsfulla investeringar, och de inser vikten av att få en förbättrad, långsiktig ägarstyrning av de bolagen.

Kunskap är en trång sektor och att revisionsbolagen har en oerhört viktig roll att driva på utbildningen och detta kan göras bättre och mer tydligt, anser Larsson och framhåller samtidigt förståelsen om att förändringar är svårt och tar tid. Det går i rätt riktning men i små steg.

Larsson framför att alla stora standardsättare ingår i IIRC och han är övertygad om att Integrerad Redovisning är en utveckling och en evolution som kommer att fortgå, med eller utan IIRC.

IIRC, Henning Dräger, Director of IIRC Business Network

"Den största utmaningen för Integrerad Redovisning är att överbrygga det gap som idag finns mellan det finansiella och icke-finansiella redovisningssystemet." (Henning Dräger, Intervju 2015-04-29).

Henning Dräger är chef för IIRC:s företagsnätverk. Drägers främsta roll är att rekrytera fler organisationer från olika branscher och av olika nationaliteter till nätverket. Syftet är att på så sätt kunna fånga upp och identifiera branschspecifika, nationalitetsspecifika och allmänna synpunkter från företagen på IIRC:s redovisningsramverk. På så sätt kan industrispecifika lösningar utarbetas. För att erhålla meningsfulla resultat krävs därför ett högt deltagarantal. Nätverket utgörs emellertid för närvarande av i huvudsak globalt listade företag. Henning framhåller dock att Integrerad Redovisning inte är begränsat till de stora företagen utan affärsnätverket arbetar också aktivt med att ansluta andra slags organisationer.

Drägers sekundära roll är att stödja och hjälpa de företag som ansluter sig till nätverket att implementera den Integrerade redovisningen i företaget. Beroende på exempelvis industri, teknik, företagsklimat, redovisningsregelverk och erfarenheter behöver företagen hjälp med olika frågor.

Vid rekryteringen används olika kriterier för att identifiera företag som leder utvecklingen och i övrigt har en profil som indikerar att företaget kan vara intresserat av IR. Detta sker bland annat genom analys av företagens årsredovisningar, hållbarhetsredovisningar, varumärke samt arbets- och affärsprocesser. Av de svenska företagen nämner han Atlas Copco, H&M och SKF som intressanta kandidater. Henning medger att det är stort fokus på de större företagen, och för att verkligen få genomslag för IR behöver de även engagera små- och medelstora företag. Det finns en anslutningsavgift på 100 000 GBP för att ansluta sig till nätverket, men Henning menar att avgiften inte uppgetts vara en bidragande orsak till att företagen avböjer att delta. Det beror snarare på en rad andra, mer komplexa, faktorer.

Eftersom Sverige, och övriga nordiska länder, anses vara föregångsländer i icke-finansiell rapportering är Henning förvånad över att företagen i dessa länder inte engagerat sig mer för den integrerade redovisningen. En av de första frågorna som Henning möts av från amerikanska, asiatiska såväl som afrikanska företag är nämligen hur de skandinaviska länderna gör. Henning upplever dock en allt större efterfrågan för den nya redovisningsformen hos de svenska företagen, allteftersom kunskapen om den ökar. Han är därför försiktigt optimistisk och tror att även en del svenska företag kan knytas till IIRC Business Network under det kommande året.

Dräger har nyligen varit i Stockholm och träffat en del svenska företag angående IR. Han uppger att det definitivt verkar finnas ett intresse för den här sortens redovisning men att det i nuläget finns två övergripande problem för den integrerade redovisningen på den svenska marknaden. Enligt svensk redovisningslag måste företagen lämna en förvaltningsberättelse. Lagen uppger inte explicit att framtidsutsikter utifrån ett företagsmässigt ansvar för miljö och samhälle ska redovisas. Därför finns det vissa tveksamheter kring vad och i vilken utsträckning sådan information kan redovisas. Vidare har många svenska företag krav på sig från intressenter att producera en hållbarhetsredovisning enligt GRI-standard och det råder då funderingar kring hur man ska kombinera IR med GRI. IR är inte en standard för hållbarhetsredovisning, men heller inte ett nytt instrument för finansiell redovisning. Därför menar Henning att IIRC måste bli bättre på att informera om syftet med IR och hur IR skiljer sig från de många andra initiativ som finns för redovisning och hållbarhet. I det ingår att förklara hur IR avspeglar företagets värdeskapande på ett mer korrekt sätt.

På frågan om vilka de största svårigheterna med IR som företagen erfar svarar Dräger att det beror på vilka redovisningsstandarder de idag använder sig utav. Det finansiella redovisningssystemet vilar i huvudsak på två standarder: IFRS och, om företagen är listade på den Amerikanska börsen, US GAAP. I det icke-finansiella rapporteringssystemet däremot finns det över 80 olika standarder att välja mellan, beroende på var i världen företagen verkar. IIRC vill inte skapa ännu en separat hållbarhetsredovisningslösning, utan istället riva muren mellan de två olika rapporteringssystemen och sammanlänka dem till en helhet. För detta krävs det att en ny begreppsapparat utvecklas; att ett nytt redovisningsspråk etableras.

Ett av problemen med redovisningen idag är att företagen redovisar endast vad de har gjort, men inte vad de kommer att göra framåt. Företagen borde istället redovisa var deras resurser kommer allokeras i framtiden. Det innebär både en möjlighet men också en utmaning för IR. Det ger företagen möjligheter att identifiera och redovisa nya värdeskapande strategier, men samtidigt vill företagen inte avslöja för mycket eftersom vissa konkurrensfördelar då kan gå förlorade.

En av svårigheterna med IR är att kvalitetssäkra informationen, och därmed att få revisorerna att skriva under på denna. En lösning som finns i USA kallas *Safe Harbor Statements* vilket innebär att utfärdaren och revisorn inte kan hållas ansvarig för framtidsprognoser av marknaden gentemot intressenter och aktieägare eftersom marknaden ständigt förändras.

Företagens redovisningsprocesser innebär i nuläget att de delar upp arbetet mellan olika avdelningar och sedan slår ihop de separata dokumenten. För att IR ska bli meningsfullt måste kommunikationen mellan de olika arbetsområdena och arbetsprocessen för framställandet av rapporten förändras eftersom hela kedjan av information är väsentlig. Detta ser Henning heller inte som något som skulle vara till IR:s nackdel, utan konstaterar att det snarare förbättrar processerna och samarbetet inom organisationen.

5.1.2 Revisionsbolag

PwC, Peter Nilsson, Auktoriserad revisor och Partner

"Det har skett en samhällsförändring, där hållbarhet har stigit på agendan överlag och enligt min erfarenhet diskuteras de här frågorna ofta på bolagsstämmor numera."(Peter Nilsson, Intervju 2015-05-08).

Peter Nilsson är revisor i bl.a. Swedfund och har därigenom erfarenhet av integrerad redovisning i både teori och praktik. Däremot är rådgivning och dylika tjänster inom hållbart företagande och CSR-redovisning ej inom hans arbetsområde.

Överlag är Peter Nilsson personligen positiv till IR och ser det som ett intressant initiativ. Han tror att den uppfattningen är representativ för PwC, men tillägger att det är relativt få inom företaget som känner till eller har närmare erfarenhet av IR-ramverket. Enligt honom kan IR förstås mot en bakgrund av en allmän trend att redovisa alltmer icke-finansiell information och hållbarhetsdata bland företag och organisationer. IR kan i det ljuset ses som en vision av hur det kan gå till. Att IR skulle vara något helt revolutionerande är han tveksam till, men viss inverkan på företags agerande tror han att det kan ha. Framförallt i att lyfta hållbarhetsfrågor i bolagsstyrning, strategiarbete och målformulering. Däremot menar han att det är svårt att avgöra om det resulterar i bättre årsredovisningar. Det beror ju på vad som vävs in i begreppet *bättre* och hur man värderar de olika kvalitativa egenskaperna på redovisning. Reliabiliteten och möjligheten till mer relevanta, anpassade och korrekta beskrivningar ökar troligtvis, men på bekostnad av jämförbarheten.

På frågan om det finns ett intresse och efterfrågan av IR och dess vägledning för redovisningen svarar Nilsson positivt. Det har skett en samhällsförändring, där hållbarhet har stigit på agendan

överlag och enligt hans erfarenhet diskuteras de här frågorna ofta på bolagsstämmor numera. Kring drivkrafterna och motiven för företag att engagera sig i CSR-arbete i allmänhet och införa IR-redovisning i synnerhet vill han tro att tro att etikskäl och en vilja av att ta ansvar ligger bakom. Men press utifrån påverkar onekligen utvecklingen också. Inte sällan enligt principen om att man inte vill vara "sämst i klassen", eftersom omvärlden då kan straffa en. De bakomliggande motiven bör man dock inte moralisera om, eftersom mindre ädla drivkrafter kan vara nog så goda krafter för förändring. Hans känsla är att det är en kombination av faktorer som motiverar företag till IR-engagemang och -anpassning av redovisningen. Att påskynda utvecklingen genom lagstiftning och regleringsinsatser, konstaterar han, är en väg att gå, men samtidigt är han tveksam till att det verkligen behövs. Det finns ändå ett tryck på bolagen att göra ställningstaganden och ta ansvar i hållbarhetsfrågor, samt redovisa resultaten därutav.

Fördelarna Nilsson ser med IR är att det hjälper företaget att själv skaffa sig en holistisk bild av verksamheten, dess värdeskapande och påverkan på omgivningen, samt kan underlätta i kommunikationen med intressenter. Nackdelarna, i den mån ramverket idag används i företagen, är få. Det finns dock en risk i att kräva redovisning av en större mängd information. Om det utvecklas mot ett ytterligare redovisningskrav så lär längden på rapporterna öka och till sist ser man inte skogen för alla träd. Vissa tendenser mot det kan eventuellt urskiljas i dagens ramverk som trots den övergripande principen om korta koncisa rapporter, kräver redovisning på många områden och faktorer. Angående mer tekniska aspekter på ramverket vill eller kan Nilsson inte uttala sig något närmare. Övergripande menar han dock att principbaserade regel- och ramverk skapar den bästa redovisningen och jämför US-GAAP (regelbaserat) med IFRS (principbaserat). IR:s vida ramar och höga grad av valfrihet ger stort anpassningsutrymme. De generella formuleringarna möjliggör också en applicering bland ett större antal och mer olikartade organisationer, men nackdelen är att jämförbarheten blir lidande.

Ur ett revisionsperspektiv konstaterar Nilsson att man inte har någon samlad syn på IR ännu, men han tror att branschen kan spela en viktig roll i utvecklingen. Revisorer har en central funktion i att kvalitetssäkra uppgifter och ser gärna att detta görs på en "revisionsnivå". Det förbättrar inte bara tillförlitligheten och korrektheten i uppgifterna, utan hjälper även företagen att utveckla sina system och rutiner för uppgiftsinsamling och verifiering, med mera. Konsekvenserna av IR, åtminstone om det tillämpas fullt ut eller på sådant sätt som Swedfund gjort, är att mer information infogas i den legala årsredovisningen (dvs. förvaltningsberättelsen) och blir föremål för revisionen.

Angående revisionsstandarder och -kompetens för bestyrkandeuppdrag av IR-redovisningar menar Nilsson att det inte finns något sådant behov eller marknad än. Eftersom företag i Sverige endast påbörjat en viss integrering där de tar inspiration från IR-ramverket är förändringen inte så stor att dagens revisionsstandard behöver förändras eller kompletteras. För granskningsnivån "översiktlig granskning", som ofta tillämpas på hållbarhetsredovisningarna, finns i Sverige FAR:s standard RevR 6 utvecklad. Nilsson tillägger att det just nu pågår en diskussion kring om verkligen hållbarhetsinformation och -redovisning ska infogas i årsredovisningarna eller om den istället ska presenteras på något annat sätt t.ex. digitalt på bolagens webbplatser. Oavsett var man landar i den frågan, så är det viktigt att den presenterade informationen blir granskad och kvalitetssäkrad.

Avgörande för IR i framtiden tror Nilsson är att redovisningarna, dvs. själva slutprodukten, håller god kvalitet och uppskattas av marknaden. Någon ersättning av nuvarande redovisningsregelverk och normer tror han inte är förestående inom översiktlig tid. Däremot tror han att utvecklingen på redovisningsområdet avseende icke-finansiell information kommer fortsätta förändras och nämner t.ex. det nya direktiv som EU antagit 2014 som ett exempel på något som kan omforma rapporteringslandskapet och vilka ramverk som blir etablerade normer på marknaden.

Deloitte, Andreas Drugge, Manager Enterprise Risks Services

"Drivkraften är en vilja att kunna beskriva verksamheten på ett bättre och mer korrekt sätt." (Andreas Drugge, Intervju 2015-04-24).

Andreas Drugge inleder samtalet med att poängtera att han inte är expert på just IR, men han har kännedom om vad det är och har stött på det tidigare. Han sitter i FAR:s arbetsgrupp för hållbarhetsfrågor som spänner över flera redovisnings- och revisionsfrågeområden. Eftersom IR är såpass nytt, första remissen på utkastet kom 2012 och första versionen av ramverket publicerades 2013, så har väldigt få personer någon praktisk erfarenhet av att ha arbetat med det. IR spänner också över flera verksamhetsområden och landar därmed inte på någon viss avdelnings bord. I nuläget tar några företag inspiration från IR, men ingen följer det fullt ut. På den ambitionsnivå man valt från företagets sida, så ser man det som en inspirationskälla snarare än redovisningsmall. Drivkraften är en vilja att kunna beskriva verksamheten på ett bättre och mer korrekt sätt.

En anledning till att IR är relativt okänt tror Drugge är att det råder en viss begreppsförvirring. En del bolag tycks tro att det enbart handlar om att lägga samman information, både icke-finansiell och finansiell, i en och samma årsrapport. I Deloitte och FAR försöker man dock vara tydliga med att IR är ett ramverk som kräver betydligt mer av företaget för att det ska kunna kalla redovisningen IR-anpassad.

Som läget är idag, menar Drugge, så råder det inte några motsättningar mellan användningen av GRI och IR. Det är två olika typer av ramverk, där GRI är mer omfattande i begreppsdefinitioner och går in på lägre detaljnivåer, medan IR snarare är ett paraply-ramverk. IR kan inte ersätta dagens redovisnings-standarder, men fungerar kompletterande till dem. Därför fungerar de revisionsstandarder som idag finns tillräckligt väl. Om IR-rapporter i framtiden blir helt ersättande till dagens års- och hållbarhetsredovisningar, kan det dock krävas en utveckling av revisionsregelverken också.

Drugge menar att det i praktiken är stora skillnader mellan olika företag i fråga om i vilken utsträckning de väljer att kvalitetssäkra den icke-finansiella informationen. Den högre graden av säkerhet, dvs. oberoende granskning via revision, tillämpas vanligtvis enbart på specifika utvalda nyckeltal eller tabeller. Det är alla gånger möjligt, men i praktiken mycket ovanligt, att ha hela hållbarhetsredovisningen säkrade på den nivån, eftersom det ställer betydligt högre krav på företagets rapporteringsrutiner och -processer. Följaktligen är företagets val av granskningsnivå och dess omfattning begränsad av dess förutsättningar för att klara de högre kraven på "reasonable assurance"-nivån.

På frågan varför han tror att företag intresserar sig för IR och anpassar sina redovisningar därefter, svarar Drugge att hans personliga uppfattningen är att initiativen snarare tas av bolagen själva, i syfte att bättre kunna förklara verksamhetsmodellen, än pga. yttre påtryckningar. Samtidigt poängterar han att de i sin uppdragsroll mot företagen har begränsad inblick i företagets intressentdialoger, så den åsikten grundar han snarare på en känsla än bevis. Dock tror han att intressenterna och i synnerhet aktieägare har mycket makt i frågan. En tydlig efterfrågan från investerarkollektivet lär bolagen anpassa sig efter.

IR-krav via lagreglering tycks vara avlägset i åtminstone svensk kontext. Såsom nuvarande svensk remiss, med anledning av det nya EU-direktivet, är utformad är Drugge osäker på om en integrerad redovisning lever upp till kraven, eftersom den föreslagna lagtexten snarare indikerar att en separat urskiljbar hållbarhetsrapport ska finnas.

5.1.3 Kreditgivare och investerare

Bankföreningen, Mats Stenhammar, Senior Advisor

"Den lagförändring om obligatorisk hållbarhetsredovisning som är förestående och väntas träda ikraft under nästa år (tillämpad fr.o.m. räkenskapsår 2017), med anledning av det nya EU-direktivet kan påverka utvecklingen avsevärt." (Mats Stenhammar, Intervju 2015-05-05).

Mats Stenhammar jobbar som Senior Advisor på bankföreningen där han är ansvarig för redovisnings- och revisionsfrågorna. Bankföreningen har tre övergripande syften och mål med verksamheten. Det första är att förstärka förtroendet för banksektorn, det andra att verka för ett välfungerande och konkurrenskraftigt regelverk såväl nationellt som internationellt och det tredje att verka för en hög banksäkerhet och en väl fungerande infrastruktur för betalningar.

Bankerna har en mängd olika tjänster och produkter riktade mot olika kundgrupper som kan delas in i allmänhet, företagskunder och institutioner. IR, menar han, kan endast ha påverkan inom viss verksamhet och nämner kapital- och fondförvaltning samt kreditgivning mot företagsmarknaden.

På frågan om Stenhammar tror bankerna efterfrågar IR, om det gör redovisningen bättre och underlättar för kreditgivnings- och investeringsbedömningar, svarade Stenhammar att det är en verklighet för banker att beakta de sociala och miljömässiga aspekterna, så kallade ESG-faktorer. Han anser att de svenska bankerna har höga ambitionsnivåer på att ta etiskt ansvar. IR kan eventuellt underlätta, men det måste man fråga de enskilda företagen om. Nyttan av IR kan bero på hur utvecklade modeller de har. Han menar på att de mest framgångsrika bankerna och fondbolagen redan har hållbarhetsaspekter inbyggda i sina investeringsmodeller och -analyser.

Någon precisering kring branschens åsikter eller erfarenheter av IR ger inte Stenhammar. På frågan om Integrerad Redovisning är något bankerna kan komma att kräva från företagslånekunder så svarade han att det är upp till de enskilda bankerna att avgöra i utformningen av sina affärsmodeller. Han menar att de i bankföreningen inte diskuterar marknadsinitiativ som vilar på frivillig basis. Deras uppgift är främst att hjälpa sina medlemmar (bankerna) formulera uppfattningar för hur man ser på befintliga och föreslagna regleringar. Eftersom det inte finns några konkreta förslag på IR konstaterar han att frågan inte tagits upp på föreningsnivå.

I hans uppfattning finns det en problematik med IR i fråga om avgränsningar och definitioner av begreppen. Någon vedertagen definition av IR känner han inte till. Eventuellt är det endast nya benämningar på redan befintliga element och således inget nytt.

Stenhammar nämner också avslutningsvis att han är medlem i SFF, Sveriges finansanalytikers förening, som består framförallt av aktieanalytiker och kapitalförvaltare. Därigenom har han tagit del av presentationer om Integrerad Redovisning. I hans uppfattning har gensvaret varit tudelat; vissa tror väldigt starkt på IR-initiativet, medan andra är skeptiska. Avgörande för ramverkets framtid tror han är regleringar och nämner det nya EU-direktivet angående hållbarhetsredovisning som viktigt.

SEB, Anette Andersson, Portfolio Manager & ESG specialist

"Den största fördelen med IR är att det underlättar för oss att fatta mer informativa beslut. Några egentliga nackdelar ser jag inte." (Anette Andersson, Intervju 2015-05-21).

Andersson säger att som investerare föredrar hon IR-redovisning, eftersom all information, både hållbarhet och finansiell, då finns på ett och samma ställe. Det här Silo-tänkandet, där man delar upp särskiljer finansiella mål och hållbarhetsmål, undviks därmed. Ett "integrerat tänkande och arbetssätt" förespråkar hon. VD:s och finans/ekonomichefer måste kunna besvara frågor på hållbarhetstemat också. Detaljer kring mätmetoder etc. kan finnas på andra håll i organisationerna,

men det är oerhört viktigt att hållbarhet inte bara blir någon PR-slogan och marknadsföring, och däri ingår att hållbarhet inte är samma sak som välgörenhet.

Fördelen med IR, fortsätter hon, är att det underlättar för att få fram basinformation samt tydliggör vilka frågor som företaget väljer att lyfta fram som materiella. IR-redovisningar hjälper oss att ställa de rätta frågorna och fungerar som en utgångspunkt för diskussioner. Ingen redovisning, oavsett hur integrerad den är, kan dock ersätta direkta dialoger helt och hållet som informationskanal. Vidare är en av ansatserna med IR är att redovisningen ska avse mer framtidsinriktad information. Än så länge har inte bolagen anammat det fullt ut, tycker hon, men utvecklingen går ditåt. Även bland bolag som inte följer IR, tillägger hon.

Andersson menar att hållbarhetsarbete direkt kan översättas till kostnadseffektivisering, riskminimering och affärsmöjligheter. Om bolagen delar upp beskrivningen av omvärld och strategi (s.k. mjuka värden) å ena sidan och siffror (s.k. hårda fakta) å andra sidan, så kan det vara svårt att dra slutsatser. Där behövs hjälp från bolagen att förklara vilka risker och möjligheter de ser som materiella. "Jag kan ju gissa utifrån min erfarenhet, men det är ju bara bolagen själva som kan tala om hur de ser på, prioriterar och jobbar med frågorna."

Den största förändringen på området, tycker Andersson, är att bolagen alltmer förstår att hållbarhet och kommunikation är två skiljda saker. Tidigare så har hållbarhetsansvaret ofta legat på kommunikation & PR-avdelningen, och inte sällan har samma person varit ansvarig för både delarna, framförallt i mindre företag. Ärligheten och transparensen vid problematiska frågeställningar har därmed inte alltid varit så hög. Utvecklingen nu däremot går mot att man i företagen pratar mer öppet om de hållbarhetsrelaterade risker och problem man faktiskt ser.

Angående den kritik GRI har fått om att för fyrkantigt förskriva användningen av vissa KPI:s, säger Andersson, att den är svårbegriplig, eftersom det finns en "följ eller förklara"-princip som gör att redovisningen på specifika nyckeltal ej blir tvingande. Det viktigaste vid prestationsmätning och redovisning av icke-finansiell information, oavsett vilka riktlinjer som följs, är att bolagen redovisar de väsentliga aspekterna samt kan motivera sina val. "Om de har argument för dem så köper jag det. Jag ser hellre att man redovisar tre viktiga saker än 40 oviktiga", förtydligar Andersson. Det är en balansgång att enbart redovisa den relevanta informationen, men utan att utelämna några viktiga parametrar. Det kostar samtidigt bolagen stora pengar, så alltför omfattande redovisningar på alla tänkbara indikatorer, är heller inte hållbart.

Andersson ser ingen problematik eller risk i att årsredovisningarna skulle bli mindre jämförbara med IR. Redan i dagens läge är olika bolags rapporter ej direkt jämförbara, eftersom de redovisar helt olika saker och en integrering av redovisningen, enligt riktlinjerna i IR-ramverket, försvårar inte, snarare tvärtom. Istället skulle hon vilja se bolagen följa IR fullt ut i högre utsträckning, men konstaterar samtidigt att det ligger längre framåt i tiden. I och med att det är såpass nytt och det än så länge bara finns en första generation av riktlinjerna, så har hon full förståelse för att bolagen skyndar långsamt och endast plockar inspiration därifrån snarare än följer dem ordagrant. Detaljerna tror hon kommer att utkristalliseras med tiden och pekar på att den finansiella redovisningen har vuxit fram och utvecklats under hundratals år med regler, principer och praxis, medan hållbarhetsredovisning bara är något årtionde gammalt. Det avspeglas också i lagstiftningen, så i det avseendet manar hon till viss försiktighet.

På frågan om hur man i finansbranschen ser på IR så beskriver hon branschen som konservativ och skeptisk mot sådana här nymodigheter. Faktiskt, säger hon, har vi inte tagit hållbarhetsfrågorna riktigt på allvar. På finansmarknaderna bedrivs tjänsteverksamhet, som inte har så stor direkt miljöpåverkan jämfört med t.ex. tillverkningsindustrin. Inte heller i fondförvaltning och investerings-

verksamhet har dessa utmaningar antagits. Vi har inte ställt frågorna och bolagen har inte velat berätta.

De bakomliggande orsakerna tror hon är flera och nämner ekonom- och finansutbildningarna som en. Hållbarhetsfaktorer har ignorerats i de värderingsmodeller som lärs ut. En andra orsak menar hon är finansanalytikernas ensidiga fokus på siffror, på det enbart finansiella. Eftersom hållbarhetsparametrar sällan kan översättas till exakta värden och siffror så har man istället utelämnat dem. Å andra sidan underkänner hon delvis det argumentet med att en företagslednings förmåga till god bolagsstyrning inte heller kunnat kvantifieras så lätt, men det har man ändå kunnat göra bedömningar utav, så det borde gå med hållbarhet också bara viljan finns.

En tredje orsak, som hon i och för sig menar är mer mångfacetterad än vad det ofta låter som i media, är branschens kortsiktighet. Det finns en sådan inbyggd i exempelvis day-tradingverksamhet. Där bryr de sig överhuvudtaget inte om hållbarhetsparametrar eller vilka bolag de investerar i, utan utgår helt och hållet från siffrorna i sina tekniska analyser. För egen del känner hon däremot inte igen sig i något kortsiktighetstänk, utan menar att de tvärtom har lång tidshorisont i sina placeringar. Innehav i de största svenska börsbolagen kan sträcka sig över flera decennier, så därmed blir hållbarhetsaspekterna betydelsefulla. På en sista punkt är hon också kritisk mot branschen och det är den traditionella organiseringen, där man delar upp och särskiljer mellan hållbarhetsanalytiker och aktieanalytiker. Fast båda tittar på samma investeringsobjekt, så jobbar de två grupperna ofta i silos, isolerade från varandra utan kommunikation sinsemellan, men det är något man nu jobbar aktivt med att bryta upp.

Det har blivit bättre säger hon, men vi som bransch får emellanåt fortfarande utstå kritik från framstående bolag om att vi inte ställer frågorna, att vi inte bryr oss om hållbarhet, utan enbart fokuserar resultatet. Det tycker jag är något orättvist och menar att de istället borde tala om för oss vad som är viktigt och varför, så vi kan lära oss att ställa de rätta frågorna i sådana fall. Ansvaret för en långsiktigt hållbar verksamhet ligger på bolagen i första hand.

Om Andersson får nämna en nyckelfaktor så är det att det svart på vitt visar sig att de här mjuka värdena blir materiella i finansiella termer. Det tydliggörs, sorgligt nog, allra mest vid skandaler å la BP (oljekatastrof Mexikanska golfen), eller i Sverige, Telia Sonera (mutanklagelser), och det är först då finansbranschen börjar vakna. Däri tror jag att IR kan spela en underlättande och tydliggörande roll.

En annan nyckel tror Andersson är att kunderna efterfrågar hållbara investeringar samt etiskt ansvarstagande av banken/fonden. Det är en stor ryktes- och varumärkesrisk för banken att inte ta de här frågorna på allvar och investera mer etiskt försvarbart eller i alla fall erbjuda alternativet. Överlag är det framförallt en minskad riskexponering av den här typen som får bolag att bry sig om hållbarhet. Risker är lättare att kvantifiera och sätta en siffra på och då blir de lättare för bolagen att ta till sig jämfört med diskussioner kring affärsmöjligheter där osäkerheten är större.

Det är också en fråga om kommunikation. Då hållbarhet sällan är svart eller vitt måste ett språk utvecklas där verkligen det viktigaste lyfts fram och fokuseras. Det är en stor utmaning att få bolag att verkligen lämna ut den väsentligaste informationen, inte bara ett visst mätetal eller det som är mest kommunicerbart. Ett exempel på komplexa dilemman skulle kunna vara ett telebolag verksamt i Ryssland där myndigheterna kräver att säkerhetstjänsten får avlyssna samtal och datatrafik, för att överhuvudtaget medge tillstånd för verksamheten, kontra kundernas rätt till personlig integritet. Det är typiskt ett tillfälle där bolaget medvetet undlåter att redovisa information däromkring, för att inte riskera att den misstolkas.

Att bero på det nya kravet på hållbarhetsrapportering i lagstiftningen så ser inte Andersson att det skulle ha någon direkt inverkan på IR. Hon hoppas att de större bolagen på börsen väljer IR och i högre grad integrerar sin redovisning, men konstaterar att det i så fall görs på frivillig basis.

Andersson uppger att det är viktigt att uppgifterna i en redovisning blir kvalitetssäkrade. En extern granskning har en högre grad av förtroende. En interngranskning kan säkert vara bra det med, men det ger inte samma tillförlitlighet för intressenter. Även nivån på revisionen eller, uttryckt i andra ord, graden av säkerhet i bestyrkandet, är betydelsefullt.

Som exempel på hur revisionen påverkar i praktiken berättar hon att hållbarhetsarbetet i den divisionen som hon är verksam i granskades av revisorer inför SEB:s senaste årsredovisning. Det har inneburit att de blivit tvingade till att vara mer transparenta med sitt arbete. Siffror och uppgifter har styrkts mer genomgripande. Informationen i sig har funnits redan innan, men nu sammanställts på nya sätt. T.ex. har ingen tidigare ifrågasatt en uppgift om 230 bolagsdialoger under förra året. Det är såklart att det funnits dokumentation på det redan innan, men då ingen varit inne och granskat har inte exakta mötesprotokoll och dylikt behövts presenteras som verifiering av att det verkligen stämmer.

Redan i dag söks informationen i 98 % av fallen på webben. Det är kostnadseffektivt och tillåter en högre uppdateringsfrekvens. Informationen där är alltid färsk. Om det medför att regleringen kring att redovisningen måste vara avgiven av styrelsen och granskad av revisorer kan kringgåas vet inte Andersson. Hon tycker det en juridisk fråga, men rent principiellt tycker hon att bolagen måste kunna stå för informationen likväl oavsett var den är publicerad. Obestyrkt information ger lägre trovärdighet. IR:s uppgivna mål, att uppmuntra till interaktiv webb som plattform för rapportering, tror hon inte sänker trovärdigheten, för det märks ändå ganska snabbt om det är ett PR-verktyg snarare än (uppriktig) redovisning.

5.1.4 Företag/Organisationer

Volvo, Anders Christensson, Director of Investment Relations

"Vi fokuserade på själva verbet Integrerad Redovisning och synsättet att redovisningen ska vara en integrerad del i företagets strategi-, rapporterings- och uppföljningsarbete." (Anders Christensson, Intervju 2015-05-06).

Anders Christensson är Director of Investment Relations på Volvo. Han arbetar tillsammans med redovisningsavdelningen och ansvarar bland annat för de finansiella kvartals- och årsredovisningsrapporterna. I pilotprojektet med Integrerad Redovisning har Anders varit delaktig i att författa och formulera remissvar till utkastet på IR-ramverket, baserat på deras erfarenheter av programmet.

Volvos beslut att delta i pilotprojektet för Integrerad Redovisning var relativt okomplicerat, togs snabbt och grundade sig främst i att de tyckte att IR:s vision och syfte stämde väl överens med företagets kärnvärden om kvalitet, säkerhet och miljöanpassad verksamhet. Det låg alltså väl i linje med den riktning Volvo redan styrt in mot.

Eftersom IR-projektet fortfarande var relativt nytt var tanken för Volvo aldrig att omedelbart tillämpa ramverket fullt ut. En sådan ansats skulle kräva en omfattande omställning av företagets processer. Dessutom ville Volvo närma sig med försiktighet på grund av risken att IR skulle utvecklas på samma sätt som GRI, som han menar, i ett försök att fånga in alla tänkbara hållbarhetsaspekter, föreskriver mätning och redovisning av en massa nyckeltal som inte alltid är relevanta, rättvisande eller anpassade till den enskilda verksamheten och kontexten. IR-ramverket är i detta avseende friare än GRI eftersom det inte föreskriver användning av några speciella mått. Därmed tillåts

anpassningar till företagsspecifika omständigheter i större utsträckning. Vidare kommer det snart, med anledning av det nya EU-direktivet, nya regler angående rapportering av icke-finansiell information som bolagen måste förhålla sig till.

Volvos inställning var därför att välja ut intressanta inslag i IR-ramverket som de kunde inspireras och lära sig av. De fokuserade på själva meningen och synsättet; att redovisningen ska vara en integrerad del i företagets strategi-, rapporterings- och uppföljningsarbete, snarare än att det ska resultera i en enda sammanhängande rapport. Ett uttalat mål med IR är också att rapporten ska vara kort och koncis. I praktiken blir det dock problematiskt då ramverket ändå förespråkar att många delar bör ingå i rapporteringen. Det är något motsägelsefullt och blir i slutändan en tolknings- och avvägningsfråga uppger Christensson.

Volvo har, utefter sina förutsättningar, valt att arbeta med de fem elementen affärsmodell, värdeskapande, kapital, sammanlänkning och materialitet i sin årsredovisning för att beskriva sin värdeskapandeprocess. Detta presenteras mer eller mindre detaljerat i början av årsredovisningen, innan den legala årsredovisningen tar vid. I denna ingår "Operating Context" som är en form av utblick där drivkrafterna på marknaden och Volvos strategi mot bakgrund av denna identifieras. Beskrivningen startar brett med affärsmodellen och smalnar sedan in på företagets olika verksamhetsområden. Volvo har också lagt till en materialitetsanalys, där de plockar in olika intressentgruppers åsikter. I förvaltningsberättelsen glider sedan fokus över allt mer mot företagets faktiska prestation och väsentliga händelser under perioden.

I nuläget väljer Volvo fortfarande att ha en separat hållbarhetsrapport som i stora drag är oförändrad. Årsrapporten har däremot till följd av Integrerad Redovisning förändrats. Den har fått en ny utformning och struktur, där fler verksamhetsfrågor sätts i ett hållbarhetsperspektiv. Exempelvis har presentationen av produktionsparametrarna i produktionsavsnittet kompletterats med beskrivningar av kontexten och nyckelfaktorerna för värdeskapandet.

Christensson lyfter fram att den största vinsten med Integrerad Redovisning mycket väl kan vara den förbättrade interna kommunikationen och samordningen mellan de olika avdelningarna. Avdelningar som tidigare var avskilda från varandra i så kallade silos, till exempel redovisning/ekonomi, investerrelationer, hållbarhet, och press & media/PR, har ökat det interna samarbetet. Den IR-anpassade årsredovisningen tas fram gemensamt, till skillnad mot de tidigare redovisningarna som producerades i ekonomi- respektive hållbarhetsavdelningarna separat. Det har resulterat i att personal fått en mer holistisk bild av företaget. Diskussionen om vad som borde lyftas fram, hur informationen ska knytas ihop och sedan presenteras leder till att budskapen kan hållas ihop genom organisationen.

Den feedback Volvo erhållit på IR-initiativet från sina intressenter har varit positiv, om än begränsad än så länge. Bland annat har Volvo uppmärksammats med ett pris från PwC år 2013 för bästa bolagsstyrningsrapport för verksamhetsåret 2012 med följande motivering:

"Juryns bedömning är att Volvo tagit ett helhetsgrepp på sin rapportering och på ett mycket bra sätt förmedlar bolagets ambitioner att skapa värde för sina olika intressenter. /.../ Det syns att Volvo valt att ta ett helt nytt grepp på sin redovisning sedan 2011 och i det arbetet tagit intryck av konceptet för Integrated Reporting." (PwC 2013, s.3).

Trots att priset formellt avsåg bolagsstyrningsrapporten så framgår det av motiveringen att hela årsredovisningen ansågs framstående för hur bolaget presenterar sin styrning, sina strategier och värdeskapande, och att priset egentligen avsåg mer än själva bolagsstyrningsrapporten, vilket bekräftas även av Christensson.

En möjlig fördel med IR, som IIRC gärna nämner, är att gapet mellan den information som finns tillgänglig via årsredovisningen och aktieägarnas faktiska informationsbehov minskar (se intervju med Lars-Olle Larsson, ambassadören för IIRC i Sverige). Tanken är att en mer investeraranpassad integrerad redovisning innehållandes all väsentlig och relevant informationen, leder till minskat behov av kompletterande informationsträffar och dialoger. Detta, i sin tur, sparar tid och resurser. Några sådana effekter, uppger Christensson, dock inte har märkts av. Strömmen av förfrågningar angående hållbarhetsfrågor har snarare ökat, trots att informationen oftast går att finna i Volvos års- och/eller hållbarhetsredovisning. Christensson påpekar att det visserligen är svårt att avgöra om den utvecklingen har något samband med deras rapporteringsval eller om förfrågningarna skulle varit ännu fler om Volvo haft lägre ambitioner med redovisning av icke-finansiell data. Samtidigt är frågorna från intressenterna mer specifika och kräver specifika svar. Christensson menar att det kan förändras när investerarna vänjer sig vid att hitta svaren i årsredovisningen och Integrerad Rapportering har blivit mer etablerat.

Christensson tycker inte att de upplevde några utmärkande negativa effekter av sitt IR-engagemang. Han håller med om att svårigheter vid revision kan uppstå om icke-finansiell data vävs in i förvaltningsberättelsen. Volvo skapade dock inte något som inte fanns sedan tidigare, till exempel nya KPI:s, och stötte därför inte på sådana eventuella komplikationer. Christensson menar att det finns ett visst utrymme för tolkning och anpassning i IR-ramverket, eftersom definitionen av olika begrepp skiljer sig åt beroende på exempelvis land och företag. En snäv och entydig definition skulle vara problematiskt och ta lång tid att skapa.

Kritiken mot IR, att det försvårar utvecklingen av jämförbara årsredovisningar, tycker Christensson i och för sig kan vara berättigad, men tillägger att det är ett svårlöst problem. Som exempel tar han det etablerade hållbarhetsredovisningsriktlinjerna GRI. De försöker öka jämförbarheten mellan företag genom förskrivning om användning av olika KPI:s. Den första svårigheten där är säkerställandet av att mätningarna utförs på samma sätt. Den andra är att måtten är trubbiga och dess relevans kan vara kontextberoende. Till exempel kan hög vattenförbrukning i Sverige vara oproblemiskt medan det kan vara ytterst problematiskt i ett torrare klimat, där tillgången på vatten är mer begränsad. Samma kvantitet har alltså olika effekt på miljö och samhälle beroende på lokalisering, vilket inte avspeglas i ett KPI-värde.

Användning av GRI är heller inte oproblemiskt då det krävs mycket resurser för att mäta alla de aspekter som GRI vill ska redovisas. Så som GRI är utformat premieras kvantitet snarare än kvalitet och förankringen till företagets verklighet riskerar att gå förlorad. Trots standardiserade KPI:s kan jämförbarheten mellan olika företags GRI-redovisningar ifrågasättas. Ur den aspekten är IR bättre eftersom det i högre grad låter företaget utforma och anpassa redovisningen till de aspekter som är relevanta för sin verksamhet och specifika kontext. I Integrerad Redovisning (och även den senaste generationen av GRI-riktlinjer) är materialitetsanalysen istället avgörande för prioritering av väsentliga frågor.

Christensson tror att jämförbarheten, åtminstone inom samma bransch, kommer att förbättras med fortsatt utveckling av redovisningsriktlinjer, men menar att investerare och andra intressenter också behöver utveckla sin kompetens på området så att de förstår svårigheten och komplexiteten i redovisningen av hållbarhets-KPI:s.

Volvo var det enda svenska företaget som deltog i pilotprojektet för Integrerad Redovisning. På frågan varför just Volvo, svarar Christensson att SCA, SKF och många andra företag som har ambitiös hållbarhetsrapportering också lika gärna hade kunnat delta. Det var bland annat tillfälligheter och personliga kontakter mellan tidigare VD:n för Volvo och IIRC-presidenten som låg bakom Volvos deltagande. Han tror inte att deltagaravgiften var en avgörande orsak till det låga deltagandet bland

svenska bolag. Istället har några företag som han talat med uppgett att de velat avvakta tills man sett åt vilket håll utvecklingen går. Viss skepsis mot NGO:s av den här typen, där åtskilliga intressentgrupper ingår och eventuellt sätter agendan efter sina egna intressen, kan urskiljas. Många företag har valt att vänta för att försäkra sig om att IR inte enbart är en tillfällig trend ledd av konsultbranschen eller ett påtryckningsforum för andra NGO:s. Denna oro var å andra sidan också en av anledningarna till att några nordiska bolag gick med i projektet. De ville bevaka att IR inte skulle gå samma väg som GRI. Ytterligare anledning till en avvaktande inställning har varit att man ansett att marknaden för nya redovisningsramverk redan är mättad, samt att man velat invänta de regleringsförändringar som är förstående med anledning av det nya EU-direktivet 2014.

Efter pilotprojektets avslutande har IIRC startat upp ett "business network" som kan ses som en fortsättning på programmet. Det är ett forum för fortsatt erfarenhetsutbyte mellan deltagande företag. Volvo fick förfrågan att delta där med, men valde att hoppa av. Christensson motiverar det valet med att Volvo redan fått den kunskap och erfarenhet man anser sig behöva och istället vill fortsätta experimentera med redovisningen på egen hand.

Christensson tror inte att IR enskilt kommer rita om redovisningslandskapet inom överskådlig framtid, men spår att idéer från GRI, IR och andra befintliga standarder och regelverk kommer ligga till grund för någon slags gemensam standard. Han menar att utvecklingen på redovisningsområdet är en långsam och evolutionär process, där små förändringar sker över tid och det kan nog dröja en generation, eller mer, innan detta i sådana fall blir verklighet.

Gällande legal reglering för hållbarhetsrapportering tror Christensson att någon slags miniminivå kanske kan komma att sättas, men att den största drivande faktorn kommer vara företagen själva. Fördelarna med en mer holistisk och relevant redovisning är att den till exempel möjliggör en effektivare och bättre riskhantering. Högt transparens och trovärdighet premieras också på de finansiella marknaderna i form av en riskpremierabatt.

Risken att avslöja för mycket information till konkurrenter är inte något som oroar Volvo. Christensson menar att det beror på hur och vad företaget väljer att presentera och lyfta fram. På Volvos marknader är det i stort sett en och samma framgångsfaktor som driver utvecklingen och det är att sänka kostnaderna för kunden. Då drivmedelskostnaderna är betydande blir minskad förbrukning centralt, vilket gynnar både kund och miljö. Affärsmodellerna och strategierna blir därmed likartade för samtliga aktörer. För Volvo skulle konkurrensfördelar först gå förlorade vid publicering av produktplaner och detaljer kring dessa.

Swedfund, Lars-Olle Larsson, Senior manager för ESG-frågor

"Ledorden från implementeringen av IR är transparens, långsiktighet och ett integrerat tänkande och att allt detta måste till för att skapa förändring."(Lars-Olle Larsson, Intervju 2015-04-17).

Larssons uppgift är först och främst att utveckla den integrerade redovisningen med inspiration och stöd i GRI G4- och IR-ramverket. FAR har uppmärksammat deras årsredovisning och gett den ett hedersomnämmande i förra årets genomgång av bästa årsredovisningar. Flera andra nomineringar har de också fått både nationellt och internationellt berättar Larsson. Att Swedfund lyckats så väl med att implementera IR tillskriver han styrelsen/ledningen och deras långsiktigt tänkande, vilket underlättat avsevärt.

De största utmaningarna med övergången från en traditionell till en integrerad årsredovisning var inte att etablera ett integrerat tänkande eller att redovisa detsamma, utan uppkom istället i samband med revisionen eftersom det är svårt att få hållbarhetsinformation fullt verifierad. Att låta revisorer oberoende granska redovisningen med den högre graden av säkerhet, dvs. via revision,

ställer krav på att det finns utvecklade, standardiserade rutiner för att säkra informationens tillförlitlighet, konstaterar han. Å andra sidan hjälper revision till att utveckla rutinerna och det blir då en hjälp till självhjälp. På frågan om revisorerna var kritiska mot detta svarade Larsson att det först krävdes att revisorerna själva hade en intern överläggning om de överhuvudtaget kunde göra detta, men det steget överkoms ganska snabbt. Den verkliga utmaningen låg istället i att kunna bevisa att deras system är tillräckligt rigida så att uppgifternas korrekthet/validitet/reliabilitet kunnat styrkas. Vidare hävdar Larsson att det är här de flesta företag får problem. Det är inte helt lätt och även Swedfund fick göra förändringar till följd av revisorernas granskning.

5.2 Webbseminarium, Nätverket för Hållbart Näringsliv/Näringslivets Miljöchefer, NMC

NMC är ett branschöverskridande ideellt nätverk för främst företag, men även offentlig sektor, som syftar till att förbättra och utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet ute i organisationerna, genom seminarier, föreläsningar, utbildningar och andra träffar som möjliggör kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Den 15:e april hölls ett seminarium om Integrerad Redovisning där representanter från tre olika företag berättade om sina erfarenheter av arbetet med att IR-anpassa sina årsredovisningar. Bolagen var två framstående bolag, Tele2 och Vattenfall samt prisvinnaren i FAR:s utnämning av bästa hållbarhetsredovisning 2013, Atlas Copco. Seminariet leddes/moderades av L.O. Larsson, IIRC-ambassadör i Sverige.

5.2.1 Tele2 - Marie Baumgarts

Baumgarts inleder med att berätta att de internt börjat experimentera med IR-redovisning. De är självlärda och har inte tagit in någon konsultation eller annan hjälp utifrån.

Enligt Baumgarts är utgångspunkten för hållbarhetsarbete i näringslivet att leva upp till samhällets förväntningar. Intressenternas krav på ansvarsfullt hållbart företagande går många gånger längre än gällande lagstiftning och det gäller att vi företag kan svara upp mot det. Den stora utmaningen är att prioritera rätt; att hitta en balans mellan olika värden (triple bottom line) eller kapital (IR). IR är ett verktyg för att kunna demonstrera att man funnit en god balans däremellan.

Personligen är Baumgarts positiv till IR, men saknar samtidigt tydliga riktlinjer. Hon konstaterar att IIRC medvetet valt att utforma riktlinjerna till något hon kallar ett paraply-ramverk för redovisning, snarare än som redovisningsstandard. Vidare menar hon att det är ett nytt sätt att tänka; att likställa icke-finansiell hållbarhetsdata med den finansiella och visa på sammankopplingen däremellan. Det positiva med IR är att det inte är ett ytterligare nytt rapporteringskrav, utan istället lägger samman befintliga rapporter på ett smartare sätt, samt inkluderar tidigare ej rapporterade aspekter (s.k. intangibles) utan att öka sidantalet.

I fråga om vad man ska redovisa, berättar hon, att materialitetsanalysen ligger till grund för redovisningsvalen och prioriteringen. Den hjälper till att tydliggöra var man har störst påverkan och kan göra mest skillnad. I Tele2:s fall är det mänskliga rättigheter och integritetsfrågor som hamnar överst, vilket hon motiverar det med att de är ett tjänsteföretag utan egen tillverkning. I avsaknad av ett perfekt mått som fångar in alla aspekter, erbjuder GRI de under omständigheterna bästa. Hon anser dock att de ofta ligger på en för detaljerad nivå. IR däremot kan användas för att ge hela bilden mer övergripande. Det kan ge liv och sammanhang till GRI:s KPI-mått. Vi valde ut två centrala nyckeltal och prestationen utifrån dessa två finns inlagd, eller med ett annat ord "integrerad", i förvaltningsberättelsen. Det innebär att informationen blir underskriven och avgiven av styrelsen och därför även bestyrkt via revision. Processen för framtagandet av uppgifterna följer också samma mönster som för övrig information i årsredovisningen, dvs. den går via redovisningschef och CFO.

Sammanfattningsvis, säger Baumgarts, är den största svagheten med IR i Tele2:s erfarenhet avsaknaden av vägledning kring mätetal och KPI:s. Definitioner skulle behöva testas och utvecklas för att IR-redovisningar i framtiden ska kunna bli transparenta och jämförbara mellan organisationer och företag.

Baumgarts säger att huvudanledningen till att IR-anpassa sin redovisning är pressen från samhället på att företag tar ett helhetsgrepp om hållbarhetsfrågorna. Företag som överväger ett införande ska dock vara medvetna om att det finns ett antal underlättande faktorer. En av de viktigaste är att det finns stöd för det hos ledning och styrelse. För det krävs en långsiktighet hos ägare. I Tele2:s fall har den strikta ägarstyrningen resulterat i att man utsett en person i styrelsen till ansvarig för att löpande diskutera hållbarhetsrisker, avvägningar osv.

Målgruppen för sin IR-redovisning har Tele2 kommit fram till är finansmarknaderna och därav har den samma struktur som en finansiell rapport. På webben kan man däremot rikta sig mot fler intressenter och då välja en annan struktur och form.

Revisionsgranskning har Tele2 valt att endast ha på de redan nämnda utplockade uppgifterna. Man har heller inte låtit någon oberoende part kvalitetssäkra GRI-redovisningen via översiktlig granskning, men det är något som man jobbar med för framtiden, åtminstone för utvalda relevanta delar.

5.2.2 Atlas Copco - Mala Chakraborti

Chakraborti menar att IR är en process som startar med ett integrerat tänkande, spunnet ur insikten om att hållbarhetsfrågor och -faktorer har en finansiell påverkan. Det första steget är en intern insikt och förståelse och det andra att redovisa den för investerare och intressenter. Ur det perspektivet är den integrerade rapporten endast utfallet, en produkt, medan resan dit kan vara nog så viktig, tycker hon.

IR behöver ses i ljuset av att det idag finns mängder av hållbarhetsinitiativ, där även hållbarhetsindex på börserna och andra rankingar kan nämnas. Företag behöver lära sig att navigera, förstå och välja bland dessa. IR:s konkurrensfördel ("unique selling proposition, USP") är att det underlättar en helhetsbedömning av företagets prestation och det är ju den som ska återges i en årsredovisning, säger Chakraborti.

Utgångspunkten för företagskommunikation är att bestämma vem man riktar sig mot. "Vem läser rapporten?", frågar Chakraborti retoriskt. Hon berättar vidare att man i Atlas Copco har gjort en intressentundersökning där det framkom att användarna skiljer sig åt avseende perspektiv och tidshorisont. På något sätt måste man prioritera och hitta en minsta gemensam nämnare och där tycker hon att IR varit värdefullt. Andra kanaler, såsom hemsida, lämpar sig bättre för detaljer, medan man i årsredovisningen lägger sig på en förhållandevis hög nivå. Fördelen med en IR-redovisning är att den ger kontexten samt eliminerar de upprepningar som ofta uppstår vid dubbla, separata rapporter. Chakraborti förklarar att nyckelorden för dem har varit att "connecting the dots", dvs. att sammanlänka mål och prestation, risker och möjligheter med hållbarhet och värdeskapande.

Hon tipsar avslutningsvis andra om ett par praktisk lärdomar som de har fått. En övergång till IR förutsätter en mänsklig beteendeförändring och då är det oerhört viktigt att ha ett bra svar på frågan "what's in it for me?", för den kommer att ställas av anställda. En förklaring till varför man gör det måste företaget kunna ge. Det andra tipset handlar om att man behöver säkra uppgifterna och kunna presentera bevis för revisorer, även på en översiktlig gransknings-nivå.

5.2.3 Vattenfall - Mikael Ekhagen och Annika Ramsköld

Vattenfall börjar brett i sin presentation och menar att IR handlar om att slå samman två perspektiv. Den ena världen kallar de finansiell och den andra hållbarhet och deras utgångspunkter är olika. Perspektiven ställs mot varandra; investerare mot intressenter, inifrån ut mot utifrån in och hårda fakta mot mjuka värden. Det här är en stor utmaning, menar Ramsköld, men säger samtidigt att IR har sin största fördel just i att det tvingar samman de två världarna och bryter ner avdelningssilos.

Vattenfalls egen process mot Integrerad Rapportering, berättar Ekhagen, påbörjades 2012 då man började lyfta in "case" och "stories" från sin hållbarhetsredovisning i sin finansiella årsredovisning. Årsredovisningen för 2014 är den första som är helt integrerad. Överlag är de positiva till utvecklingen och menar att väsentligheten nu prioriteras snarare än mängden KPI:s, vilket är en tanke som kommer igen även i den senaste versionen av GRI, G4. En fotnot är dock att marknaden än så länge är ovan med idén om en rapport och att det resulterar i många mail där hållbarhetsredovisningen efterfrågas.

De egna lärdomarna är att det inte räcker med att balansera mängden hållbarhetsinformation med mängden finansiell, utan en integrering av organisationen krävs också internt. I Vattenfall har man gjort det via avdelningsöverskridande projektteam. För ett lyckat implementerande måste också finansiell styrning anpassas med t.ex. förändringar av balanserade styrkort o.dyl. En förutsättning och första steg är att värdera hållbarhetsmått som lika viktiga som de finansiella. Slutligen, säger Ekhagen, ska man ha klart för sig att det här är en förändring av inställningen på person- och individnivå och för det behövs kompetensutveckling och kanske även en förändrad företagskultur.

Det framkommer att revisorerna missuppfattat och felaktigt använt uttrycket "kombinerad bestyrkanderapport" (L.O. Larsson) och Vattenfall svarar med att konstatera att revisorerna, precis som resten av marknaden, behöver göra en resa i det här avseendet. Det kan vara viktigt att ha i åtanke, uppmanar Ramsköld.

Vattenfalls uppmärksammade misslyckanden och felbedömningar på kontinenten kommer också på tal och på frågan om man transparent redogjort för detta svarar Ramsköld vant att det kommer framgå tydligare i nästa årsredovisning samt att förlusterna berott på faktorer utanför deras kontroll "och framtiden är ju alltid svår att sia om".

5.2.4 Allmän paneldiskussion

Den första frågan som ställs handlar om vad som är syftet med redovisningen. Moderatören undrar vem man riktar sig mot och om den gruppen verkligen läser rapporten. Hur tror de olika företagsrepresentanterna att redovisningen och kommunikationen ser ut i framtiden? Är IR rätt väg?

Baumgarts menar att det finns ett kunskapsbrist i förståelsen av hur de olika "världarna", finansiell och hållbarhet, är ömsesidigt sammankopplade. IR är ett steg i riktningen att förklara dessa beroenderelationer, och hon förespår att tätare integrering kommer fortgå. I hennes erfarenhet, finns data eftersom man redan mäter många aspekter på verksamheten och hon är skeptisk till att nya mått kommer vara den största förändringen. Ramsköld förespår en klarare uppdelning av redovisning kontra annan kommunikation. Redovisningsrapporten tror hon kommer vara kort, koncis och med mera "hård" fakta, endast kompletterad med viss information om affärsmodell och strategi. De målande beskrivningarna lyfts ut och kan istället läggas på webben, ihop med interaktiva verktyg där användaren själv kan skraddarsy informationen efter sina behov. Övergången till webbaserade lösningar kommer också innebära högre uppdateringsfrekvens, resonerar hon. Chakaborti tillägger att intressenter såsom aktieägare fortfarande efterfrågar en mer traditionell redovisning. Det är deras efterfrågan som styr menar hon, så tryckta årsredovisningar kommer fortsätta finnas ett bra tag till åtminstone på bolagsstämmorna.

Som en fortsättning på temat 'företagsrapportens framtid' undrar moderatorn hur mycket det här får kosta. Baumgarts inleder återigen diskussionen med att påpeka att många av de som frågar efter årsredovisningen i själva verket är enfråge-intressenter och företagen behöver prioritera mellan dessa för att hålla kostnaden nere. Chakabarti ser inte att det skulle skilja sig från andra företagsekonomiska överväganden och menar att kostnad får vägas mot nytta. Det är en typ av investering i intressentrelationerna. Ekhagen och Ramsköld tillägger att även andra värden finns med en årsredovisning, inte minst i processen med att ta fram den, samt att den faktiskt används som uppslagsverk av t.ex. anställda. Dessutom ska inte värdet av att årsredovisningen avges av styrelsen på högsta ledningsnivå underskattas. Det är en fråga om trovärdighet.

En finansanalytiker undrade om hållbarhet inte skulle kunna kvantifieras som "exponeringen mot externaliteter". Bolagsrepresentaterna höll med om att det teoretiskt sett stämmer och hade varit önskvärt att kunna sätta exakta värden i kronor och ören, men att det inte låter sig göras så lätt. Ett närmande från både bolagen och bankerna behövs i syfte att kunna ta fram excel-data som kan användas i finansanalytikens beräkningsmodeller. Det förutsätter dock en högre jämförbarhet mellan olika bolags redovisningar och det är svårt att åstadkomma. Målet får vara bedömningar om storleksordningar ska kunna göras.

5.3 Tidigare forskning

Robert Eccles är professor i förvaltningspraxis vid Harvard Business School och en av de ledande forskarna kring Integrerad Redovisning. Han uppger i en intervju (Eccles 2012) att de tre största utmaningarna för att etablera icke-finansiella redovisningsstandarder så som IR är:

- 1) Tidsaspekten - för att redovisningen ska få en meningsfull påverkan på företagets beteende och hur de utnyttjar naturresurser samt påverkar människor och miljön i världen måste etableringen av redovisningsstandarder ske inom en relevant tidsrymd, det vill säga inte längre än 10 år.
- 2) Legitimering av standarderna - svårigheten är att avgöra vem som är den primära mottagaren av informationen som standarderna ska utgå från. Det kan till exempel vara aktieägarna, intressenterna eller båda. När detta bestämts blir det enklare att bedöma vilka som bör ingå i processen att ta fram nya standarder.
- 3) Institutionell legitimitet - utmaningarna är bland annat att fatta beslut om: hur standarderna kan göras universellt applicerbara, den verkställande mekanismen samt hur kvaliteten ska säkerställas. Exempelvis kan den integrerade redovisningen kräva särskilda revisorer för Integrerad Redovisning. Andra åtgärder för att skapa institutionell legitimitet kan vara att ha det som listningskrav på börsen eller genom lagstiftning åtföljt av ett övervakningsorgan.

Cheng et al. (2014) gjorde en analys om vilka utmaningar IIRC har för att skapa ett internationellt användbart ramverk för Integrerad Rapportering och öka den globala acceptansen för systemet. Analysen gjordes på IIRC:s konsultationsrapport, som gavs ut i mars 2013, och på de kommentarer som ett underutskott för International Association for Accounting Education and Research (IAAER) lämnat in på denna. Cheng et al. (2014) identifierar i sin analys tre huvudsakliga problem med IR-ramverket som de måste hantera:

- 1) För stort fokus på att tillhandahållare av finansiellt kapital (investerare) är huvudsakliga användare av såväl finansiell som icke-finansiell information. Den integrerade redovisningen borde istället beakta alla företagets intressenter som användare och utforma riktlinjerna därefter.
- 2) Innebörden av totalt kapital och avvägningar mellan olika kapital är svagt definierade där nettoökningen eller minskningen av kapitalet beror på vilka perspektiv som väljs. Då målet med IR inte är att mäta värdet av företaget eller dess kapital ges utrymme för subjektiva bedömningar och

förklaringar som saknar substans. Därmed uppstår också frågan om hur företag ska förklara och utvärdera sina avvägningar mellan olika kapital, exempelvis miljöpåverkan och lönsamhet, utan att självfrämjande motiveringar inkorporeras. Berndt, Bilolo, & Müller (2014) drar samma slutsats från deras studier på de 20 företag som utgör Schweiz marknadsindex .

3) Kvalitetssäkring av integrerade rapporter. I Sydafrika, där flest integrerade rapporter produceras idag, begränsas kvaliteten och de säkerhetskontroller som kan göras till utvalda hållbarhetsindikatorer, nivåkontroller för GRI-applikationer, och bitvis av de tre tillförlitlighetsprinciperna.

Sydafrika är första landet i världen som gjort det obligatoriskt för företag noterade på Johannesburgbörsen att göra en Integrerad Redovisning (Cheng et al. 2014; Rensburg & Botha 2014; Owen 2013). Rensburg och Botha (2014) har därför analyserat Sydafrikanska företags intressenter och deras respons på Integrerad Redovisning. Studien visar att en stor utmaning för företagen är att producera och kommunicera koncisa och begripliga rapporter som erbjuder värdefull information för alla intressenter, via de kommunikationskanaler som respektive grupp föredrar och har tillgång till. Rensburg och Botha (2014) förespråkar ett verktyg som gör att varje intressent ska kunna skapa sin egen rapport och bygga in relevant information med hjälp av internet, där den Integrerade Rapporten har en central roll.

Vidare visar studier (Watson 2012; Rensburg och Botha 2014) att majoriteten av företagen i Sydafrika intagit en avvaktande hållning till den integrerade rapporteringen. I brist på erfarenhet och föregångare att hämta inspiration från försöker producenterna av rapporterna använda sig av existerande redovisningsprocesser och praxis och göra så få ändringar som möjligt, men ändå tillräckligt för att uppnå kraven för den integrerade redovisningen. Rensburg och Botha(2014) menar att företaget måste fokusera mer på det värde IR kan erbjuda dess intressenter. Vidare, om det ursprungliga syftet med IR var att komprimera innehållet i de finansiella och icke-finansiella rapporterna har det än så länge endast haft motsatt effekt (Berndt, Bilolo, & Müller 2014; Rensburg och Botha 2014).

På grund av de få och dessutom otydliga riktlinjer som finns för IR varierar innehållet och detaljnivån mellan företagens rapporter väsentligt. Detta gör att jämförbarheten mellan företagens prestationer minskar och att objektiviteten i rapporterna kan ifrågasättas. Det verkar finnas ett samband mellan den ökade redovisningen av icke-finansiell information och minskade förväntningar på objektivitet (Berndt, Bilolo, & Müller 2014).

Slutligen, så har Owen (2013) gjort en studie om den senaste utvecklingen av IR och hur den kan tänkas påverka redovisningen på ett yrkesmässigt och akademiskt plan. Genom sammanställning av de senaste vetenskapliga texterna på området och analys av den integrerade rapporteringens ramverk har han identifierat ett antal utmaningar som yrkesverksamma revisorer såväl som ekonomiutbildningarna måste hantera för att anamma ett mer integrerat redovisningstänkande.

Owen (2013) menar att redovisningen troligtvis kommer behöva:

- Mer av ett långsiktigt strategiskt tänkande snarare än ett kortsiktigt operationellt och transaktionellt fokus.
- Presentera prospektiva snarare än retrospektiva analyser.
- Inkludera mer kvalitativa kommentarer såväl som kvantitativ information.
- Rapportera statistik över företagens prestationer i ett bredare perspektiv snarare än på smalare extern finansiell data eller revisionsefterlevnad.

Kursplaner inom redovisning kommer också behöva innehålla mer moment av affärsrisk som integreras i många olika kursplaner, och inte som en enskild kurs. Innehållet ska bestå av både finansiella och icke-finansiella risker på huvudsakligen strategisk och taktisk nivå snarare än operationell, även om detta kan variera beroende på vilket ämnesområde som omfattas.

Owen (2013) stödjer Integrerad Redovisning och menar att den här utvecklingen ligger i allmänhetens intresse då IR förbättrar informationens relevans för beslutsfattandet för alla berörda parter, vilket möjliggör ökad effektivitet i fördelningen av finansiella och andra resurser, samt i att öka det offentliga värdet.

John Flower (2015) beskriver i sitt arbete IIRC:s utveckling under de fyra år som gått sedan starten 2010. Flower menar att IIRC har misslyckats på några punkter, då hans bedömning grundar sig på en jämförelse av IIRC:s nuvarande förslag och med dess mål (som presenteras i pressmeddelande av grundarna och deras "Discussion Paper" från 2011):

Intressenter: Flower (2015) anser att IIRC uppgett att de vill ha en normativ inställning till intressentteorin men att de istället presenterar ett deskriptivt synsätt, med för mycket fokus på investerare.

Brist på effekt: John Flower (2015) menar att IIRC ställer mycket få specifika skyldigheter för brukarna av en integrerad rapport och att det då resulterar till hög sannolikhet att IIRC:s förslag kommer ha en mycket liten påverkan på den finansiella rapporteringen.

6 Analys

Analysen har delats in i två avsnitt. Det första består av en empirinära analys där studiens resultat tolkas och diskuteras under respektive kategori. Det andra avsnittet består av en teorinära analys där studiens teoretiska referensram appliceras på empirin och vävs in i en diskussion.

6.1 Empirinära analys

Integrerad Redovisning har visat sig påverka redovisningen i en rad olika kontexter. För att sortera informationen har därför den empirinära analysen delats upp i tre olika nivåer eller perspektiv. Första nivån fokuserar på IR i kontext till det enskilda företaget, den andra med avseende på näringslivet medan den tredje nivån angrips problematiken från ett samhällsövergripande perspektiv. Under varje huvudrubrik/nivå presenteras också teman som utifrån det empiriska materialet identifierats som återkommande ämnen.

6.1.1 Företagsnivå - Interna utmaningar för redovisande organisationer

Studien visar att det i nuläget är vanligt att företag delar upp redovisningsarbetet mellan olika avdelningar som jobbar åtskilt i så kallade silos. Ekonomiavdelningen har ansvar för den finansiella redovisningen och hållbarhetsavdelningen för den icke-finansiella. Dräger (IIRC), Larsson (IIRC), Nilsson (PwC) och Andersson (SEB) är alla överens om att den här silosstrukturen är problematisk då den begränsar dialog och samarbete mellan avdelningarna. De anser att integrerad redovisning är ett verktyg för att bryta ned dessa barriärer, eftersom horisontellt samarbete över avdelningsgränserna krävs då element och aspekter från båda "världarna" (ekonomi och hållbarhet) ska integreras i en och samma rapport. Detta ligger i linje med Christenssons (Volvo) erfarenheter av att IR förändrat deras arbetsprocess med årsredovisningen, vilket förbättrat kommunikation och samarbete internt. Det har resulterat i att anställda fått en mer holistisk bild av företaget och därmed har budskapen och kommunikationen utåt blivit mer sammanhållen.

Flera vittnar om att genomförandet av en sådan organisationsförändring dock inte är helt oproblematiskt. Att likställa betydelsen av icke-finansiell hållbarhetsdata med den finansiella informationen och visa på sammankopplingen däremellan erfordrar ett nytt sätt att tänka, enligt Baumgarts (Tele2). Chakraborti (Atlas Copco) pekar på samma sak och uppger att anställda måste få en insikt och förståelse för IR och dess syfte i ett första steg, för att företaget sedan ska kunna redovisa detta för intressenter i ett andra steg. En övergång till IR kräver en förändring av människors synsätt och inställning ända ner på individnivå och då är det viktigt att företaget kan motivera beslutet och peka på fördelarna för de anställda, framhåller Chakraborti.

Dräger (IIRC) och Andersson (SEB) menar att en viktig förutsättning för förändringen är att IR-idén och konceptet förankrats på högsta ledningsnivå för att ett integrerat tänkande och arbetssätt ska kunna implementeras i resten av organisationen. Detta stöds av Baumgarts som uppger att Tele2:s arbete mot IR-anpassning underlättats av ägares och lednings tydliga långsiktighet i bolagsstyrningen. Även Ekhagen (Vattenfall) lyfter fram betydelsen av att hela organisationen är med i förändringen. Särskilt nämner han att finansiell styrning måste anpassas med bland annat förändringar på balanserade styrkort (hårda faktorer), samtidigt som kompetensutveckling och företagskulturen behöver vara understödande (mjuka faktorer). Studier av Watson (2012) och Rensburg och Botha (2014) visar att implementeringen inte är en helt enkel uppgift då många Sydafrikanska bolag fortfarande kämpar med att komma tillrätta med sin Integrerade Redovisning.

För Swedfund var inte utmaningen att etablera ett integrerat tänkande och skapa en integrerad redovisning. Där var istället utmaningen att kvalitetssäkra informationens tillförlitlighet i samband med att de fick hela årsrapporten revisorsgranskad. De behövde alltså inte utveckla sina interna system och rutiner som en direkt följd av IR, men däremot som en indirekt eftersom IR förespråkar

en full integrering av hållbarhetsredovisningen i årsredovisningen, på vilken det finns lagstadgade revisionskrav. Christensson (Volvo) instämmer i att svårigheter vid revision kan uppstå om icke-finansiell data vävs in i förvaltningsberättelsen eftersom den blir föremål för revisionsgranskning. Däremot, eftersom Volvo inte behövde skapa några nya KPI:s, uppstod inte sådana komplikationer. Detsamma gäller för Tele2 som presenterar två KPI-mått i förvaltningsberättelsen, vilken blivit granskad och godkänd. Processen för framtagandet av uppgifterna följer också samma mönster som för finansiell information, dvs. den går via redovisningschef och CFO uppger Baumgarts (Tele2).

6.1.2 Näringslivsnivå - Synpunkter på Integrerad Redovisning

IR-redovisning som slutprodukt

I teori är det enkelt att avgöra vad som är en "Integrerad Rapport" och vad som inte är det. I ramverket står det uttryckligen att ett antal punkter måste följas för att redovisningen ska kunna kallas "i enlighet med...". Det handlar om sju "guiding principles" och åtta "content elements" (En viss regellättnad finns i och för sig genom en följ-eller-förklara-princip som kan tillämpas vid vissa specificerade förhållanden).

I studiens empiriska material framgår det dock att det i praktiken är en flytande gränsdragning mellan IR och traditionell redovisning. Från IIRC (Larsson, Dräger) är man medveten om det och förstår att ramverket används som inspirationskälla, snarare än mall för redovisningen. Larsson uttrycker det som att "det här är ju ingen standard, utan ett första ramverk som försöker beskriva hur en integrerad redovisning kan ta sig i uttryck.". I hans redogörelse kring framstående bolag framgår det också att han ser IR som en successiv process snarare än en klart definierad produkt, inte minst i formuleringen att "svenska företag har kommit olika långt". Vissa nyckelelement eller egenskaper på själva rapporten kan dock identifieras:

Den mest uppenbara effekten av IR är att icke-finansiell information presenteras i betydligt högre utsträckning. I de allra flesta fall i så hög utsträckning att företaget inte längre har en separat hållbarhetsredovisning, utan istället har "integrerat" den i årsredovisningsdokumentet. Volvo är ett undantag i den bemärkelsen eftersom de behållit en separat hållbarhetsredovisning, men de uppger heller inte formellt någon referens till IR eller gör gällande att redovisningen skulle vara IR-enlig. De andra företagen som ingått i studien (Swedfund, Atlas Copco, Vattenfall, Tele2) har inga separata hållbarhetsredovisningar.

Den andra effekten är att hållbarhetsinformation relateras till verksamheten i ökad utsträckning. Det kan handla om att megatrender i den externa miljön identifieras som påverkar företagets affärsmodell och strategi, så som att risker och kostnader förknippade med fossila bränslen skapar en efterfrågan på bränslesnålare och energieffektivare produkter. Lika gärna kan det handla om att interna processer, riktlinjer och system finns för att styra mot ett etiskt ansvarsfullt agerande, så som att policys för inköp länkas till de finansiella riskerna för dåligt rykte på varumärke om det framkommer att leverantörer missköter sig (Volvo, Atlas Copco m.fl.).

Delvis är det här inget nytt, eftersom företag sedan tidigare har redovisat på sådana här faktorer. Det nya är att redovisningen blir mer systematisk och görs jämsides med den finansiella. De viktigaste ekonomiska nyckeltalen presenteras bredvid de viktigaste sociala och miljömässiga i en slags *triple bottom line*-anda (Atlas Copco). Fördelningen av vinster från värdeskapandet till olika grupper redovisas mer transparent, t.ex. genom att utdelning till aktieägare presenteras ihop med siffror på betalda skatter till samhället (Volvo). Bäst beskrivs det kanske av Baumgarts (Tele2) när hon säger att IR är ett verktyg för att visa intressenter att man prioriterat rätt och funnit den bästa balansen i hållbarhetsövervägningarna.

En oro med IR har varit att den kommer öka storleken på årsredovisningarna som redan i de flesta fall anses omfattande. Det verkar bero på vilket perspektiv man ser det från. Det är inte helt klarlagt om den totala mängden information faktiskt ökar eller inte. Eftersom hållbarhetsredovisningen integreras med den finansiella i årsredovisningen är det ej förvånansvärt om sidantalet i denna ökar jämfört med en traditionell årsredovisning. Däremot, om redovisningarna presenteras i två separata rapporter blir den totala storleken, mätt i sidantal, av både årsredovisningen och hållbarhetsredovisningen troligtvis större då det blir svårt att undvika viss upprepning. Som Baumgarts på Tele2 uttrycker det: " Det positiva med IR är att det/.../ lägger samman befintliga rapporter på ett smartare sätt, samt inkluderar tidigare ej rapporterade aspekter utan att öka sidantalet.". Chakraborti (Atlas Copco) tycker att fördelen med IR-redovisning är att den förklarar kontexten samtidigt som de upprepningar som ofta uppstår vid dubbla, separata rapporter elimineras.

Intressenters reaktioner

Av det empiriska materialet framgår det att ett huvudfokus för studien varit att utröna olika intressenters åsikter om och inställning till IR. Det har varit en fråga som återkommit i alla olika intervjuer. På en sammanvägd nivå kan konstateras att reaktionerna har varit övervägande positiva. I princip samtliga intervjuobjekt uttrycker att de ser en nytta med IR.

IIRC är eventuellt inte helt objektiva i den här frågan, men de två representanter som intervjuats kan ändå vara en bra utgångspunkt för en förståelse av redovisningsmarknadens mottagande. Både Dräger och Larsson (IIRC) uppger att de främst möter en nyfikenhet och ett intresse bland bolagen. Väldigt få är negativt inställda till vare sig ramverket, IR-idén eller IR-redovisning som produkt.

Den tydligaste positiva reaktionen som uttryckts bland intervjupersonerna är Andersson (SEB) som utan tvekan säger att IR-redovisning underlättar för investerare och fondförvaltare. Fördelarna menar hon är att mer av den nödvändiga informationen finns tillgänglig på ett och samma ställe, samtidigt som rapporten säger mer om hur företaget ur ett helhetsperspektiv tar sig an hållbarhetsfrågorna. Det framgår nödvändigtvis inte tydligare hur företaget presterar utifrån olika hållbarhetsmått och KPI:s, men det är heller inte det väsentliga. Tvärtom tydliggörs bolagets prioritering och materialitetsbedömningar när de tvingas välja ut nyckeldata, vilket är väldigt värdefull information för en långsiktig investerare. Både hon och Stenhammar (Bankföreningen) vittnar dock om att åsikterna i finansbranschen är tudelade vad gäller IR. Somliga bedömer redovisning av "mjuka" icke-finansiella faktorer som irrelevant då de har kort investeringshorisont, andra har dålig kunskap kring hur dem ska hanteras eller ignorerar dem av andra anledningar t.ex. för att de är svåra att kvantifiera och sätta siffror på.

Även de redovisande bolagen gör gällande att marknaden varit positiv till deras integrerade rapporter. Erkännanden i form av priser för bästa årsredovisning och liknande har erhållits av både Volvo, Swedfund och Atlas Copco. Några bolag har dock erfarit att de fått en ökad mängd förfrågningar angående deras hållbarhetsredovisning till följd av att intressenter inte kunnat hitta den information som tidigare funnits i en separat hållbarhetsrapport, men det behöver nödvändigtvis inte vara för att informationen inte finns, utan kan bero på att intressenterna är ovana med den nya strukturen. Även fast inte några säkra slutsatser kan dras kring vilka slags redovisningar som föredras, så indikerar resultaten att IR-redovisningar blivit väl mottagna av användare.

Revisorer är den intressentgrupp som upplevts som mest försiktiga i uttalanden. Både Nilsson (PwC) och Drugge (Deloitte) uttrycker att de tror att det finns vissa fördelar med en användning, framförallt med att det hjälper bolagen att bättre kunna beskriva verksamheten, dvs. att förmedla en mer fullständig förklarande bild av bolaget och den verklighet det verkar i. Båda har dock, oberoende av varandra, även uttryckt farhågor eller eventuella nackdelar med IR. En har varit att IR-redovisningar

inte blir jämförbara mellan olika företag när de i så hög utsträckning själva tillåts anpassa och utforma redovisningen. Den andra gäller att längden på rapporterna riskerar att öka om samtliga riktlinjer i ramverket skulle följas fullt ut. Då IR-redovisningen ska täcka in fler aspekter och utvidgar redovisningsavgränsningen är det en trolig konsekvens, resonerar Nilsson, som tror att det kan finnas motsättningar mellan ramverkets uppmaning till korta koncisa rapporter och alla element som ska redovisas. Även Larsson bekräftar att revisionsbyråerna " varit sena på bollen". I Sverige tycker han inte de drivit på någon utveckling, utan snarare stått vid sidlinjen och tittat på.

Vida ramar eller precisa riktlinjer? - Ramverk vs Standard

IIRC har fått viss kritik från flera håll angående att få specifika skyldigheter ställs på producenterna av IR-redovisningen. Cheng et al. (2014) och Berndt, Bilolo, & Müller (2014) kritiserar delar av ramverket för att vara vagt definierade, vilket ger utrymme för subjektiva bedömningar och förklaringar som saknar substans. Enligt dem medför de få och diffusa riktlinjerna att jämförbarheten minskar då rapporternas innehåll och detaljnivå varierar väsentligt. Objektiviteten kan också ifrågasättas då det verkar finnas ett samband mellan den ökade redovisningen av icke-finansiell information och minskade förväntningar på objektivitet hos användarna, konstaterar de. Flower (2015) argumenterar även att ramverket av denna anledning troligtvis kommer ha liten påverkan på redovisning och rapportering.

De flesta intervjudeltagare däremot var övervägande positiva till IR:s flexibla ramverk som ger företag möjligheten att själva välja ut och presentera relevanta och väsentliga nyckeltal snarare än en stor mängd sådana. Som Andersson (SEB) yttrar "Jag ser hellre att man redovisar tre viktiga saker än 40 oviktiga". Reliabiliteten och möjligheten till mer relevanta, anpassade och korrekta beskrivningar ökar troligtvis, men på bekostnad av jämförbarheten, konstaterar Nilsson (PwC) som även menar att de generella formuleringarna möjliggör en applicering bland ett större antal och mer olikartade organisationer. Christensson (Volvo) tycker att en bransch- eller företagsanpassad redovisning är bättre då den sätter redovisningen i kontext till företagets omvärld, men som Larsson (IIRC) framhåller, ställer detta krav på att företagen via deras viktigaste intressenter måste föra kontinuerliga, systematiska dialoger för att identifiera rätt fokus för verksamheten, som sedan redovisningen ska avspegla. I det här avseendet har IR likartad metodik som GRI G4, vilket har uppskattats av många företag. Bland annat har Vattenfall mer än halverat antalet KPI:s i samband med att de bytte över från en traditionell hållbarhetsredovisning baserad på den äldre generationen GRI-riktlinjer till en integrerad redovisning med hållbarhetsinformation baserad på G4 (DNV GL/Purple Ivy, 2014).

I det övriga empiriska materialet framgår det att företag i viss mån saknar tydligare och mer detaljerad vägledning. Baumgarts (Tele2) uppger att hon saknar tydliga riktlinjer, framförallt kring mätetal och KPI:s. Även Hagström (Volvo) påpekar att IR är ett ramverk på förhållandevis hög abstraktionsnivå och ingen standard med utvecklade definitioner, vilket behövs för att skapa jämförbarhet (tidningen balans, 8 juli 2014, webb). Larsson (IIRC) uttrycker förståelse för att företag skulle vilja ha en tydligare ledstång, mer utav en checklista där man kan bocka av punkt efter punkt, men argumenterar att flexibiliteten gör att redovisningen kan hållas fokuserad. IR undviker därmed att hamna i den problematik GRI G3/3.1 hade med att "skogen skymdes av alla träd", pga. dess system med att enbart antalet redovisade indikatorer avgjorde företagets redovisningsnivå (A, B eller C).

Konstateras kan att fördelar och nackdelar finns med både precisa riktlinjer och vida ramar. Tydligast uttrycks det nog av Nilsson (PwC) som på frågan om IR medför bättre årsredovisningar svarar att det beror på vilka kvalitativa egenskaper på redovisning som värderas högst. En motsättning kan identifieras mellan å ena sidan hög jämförbarhet som åstadkoms med mer detaljerade standarder

och å andra sidan hög relevans som istället skapas genom att tillåta en högre grad av frihet i ramverk. I denna studie tycks de flesta intervjupersoner föredra ett flexibelt ramverk som ger utrymme för anpassning till den enskilda verksamheten och kontexten men, som Anette Andersson(SEB) yttrar, det är en balansgång att enbart redovisa den relevanta informationen utan att utelämna några viktiga parametrar. En utveckling av tydligare begreppsdefinitioner och vägledning har identifierats som en utmaning för IIRC, och det är en utveckling som Larsson (IIRC) är övertygad om kommer fortgå. Full jämförbarhet tyder det mesta på dock är ett ouppnåbart önskemål. Som Andersson (SEB) beskriver så är inte dagens separata hållbarhetsredovisningar heller jämförbara, eftersom företagen befinner sig i så vitt skilda situationer, möter olika slags utmaningar och därmed redovisar på helt olika saker. I detta avseende gör därför IR varken till eller från. Även Larsson tycker att resonemanget att IR medför ojämförbarhet träffar utanför och drar det ett steg längre med att indikera att inte heller finansiell redovisning lyckas åstadkomma relevant jämförbarhet, genom att ställa den retoriska frågan: "Vad var egentligen balansräkningen i Vattenfall värd för fyra år sedan?" och syftar då på de enorma nedskrivningar av tillgångsvärden i bl.a. kolkraftverk som bolagets tvingats till under de senaste åren.

6.1.3 Samhällsnivå - Systemförändring

IR på marknaden

En lättidentifierad, men desto mer komplicerad och problematisk, utmaning är att IR inte så lätt låter sig kategoriseras enligt traditionella uppdelningar. Det gäller i såväl den interna organisationen ute i företagen som rent teoretiskt och disciplinmässigt. En ny förståelse för vad IR faktiskt är och syftar till måste alltså etableras för att initiativet inte ska falla mellan stolarna eller hamna i skugga av andra initiativ på området. Dräger (IIRC) menar att just detta är ett viktigt fokusområde för IIRC.

Av det empiriska materialet framgår det att många ser IR ur ett större perspektiv. Larsson (IIRC) uppger att bakgrunden till initiativet är att traditionell redovisning inte räcker till och pekar på de många miljöproblem och hållbarhetsutmaningar som finns i samhället. IR menar han är ett medel för att snabba på omställningen mot hållbar utveckling; ett sätt att tydliggöra vilka enorma risker företag och andra organisationer tar om de ignorerar hållbarhetsfrågorna och kör på med "business as usual". Värdeskapandet eller -förstörelset ur ett helhetsperspektiv, där alla aspekter medräknas, är vad IR syftar till att redovisningarna ska avse, vilket modellen med redovisning på de sex kapitelen avser förklara.

Andra har också uttryckt liknande tankegångar. Nilsson (PwC) menar att IR ska ses mot bakgrunden av en allmän trend att redovisa mer icke-finansiell information avseende bl.a. hållbarhet, vilket är en direkt följd av en attitydförändring i samhället angående att företag måste vara mer transparenta och ta större ansvar i hållbarhetsfrågor. Han vittnar om att hållbarhetsfrågorna numera ofta tas upp på bolagsstämorna och ses som centrala fokusområden. Också Andersson (SEB) ser en sådan trend och menar att företag gått från att se hållbarhet som en PR-fråga till strategiskt viktig. Idag talar företag mer öppet om de problem och risker de ser framför sig och även företag som inte följer IR redovisar i ökad grad sådan framtidsinriktad information, framhåller hon.

Ingen av intervjuobjekten har diskuterat IR utan att i nästa andetag nämna hållbarhet. Många ser alltså IR som ett initiativ tätt knutet till etik och hållbarhet snarare än redovisning. Det kan finnas både fördelar och nackdelar med det. Fördelen, framförallt med ovanstående utveckling i baktanke, är att framstående företag på hållbarhetsområdet tycker att IR passar väl ihop med deras kärnvärden och därför väljer att engagera sig eller i alla fall påbörjar en IR-anpassning av sin redovisning. Enligt Christensson var så fallet för Volvo när de gick med i pilotprojektet. En viss image- eller goodwill-vinst kan alltså finnas förknippad med IR och eventuellt fungera som en morot.

Till nackdelarna med det tydliga hållbarhetsattributet hör att missuppfattningen, att det här är något enbart avsett för dem inom hållbarhetsprofessionen, kan spridas. Det går helt emot IIRC:s syfte att skapa ett integrerat tänkande som innebär att hållbarhet tvärtom inte kan hanteras isolerat eller separat. Flera intervjuobjekt har kallat finansbranschen konservativ och en viss skepsis kan urskiljas med undertoner av att IR skulle vara ännu ett hållbarhetsinitiativ utan egentlig (affärs)nytta. Christensson (Volvo) medger också att diskussionen bland bolag som varit potentiella för pilotprogrammet och affärsnätverket har haft inslag av skepsis för att IR inte tillgodoser företagets intresse, utan istället drivs av bl.a. konsultbranschen i egenintresse av att kunna sälja tjänster relaterade till IR-implementering. Han säger till och med att han har hört kollegor i andra företag motivera deras IIRC-engagemang med att kunna fungera som motvikt till parter med en motsättande agenda.

Till tesen att IR är svårkategoriserat och inte särskilt välkänt eller välförstått ute på den svenska marknaden kan vissa empiriska observationer från denna studie läggas. Stenhammar (Bankföreningen) säger sig inte känna till någon definition för IR och svarar överlag vagt på frågorna kring IR. Bevekelsegrunden för det kan endast spekuleras i, men konstateras kan att det inte är eller har varit något prioriterat ämne i branschorganisationen. Inte heller i den andra branschorganisationen för finansbranschen, Fondbolagens förening, som kontaktades kunde någon svara på frågor om IR utifrån branschens perspektiv. De hänvisade istället direkt till bolagen och gav ut namn och email till fem möjliga kontaktpersoner. Av dessa var det endast en som svarade på vår intervjufrågan, (se bilaga A). Det går självklart inte att dra så stora slutsatser utav dessa faktum enskilt, men det bidrar till den sammanvägda bilden av finansbranschen som mindre insatta i och intresserade av IR. En möjlig orsak till det kan vara den nämnda uppfattningen av IR som tätt sammankopplat med hållbarhet, ej finans.

Förhållande och kompatibilitet med andra ramverk, standarder och initiativ

En problematik med att IR läggs i hållbarhetsredovisningsfacket är att dess syfte då kan missförstås. Eftersom det i nuläget finns cirka 80 olika ramverk eller standarder för hållbarhetsarbete i företag (Larsson (IIRC), Dräger (IIRC)) så råder viss konkurrens dessa emellan. Om det uppfattas som ännu ett initiativ för hållbarhetsrapportering, där GRI redan utvecklats till att bli normen, så är antagligen intresset svagt. Detta påpekas av både Christensson (Volvo) och Larsson (IIRC) som uppger att många bolag intar en avvaktande inställning, eftersom de anser att marknaden för hållbarhetsinitiativ är svåranalyserad och eventuellt redan mättad.

I grunden är dessutom hållbarhetsredovisning yngre, mer komplex och lider av mer gränsdragningsproblematik än traditionell redovisning. Den ska avse en bredare bas av värden, inte enbart ekonomiskt, och det finns ingen gemensam enhet att översätta och presentera informationen i. Christensson (Volvo) ger ett talande exempel på en del av problematiken när han konstaterar att användningen av en kubikmeter vatten i Sverige kan vara helt oproblematiske, medan samma mängd på en plats där det råder vattenbrist kan ha helt andra konsekvenser. Även Andersson (SEB) vittnar om hög komplexitet i frågorna och menar att det kan vara svårt att avgöra om företag verkligen redovisar på rätt faktorer eller med rätt mätetal.

Traditionell finansiell redovisning å andra sidan har utvecklats under sekel med omfattande regelverk för mätning och värdering av det ekonomiska utfallet. Ramsköld (Vattenfall) beskriver det som att det är två olika världar med olika synsätt och utgångspunkter. Både hon och Dräger (IIRC) förklarar att IR:s syfte är att vara länken däremellan; att överbrygga gapet genom att integrera de båda perspektiven. En term som har använts flitigt (bl.a. Drugge (Deloitte) och Baumgarts (Tele2)) för att beskriva IR är "paraplyramverk för redovisning". IR ska inte ersätta dagens redovisningsstandarder utan fungera som ett komplement till dem. De enskilda standarderna, såsom

GRI för icke-finansiell information och IFRS alternativt US-GAAP för den finansiella, ger den tekniska rigiditeten, medan IR ligger på en annan mer övergripande detaljnivå.

Således fungerar IR i teorin helt kompatibelt med andra redovisningsriktlinjer och empirin styrker att så även görs i praktiken. Samtliga bolag som ingått i studien har kombinerat IR med GRI och ingen har uttryckt att motsättningar skulle finnas. Inte heller revisorerna har sett några uppenbara problem.

Slutligen kan belysas att det finns ett närliggande angreppssätt på hållbarhetsredovisning som brukar ha namn såsom "full cost accounting", "accounting for externalities" och "environmental profit & loss statement". Det är snarlikt IR i den utsträckningen att hela värdeskapandet (eller förstörandet) ska tydliggöras. Skillnaden är att de går ett steg längre genom att översätta alla de slags värden som finns till monetära termer, medan IR lämnar det helt öppet för användaren att välja mätesätt (Larsson, IIRC). Friheten sträcker sig så långt att användaren helt får bestämma själv vilka in- och output-resurser, s.k. kapital, som värdeskapandet ska mätas på (fast sex stycken finns föreslagna som en utgångspunkt). Att de båda metoderna ligger nära varandra i tankesätt framgår inte minst av EY:s rapport "Integrated Reporting - Elevating value", som tydligt hänvisar till just IR, men även andra konsultbyråer har liknande metoder (KPMG - A new vision of value, PwC - Total impact measurement and management) där essensen är att en breddning av begreppet värde och hur det mäts behövs. Precis som IR syftar de inte enbart till att vara redovisningsriktlinjer, utan även att styra och förändra beteenden mot mer hållbart resursutnyttjanden.

Åsikterna kring denna alternativa metod är delade bland intervjuobjekten. Andersson (SEB) ser det som nödvändigt att i slutändan prissätta naturresurser och ekosystemtjänster, eftersom hon menar att det är vårt förgivettagande av dessa som orsakat de miljöproblem vi står inför. Argumentet känns igen bland flera av de andra intervjupersonerna och skulle kunna beskrivas som en nationalekonomisk förklaringsmodell där prismekanismen styrt mot en överanvändning av resurser och miljöförstöring på grund av felprissättningen (oftast att inget pris har funnits alls eftersom det varit gratis). Larsson (IIRC) kan i och för sig hålla med om problembeskrivningen, men menar å andra sidan att han inte tror att det är möjligt med sådan prissättning och värdering i ekonomiska termer för inkorporering i finansiell redovisning. Han argumenterar att det är långt ifrån allt som styrs av ekonomiska kalkyler och att betydelsen av sådana här mjuka värden ändå framgår tydligt. Oftast har de även avsevärd ekonomisk substans i form av t.ex. "reputational damage". Andersson (SEB) menar återigen att denna insikt saknas hos en del i hennes bransch och tror uppmärksammade skandaler såsom oljekatastrofer kan spela en roll i att öppna ögonen för den ekonomiska materialiteten av mjuka faktorer hos hennes branschkollegor.

Utbildning - Begreppsförvirring och nytt språk

Flera av intervjudeltagarna gav uttryck för uppfattningen att kunskaperna kring IR, dess begreppsapparat och tillhörande definitioner är relativt låg ute på marknaden. Till exempel har några missuppfattat begreppet integrerad och trott att det enbart handlat om att lägga ihop hållbarhetsrapporten i samma dokument som årsredovisningen, säger Drugge (Deloitte). Dräger (IIRC) menar också att IIRC måste bli bättre på att informera om syftet med IR och hur det skiljer sig från andra initiativ och projekt. Det är dock inte helt lätt, framhåller han. Eftersom IR är någonting nytt som ligger mittemellan den finansiella och icke-finansiella rapporteringen, mellan kvalitativ och kvantitativ, krävs det en ny syn på vad redovisning är samt att språket för redovisningen utvecklas. Andersson (SEB) anser också att det är en fråga om kommunikation och ett språk som måste utvecklas då hållbarhetsfrågor sällan följs av ett entydigt svar.

Både Larsson (IIRC) och Andersson (SEB) nämner utbildning som en av anledningarna till att utvecklingen inte skett tidigare och gått snabbare. Anderson (SEB) menar att hållbarhetsfaktorer har

ignoreras i de värderingsmodeller som lärs ut i ekonom- och finansutbildningarna. Då hållbarhetsparametrar och andra mjuka faktorer sällan kan översättas till exakta värden och siffror har de istället utelämnats. Vissa antaganden i modeller har också gjort hållbarhet irrelevant i sammanhanget. Larsson (IIRC) håller med i analysen av att utbildningen levit kvar i de traditionella synsätten i viss mån. Utbildning säger han är en trång sektor som tar tid att förändra. Vidare menar han att revisionsbolagen skulle kunna ta ett större ansvar i utbildning och med att driva på utvecklingen tydligare, men han förstår samtidigt att förändringar är svåra och tar tid. Det går i rätt riktning men i små steg.

Owen (2013) har i sin analys identifierat ett antal utmaningar som yrkesverksamma revisorer såväl som utbildningsväsendet måste hantera för att IR ska kunna utvecklas som ny redovisningsnorm. Han uppger, precis som Andersson (SEB), att utbildningen måste inkludera mer kunskap om hur kvalitativ information ska hanteras, istället för att enbart fokusera på den kvantitativa. Det måste även ske ett skifte i fokus från ett kortsiktigt operationellt tänkande till ett mer långsiktigt strategiskt tänkande samt en breddning av perspektiven på extern finansiell data.

En förändring håller på att ske och gamla uppfattningar luckras upp, men precis som Larsson (IIRC) framför, så tar det tid. Det här är en utmaning för IIRC såväl som hela utbildningsväsendet, revisionsbranschen och samhället i stort.

Lagstiftning och regelverk

Traditionellt sett har regleringen mest fokuserat på finansiell information, men angående redovisning av icke-finansiell information är däremot de legala regleringarna betydligt färre. Successivt har dock rapporteringskraven utökats och dagens lagstiftning kräver en förvaltningsberättelse med upplysningskrav i vissa hållbarhetsfrågor för åtminstone stora bolag och överlag kan konstateras att det är de stora bolagen som är hårdast reglerade med mest omfattande rapporteringskrav.

Möjligheten för företag att lyfta fram och redovisa icke-finansiell data i den *legala årsredovisningen* är begränsade till främst förvaltningsberättelsen, och endast under förutsättningen att det underlättar bedömningen av företagets finansiella resultat och position samtidigt som kravet på översiktlighet beaktas. Denna begränsning gör det svårt att däri presentera en full hållbarhetsredovisning. Istället väljer företag ofta att redovisa sitt hållbarhetsarbete utanför den legalt reglerade årsredovisningen, antingen i separata hållbarhetsrapporter eller som infogad i årsredovisningsdokumentet. För hållbarhetsupplysningar eller redovisningar som publiceras utanför ramarna för den legala årsredovisningen finns däremot inget revisionstvång, utan en kvalitetssäkring därutav görs på helt frivillig basis.

Eftersom all data som ingår i förvaltningsberättelsen omfattas av revisionsplikten ställs höga krav avseende, spårbarhet och validitet på den informationen. Christensson (Volvo) intygar att det kan uppstå svårigheter vid revision om icke-finansiell data vävs in i förvaltningsberättelsen, eftersom det är problematiskt att få framtidsinriktad information bestyrkt.

I ÅRL:s sjätte kapitel i punkt 3, §1, st. 2, ryms många av de hållbarhetsaspekter som IR menar att företag bör redovisa. Dock uppger lagen inte explicit att framtidsutsikter utifrån ett företagsmässigt ansvar för miljö och samhälle ska redovisas. Därför uppstår det vissa tveksamheter om hur mycket sådan information som ska redovisas och vad i så fall, anser Dräger (IIRC). IR-ramverket är ett internationellt ramverk, utan anpassningar eller hänsynstaganden till den svenska redovisningsregleringen och ger därför ingen vägledning i frågan om hållbarhetsinformation bör finnas i förvaltningsberättelsen eller istället bör läggas utanför (IR-framework, Dräger). Larsson (IIRC) påpekar dock på att det är en entydig utveckling som går i riktning mot att alltmer

hållbarhetsinformation presenteras i årsredovisningen. Om IR-rapporter i framtiden blir helt ersättande till dagens års- och hållbarhetsredovisningar, kan det krävas en utveckling av revisionsregelverken, påpekar Drugge (Deloitte).

Tidsaspekten

Robert Eccles (2012) uppger i en intervju att en av de största utmaningarna för icke-finansiella redovisningsramverk såsom IR är tidsaspekten. För att redovisningen ska få en betydelsefull inverkan på företagets beteende samt hur de påverkar människor och miljön, måste etableringen av redovisningsstandarder ske inom en relevant tidsrymd, då inte längre än 10 år. Larsson (IIRC) tror att det kan ligga något i det, men tror samtidigt att vi kommer se fler uppdaterade versioner av ramverket och är övertygad om att spridningen av IR på marknaden kommer fortgå. Han tror dock inte att det kommer något nytt ersättande ramverk inom det närmaste året. Det kommer fortsätta utvecklas i takt med att det prövas, precis som GRI-ramverket som uppdaterats i fyra generationer, säger han.

Redovisningsutveckling är en långsam evolutionär process, som för finansiell redovisning har pågått i århundraden, vilket blir en utmaning för IIRC att påskynda. Det råder likaså motstridigheter mellan å ena sidan behoven av en snabb, bred spridning och långtgående förändring och å andra sidan praktisk genomförbarheten, eftersom framåtskridandet begränsas av företagets önskemål om successiva anpassningar till minsta kostnad. Många är positiva till IR men, som Christensson (Volvo) berättar, intar en avvaktande inställning eftersom ramverket är nytt och relativt obeprövat.

Ett långsiktigt integrerat tänkande

Genomgående har intervjuobjekten gett uttryck för att ett kortsiktigt tänkande är den stora utmaningen för såväl IR som hållbar utveckling överlag. Larsson (IIRC) tydliggör åsikten med att peka ut kvartalsekonomin som den största faran, eftersom kortsiktiga beslut då tas utifrån tillfälliga fluktuationer på börserna. Att finansmarknaderna spelar en nyckelroll för långsiktig ansvarsfull ägarstyrning är han väl medveten om och säger att FN:s initiativ för ansvarsfulla investeringar är ett viktigt initiativ. Andersson (SEB) medger att det i finansbranschen finns kortsiktighet i bl.a. day-trading-verksamhet, men menar att branschen ibland beskylls för att vara kortsiktigare än vad de i verkligheten är. Vid fondförvaltning har de ofta längre tidsperspektiv, åtminstone på aktieinnehav i de svenska storbolagen, och hållbarhetskriterier och mjuka värden arbetar de aktivt med att integrera i modeller och verktyg. En nyckelfaktor för att lyckas med det är att öka samarbetet mellan hållbarhetsanalytiker och aktieanalytiker.

Anledningen till att långsiktighet är en så kritisk punkt är för att hållbarhet ofta förutsätter långa tidshorisonter för att bli materiellt. Fördelarna finns här och nu, men kostnaderna visar sig först mycket senare i form av miljöproblem eller resursbrist som nästa generation får ta över. Andersson (SEB) menar att den mest framkomliga vägen är att tydliggöra riskerna som finns förknippade med att köra på i gamla hjulspår och i däri tror hon IR kan bidra i och med att det uppmuntrar företaget till att ta se hållbarhetsfrågorna ur ett helhetsperspektiv. Från redovisande bolag i studien nämns just att IR underlättar en helhetsbedömning som den största fördelen med ramverket. (Chakraborti, Atlas Copco).

Konstateras kan att hållbarhet är en, eller egentligen många, tämligen komplexa utmaningar. Det är komplicerat, svårgreppbart och kräver avvägningar, men också förändringar. IR kan vara ett underlättande verktyg i det, men som Larsson (IIRC) säger har vi människor väldigt svårt med att bryta gamla mönster och skifta föreställningsramar. Ledorden för den nödvändiga systemförändringen är ur ett IIRC-perspektiv integrerat tänkande, långsiktighet och transparens.

6.2 Sammanfattning empirinära analys

- **Företagsnivå:**
Integrerad Redovisning påverkar och förändrar företagets interna organisationsstrukturer, arbetsmetoder och processer. Det tvingar olika avdelningar att samarbeta mer över avdelningsgränserna då fler av dem är involverade i arbetet med redovisningen. På så sätt bryts silos ner och ett holistiskt, integrerat tänkande stimuleras, men det kräver ett nytt förhållningssätt. Nyckeln tycks vara att förändringen är väl förankrad i ledning och att hela organisationen stödjer omställningen.
- **Näringslivsnivå:**
Utseendet på rapporten förändras och överlag uttrycks övervägande positiva reaktioner på slutprodukten. Viss oro finns för att ramverkets vida riktlinjer och höga grad av valfrihet för företagsspecifik anpassning skapar ojämförbara och mindre objektiva rapporter, men problematiken bedöms olika allvarlig bland olika grupper, där några uttrycker att de inte ser någon sådan problematik alls.
- **Samhällsnivå:**
Integrerad Redovisning som koncept står inför ett antal utmaningar ur ett större perspektiv. Några är förknippade med att det är nytt och därmed relativt okänt på marknaden. Andra är förknippade med att det förutsätter ett förändrat tanke- och förhållningssätt, framförallt till hållbarhet kontra ekonomi. Det finns också en legal och regleringsaspekt som påverkar både hur IR-redovisningen utformas och vad den innehåller, samt eventuellt i vilken utsträckning ramverket används överhuvudtaget. Även ifråga om kvalitetssäkring, om oberoende granskning ska vara frivilligt eller obligatoriskt samt vilken omfattning och djup en sådan revision i så fall ska ha, så finns viss problematik beroende på nationella regelskillnader och hur ramverket tillämpas. Den största utmaningen bedöms ändå vara att etablera ett integrerat hållbarhetstänkande i verksamheterna och denna utmaning kan ses mot bakgrunden av vårt samhällssystems svårigheter att anpassas till en hållbar utveckling. IR är ett verktyg för organisationer i det omställningsarbetet, men det förutsätter en större systemförändring av bl.a. utbildningen och synen på redovisning överhuvudtaget.

6.3 Teorinära analys

Den teorinära analysen utgår från studiens teoretiska ramverk bestående av legitimitets- och intressentteorin samt den institutionella teorin. Den används till att förklara varför företag skulle vara intresserade av att implementera IR; vilka de bakomliggande drivkrafterna är.

Som det framkommit ovan (empirinära analys) så uppfattas IR tätt knutet till hållbarhet - socialt och miljömässigt ansvarstagande. Många har i intervjuer framfört att det är en samhällstrend; hållbarhetsfrågan har stigit på agendan och människor kräver i allt högre utsträckning att företag tar etiskt ansvar. Både Nilsson (PwC) och Baumgarts (Tele2) säger att de upplever att intressenter har ökade förväntningar på företag utifrån dessa aspekter, och den sistnämnda menar att de ofta går längre än lagstiftningen. Revisorer (Nilsson, Drugge) och IIRC (Larsson, Dräger) menar att transparens och trovärdighet är ytterst centralt och däri spelar både redovisning och en oberoende kvalitetssäkring av uppgifterna roll.

Enligt *legitimitetsteorin* strävar företag efter en överensstämmelse mellan företagets och samhällets värderingar för att på så sätt uppfattas som legitimt av samhället. I det här fallet kan alltså samhällets värderingar ses ha ändrats mot att upprioritera hållbarhetsfrågorna. Enligt teorin skulle då företagen följa efter för att nå överensstämmelse mellan värderingarna. I empirin framgår det tydligt att IR ses som ett verktyg i att kunna visa det. Baumgarts (Tele 2) fastslår att IR är ett medel för att demonstrera att företagets värderingar överensstämmer med samhällets; att de funnit

rätt balans i avvägningar. Chakraborti (Atlas Copco) håller med när hon argumenterar att IR hjälper företaget att ta ett helhetsgrepp om hållbarhetsfrågorna, samt kommunicera detta. Christensson (Volvo) uppger att centralt för deras engagemang i IIRC:s pilotprojekt var just att IR sågs ligga i linje med deras kärnvärden. Ytterligare empiriska argument för att företag aktivt försöker överbrygga legitimitetsgap är att företag låter revisorer granska och säkra hållbarhetsuppgifterna trots att det är helt frivilligt (statliga bolag undantaget), om än i olika utsträckning. Alla dessa initiativ från företagens sida går också in under Lindbloms första strategi om att informera och utbilda allmänheten om sitt hållbarhetsarbete och ansvarstagande.

I genomgången av tidigare forskning framkommer det att en oro finns för att företag på olika sätt inte förändrar sig på sådant genomgående sätt som IR syftar till, vilket ligger i linje med Lindbloms andra strategier, framförallt den andra och tredje som innebär att inga eller mindre förändringar gjorts än vad som vill påskinas. Rensburg och Botha (2014) lägger fram empiriska bevis för att företag listade i Sydafrika använder sig av sådana strategier och i stor utsträckning behåller gamla processer och strukturer, fast man utåt sett försöker kommunicera att man via IR genomfört förändringar och har höga etiska värderingar på hållbarhetsområdet.

Vidare ska nämnas att pressen på företag består i att de ska ta CSR-ansvar och en hållbarhetsredovisning ses som förutsättning för det. Däremot hittas inget stöd för att det i Sverige finns tryck på att rapporteringen specifikt ska göras enligt IR. Det finns tryck på att företagen ska hållbarhetsredovisa, men inte på hur det ska göras. Avsaknaden av påtryckningar kan bero på att kännedomen och kunskapen om IR, hos såväl intressenter som i samhället, fortfarande är begränsad. För att något ska uppfattas som legitimt av samhället så måste samhället "veta om det". Därmed uppfylls inte förutsättningarna för att bolagen ska utvärdera ramverket av legitimitetsskäl. En utmaning för IIRC är därför att marknadsföra och sprida kunskap om ramverket, så att ett ökat tryck utifrån kan skapas via ett legitimitetsgap.

I nuläget sker IR-anpassning på frivillig basis och eventuellt kan *intressentteorin* förklara de bakomliggande drivkrafterna. Centralt i denna är att företagets intressenter har motstridiga intressen och bolaget anpassar sig till de olika gruppernas önskemål utifrån någon slags prioritering mellan dessa utifrån en bedömning av deras maktposition och inflytande. Återigen handlar det om att finna en god balans. Flera indikatorer har identifierats i empirin för att företag resonerar just så och riktar redovisningen mot den intressent de anser vara mer primär mottagare än andra och det är investerare. Baumgarts (Tele 2) säger det rakt ut. Även i den efterföljande paneldiskussionen (webbseminariet) framkommer det att en uppfattning i näringslivet finns att investerare är huvudmottagare och att den efterfråga som Andersson (SEB) säger att finansbranschen har, av att rapporterna hålls korta, koncisa och fokuserade på endast de mest materiella frågorna, tillgodoses. Drugge (Deloitte) nämner att han tror att aktieägares efterfrågan är en central drivkraft till IR-anpassning.

Både Flower (2015) och Cheng et al. (2014) bedömer att IIRC beaktar främst investerares behov. Larsson bekräftar att så gjordes i det första utkastet av ramverket, men tycker att det nu står skrivet i klartext att redovisningen ska riktas mot samtliga intressenter. IIRC tydliggör ställningstagandet och förändringen i rapporten "Basis for conclusion" (2013) och menar att fokuseringen är nödvändig, dels för att tillhandahållare av finansiering spelar en viktig roll och dels för att det är "praktiskt taget omöjligt" att tillgodose alla intressenters unika önskemål utan att det får negativa konsekvenser för bl.a. längden på rapporten, men menar att det inte ska missförstås som att man inte ser andra intressenter som användare också.

Denna problematik bedöms olika allvarlig av olika parter. Flower (2015) ser det som en bortgång från det uttalade syftet kring etik och hållbarhet och menar att ett mer normativt intressentsynsätt

borde tas. Andra såsom Eccles (2012) pekar på att det blir enklare att bedöma vilka som bör ingå i utvecklingsprocessen av IR-ramverket, som en fördel med en smalare fokusering. Både bland teoretiker (Eccles 2014) och praktiker (Vattenfall) nämns en lösning vara att skapa nya interaktiva verktyg som möjliggör att användare kan skraddarsy informationen efter sina behov.

Den *institutionella teorins* förklaringsmodell till varför företag successivt tar efter varandra bygger på att företag verkar i en social och miljömässig kontext där krafter i form av t.ex. normer och praxis motiverar företag till ett visst agerande. I empirin kan både en *härmande* och *normerande isomorfism* urskiljas, vilket Nilsson (PwC) ger uttryck för när han säger att han vill tro det är viljan för att ta ansvar som ligger bakom ett hållbarhetsredovisningsengagemang, men att han också tror att drivkraften är att inte bli "sämst i klassen". Den här mekanismen är antagligen till IIRC:s fördel och utmaningen ligger då i att attrahera framgångsrika företag som kan leda till ett institutionellt tryck på företag att redovisa enligt IR-principerna. Även det faktum att IR-redovisningar lyfts fram som goda exempel och ges priser för "bästa redovisning" och dylikt kan tänkas ha sådan effekt. En *tvingande isomorfism* skulle kunna vara att finansiärer kräver att IR-redovisning tillhandahålls som kriterie för att investera eller ge krediter till företaget, men det är inget som vare sig Andersson (SEB) eller någon annan nämner som nära förestående. Institutionell reglering ser Larsson (IIRC) som en sista utväg och förespråkar istället en frivillighet. Han tillägger också att det i så fall blir börser som sätter sådana krav, snarare än politiker.

Den andra dimensionen av institutionella teorin är *frikoppling*. Frikoppling innebär att företagen skiljer mellan formell och verklig praxis. Studier av Watson (2012) och Rensburg och Botha (2014) visar att majoriteten av företagen i Sydafrika, i brist på erfarenhet och föregångare att hämta inspiration ifrån, fortsätter att använda sig av existerande redovisningsprocesser och praxis i hög utsträckning. Ändringar görs bara i den mån som krävs för att uppnå kraven för IR. Även i svensk kontext finns exempel på frikoppling då företagen gärna talar om att de "integrerat" sin redovisning, men i verkligheten bara använt ramverket som en inspirationskälla snarare än som redovisningsmall. Det framgår dock att marknaden har förståelse för att bolagen skyndar långsamt. Utmaningen för IIRC att lyfta fram och sprida goda exempel så att 'best practice' och annan vägledande praxis kan utvecklas vilket förebygger frikopplingen.

6.4 Sammanfattning Teorinära analys

- Legitimitetsteorin:
Det finns empiriskt material i studien som pekar på att faktorer som överensstämmer med legitimitetsteorin driver företag till att ta CSR-ansvar i syfte att upprätthålla ett *socialt kontrakt*, vilket IR är ett underlättande verktyg för. Resultat visar att Lindbloms strategier används, medvetet eller omedvetet, med största sannolikhet, men vilken eller vilka av dem som är mest framträdande är svårt att dra slutsatser om.
- Intressentteori:
Det finns belägg för att en viss uppdelning i enlighet med intressentteorin görs. Framförallt framkommer det att investerare ses som en ytterst viktig intressentgrupp och i vissa fall som den primära mottagaren av IR-redovisning. Denna uppfattning är rådande både hos IIRC och i näringslivet, men i vilken utsträckning finansiärer prioriteras på andra intressenters bekostnad råder det delade meningar om. Vissa menar att det är oundvikligt och/eller helt oproblemiskt och en teknisk webbaserad lösning föreslås.
- Institutionell teori:
Olika *isomorfismer* tycks finnas som pådrivande krafter för företag att införa IR-redovisning. De är av olika karaktär men har gemensamt att de är externa och uppstår av anledningen att företaget verkar i en social och miljömässig kontext. Vissa belägg tycks finnas för frikoppling

mellan formellt antagna och externt kommunicerade åtgärder och verkligt agerande. I enlighet med teorins förutspående väntas sådana problem minska i takt med att praxis etableras och sprids.

7 Slutsats & diskussion

I det här avsnittet görs avslutande reflektioner kring studien där perspektivet vidgas. Det inledande syftet och studiens besvarande av frågeställningen diskuteras samt vilka slutsatser som kan dras utifrån arbetet.

7.1 Studiens slutsats

Studiens syfte var att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden. Studiens största kunskapsbidrag är att den tydliggör vilka dessa utmaningar är samt ger struktur för hur de kan analyseras och förstås. Ansatsen har varit att undersöka initiativet från ett 360 graders-perspektiv, där de viktigaste aspekterna har belysts från så många centrala intressenters perspektiv som möjligt.

I mitten för initiativet finns organisationen, den redovisande enheten, och där har insikter från fem företag med praktisk erfarenhet av IR inhämtats. Slutsatsen som kan dras av deras erfarenhet av en implementering är att en intern organisationsförändring måste till och att denna förändring är mer genomgripande än att endast slå ihop hållbarhetsredovisningen och den finansiella redovisningen i ett och samma dokument. Utmaningarna som möts där tycks ha stora likheter med de som ofta uppstår vid vilka organisationsförändringar som helst. Dock med tillägget att IR kan ha inverkan på vilken kvalitetssäkring av uppgifterna som behöver göras, beroende på vilken typ av revision man utsätter informationen för, vilket i sin tur kan vara beroende på var uppgifterna läggs in i årsrapporten (dvs. i eller utanför förvaltningsberättelsen som ingår i den legala delen av årsredovisningen).

På nästa nivå, dvs. näringslivsnivå, har slutprodukten undersökts samt olika parter reaktioner på den. Av resultatet framgår att reaktionerna har varit övervägande positiva, åtminstone enligt bolagen själva samt en del understödande sekundär information. Slutsatsen som kan dras är att undersökningsobjektens IR-relaterade förändringar i årsredovisningarna har uppskattats av marknaden. Beläggen är särskilt starka angående Volvo, Swedfund och Atlas Copco som alla har erhållit priser och utmärkelser för sina IR-anpassade/-inspirerade årsredovisningar. Antalet observationer är inte tillräckligt stort för att säkerställa att intressenter uppskattar IR-redovisningar mer än traditionella redovisningar, men då resultaten är samstämmiga tyder studien på att så är fallet. Vidare undersöktes på den här nivån implikationerna av, eller snarare åsikterna om, den mer tekniska aspekten av ramverket; att ramarna är vida och riktlinjerna oprecisa. Resultatet visade att olika grupper uttryckte sig på olika sätt i frågan. I några fall fanns en tydlig oro för att jämförbarheten minskar samt att det även kan öppna upp för högre grad av subjektivitet, men andra personer uttryckte att dessa effekter visserligen kan finnas, men att de är mer eller mindre oproblematiske. Argumenten för detta var framförallt att dessa två kvalitativa egenskaper på redovisning i praktiken är svåruppnåbara och att användningen av alternativa riktlinjer inte heller medför att idealen uppnås. Dessa personer ansåg att fördelarna med ramverkets höga grad av anpassningsmöjligheter övervägde de möjliga negativa effekterna på jämförbarhet. Slutsatserna som kan dras ifrån det är egentligen begränsade, mer än att ett sambandsförhållande finns mellan att å ena sidan regelbaserade strikta riktlinjer förväntas ge högre grad av jämförbarhet och att å andra sidan principbaserade vida ramar förväntas ge lägre grad av jämförbarhet. På en sammanvägd nivå tycks majoriteten av intervjupersonerna föredra principbaserade redovisningsriktlinjer framför regelbaserade samt anser IR:s ansats med vida ramar som god. Säkerheten i denna slutsats är dock relativt låg, då den enbart bygger på författarnas subjektiva helhetsbedömning.

På samhällsnivån pekar resultaten på att ett stort antal utmaningar finns av varierande allvarlighetsgrad. Några är förknippade med att IR är nytt (bristande kunskaper, missuppfattningar

kring bl.a. kompatibilitet till andra standarder och osäkerhet kopplad till att det är obeprövat), medan andra är av mer djupgående karaktär (förutsätter ett förändrat synsätt på redovisning och värdeskapande och skiftade perspektiv från kortsiktigt operationellt/transaktionellt till långsiktigt strategiskt). Därutöver finns framförallt en potentiellt stor utmaning knutet till den legala aspekten. Det råder nämligen stor osäkerhet kring hur IR påverkas av det nya lagförslag som kommer nästa år angående obligatorisk hållbarhetsredovisning för stora företag och börsbolag. Slutsatsen som kan dras är att de förstnämnda utmaningarna är mindre problematiska, eftersom de kan förväntas minska över tid i takt med att IR marknadsförs och prövas av allt fler organisationer av skiftande karaktär och storlek i olika branscher. De nästnämnda däremot är mer svårösta. Som redan nämnts i analysen, kräver dessa en vidare systemförändring. Denna slutsats dras framförallt på basis av utmaningarnas karaktär, men har stöd i empirin. Inte minst Larsson (IIRC), som har personlig erfarenhet av att ha utvecklat hållbarhetsredovisnings- och -revisionsstandarder ända sedan de först kom i Sverige för cirka 20 år sedan, och även var med vid uppstarten av GRI 1997, är ytterst tydlig med att det är häri den största utmaningen ligger. Att förändring ofta är svårt är ingen nyhet, utan tvärtom väl belagt i organisations- och beteendeforskning. Det förutsätter att gamla sanningar omprövas, vanor bryts och beteenden förändras och vi människor tycks ha väldigt svårt med det.

Den teorinära analysen avser framförallt att förklara vilka drivkrafter som finns för att företag ska implementera IR, men kan också tolkas omvänt, det vill säga som prognosverktyg för vilka företag som kan komma att implementera IR till följd av de drivkrafter som finns. Resultatet visar att legitimitetsskäl finns för en IR-implementering, inte direkt men indirekt. Tack vare IR:s starka associationsväckande förmåga till hållbarhet (varumärkesladdning) så kan omvärldens förväntningar på att IR-anpassning sker tänkas öka ju mer välkänt initiativet blir. Även allmänt ökade förväntningsnivåer på hållbarhetsansvarstagande kan tänkas öka användningen av IR, eftersom IR bland annat ses som ett verktyg för att kunna kommunicera detta. Av resultaten framkom att investerare ses som en prioriterad målgrupp. Att de kan driva en efterfrågan som troligtvis hörsammas på grund av deras maktposition finns det empiriska indikatorer på, men en slutsats kring om de förväntas att faktiskt driva en sådan efterfråga är svårare att dra då empirin spretar i frågan. Utmaningen för IIRC blir att övertyga denna intressentgrupp om IR-redovisningens nytta, och då handlar det framförallt om större institutionella investerare, så att de kan driva efterfrågan. Av resultaten framkom också att det finns drivkrafter av institutionell karaktär. Flera av IIRC:s aktiviteter kan tänkas ha institutionaliserande syfte, där framförallt affärsnätverket kan nämnas som att åtminstone delvis ha den funktionen. Ledaren för det (Dräger) uppgav själv att det var centralt att värva framgångsrika och prestigefulla företag med baktanken att det ska sprida ringar på vattnet. En utmaning för IIRC är att i Sverige värva deltagare dit eller att stimulera fram en utveckling av andra stiliserande exempel.

Avslutningsvis tror vi inte den stora utmaningen ligger i ramverket eller dess innehåll. Den har inte med redovisning att göra heller, utan är större än så. Utmaningen är den som vi känt till sedan 1987 och som kallats vår tids största:

"... att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov". (FN. 1987)

Kommer ledorden "integrerat tänkande, långsiktighet och transparens" att guida oss dit?

7.2 Förslag till fortsatt forskning

Då Integrerad Redovisning är såpass nytt så är forskningsmöjligheterna kring det nästan obegränsade. Denna studie har på en övergripande nivå belyst många olika utmaningar. En utgångspunkt för fortsatt forskning skulle kunna vara att gå in mer på djupet kring någon av dessa,

t.ex. en djupgående analys på hur övergången till IR går till i det enskilda företaget, kring revisionsstandarders kompatibilitet med IR:s fokus på redovisning av framtidsinriktad strategisk information eller möjlig utformning av legal eller institutionell (t.ex. börskrav) reglering och dess potentiella inverkan.

Förutsatt att IR kommer fortsätta expandera i Sverige och underlaget blir signifikant kan kvantitativa undersökningar bli mer relevanta att göra. Exempel på sådana kan vara angående intressenters åsikter och reaktioner på IR-anpassade redovisningar, eventuellt med undersökningar på de finansiella marknaderna specifikt. En annan intressant utgångspunkt kan vara att undersöka vari IR-anpassning består, dvs. att göra undersökningar av de faktiska årsrapporterna. I hur stor utsträckning implementeras riktlinjerna i ramverket och hur pass mycket förändras årsredovisningarna? Kan man utröna något 'best practice'?

Ytterligare forskningsmöjligheter finns kring IR:s styrande och affärsmässiga verkan. Medför IR direkta eller indirekta lönsamhetsvinster och vari består de? Enligt teorin bör riskpremien och därmed finansieringskostnaden minska tack vare transparentare mer relevant redovisning. Håller denna hypotes i praktiken? Finns prestationsmässiga effekter antingen finansiellt och/eller hållbarhetsmässigt? Vilka är nyckelfaktorerna för att realiserar sådan potential?

Också tekniska aspekter i själva ramverket kan undersökas grundligare. Fungerar 'guiding principles' på avsett sätt? Följs 'content elements'-instruktionerna och i så fall i vilken utsträckning? Mäts värdeskapandet via förändringar på kapitalen och ger sådana mätningar relevant information eller är de för komplexa eller subjektivt influerade? Skulle riktlinjerna kunna göras tydligare och tvingande i det avseendet?

8 Referenslista

- Atlas Copco. (2014). *Årsredovisning*. Hämtat från Atlas Copco: <http://www.atlascopco.com/se/investorrelations/presentations/annualreports/>
- Berndt, Thomas; Bilolo, Céline; Müller, Ludwig (2014). The Future of Integrated Reporting, *Annual International Conference on Accounting & Finance*, s. 195-206. ISSN: 2251-1997
- Bokföringsnämnden. (n.d.). *Om BFN*. Hämtat 2015-05 från BFN: <http://www.bfn.se/bfn/infobfn.aspx>
- Bolagsverket. (2015). <http://bolagsverket.se/>
- Borglund, T., Frostenson, M. & Windell, K. (2010). Effekterna av hållbarhetsredovisning. Hämtat 2015-04-21 från Regeringskansliet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/15/23/50/588f17ea.pdf>
- Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Johanneshov: MTM.
- Cheng, M., Green, W., Conradie, P., Konishi, N., Romi, A. (2014). The International Integrated Reporting Framework: Key Issues and Future Research Opportunities, *Journal of International Financial Management & Accounting*, uppl. 25, nr. 1, s. 90-119 .
- Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial Accounting Theory, Second European Edition*, Berkshire: McGraw-Hill Education
- DiMaggio, J. & Powell, W.W. (1983). *The Iron Cage Revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields*. American Sociological Review, uppl. 48, nr. 2, s. 147-160.
- DNV-GL, P. I. (2014). *Gearing up for G4 - How Swedish companies have applied GRI's new guidelines*. Hämtat från Swedfund: http://www.swedfund.se/media/1512/gearing_up_for_g4.pdf
- Eccles, R. (2012). 'Get ready: Mandated integrated reporting is the future of corporate reporting', *MIT Sloan Management Review*, uppl. 53, nr. 3.
- Elvingson, P. (n.d.). *Hållbar utveckling*. Hämtat 2015-21-04 från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/h%C3%A5llbar-utveckling>
- Ernst & Young. (2014). *Integrated Reporting: Elevating Value*. Hämtat från EY: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/\\$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-Integrated-reporting/$FILE/EY-Integrated-reporting.pdf)
- Europeiska kommissionen (2011). Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. Hämtat från: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:EN:PDF>
- FAR: Bästa hållbarhetsredovisning, tidigare vinnare. Hämtat från FAR: <http://www.far.se/Press-och-opinion/Basta-hallbarhetsredovisning/Tidigare-pristagare/>
- Flower, J., (2015). *The International Integrated Reporting Council: A story of failure*, Critical Perspectives on Accounting, uppl. 27, s. 1-17.
- Förenta Nationerna, FN/World Commission on Environment and Development. *Our Common Future*. Hämtat från: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>
- Gray, R., Owen, D. & Adams, C. (1996). *Accounting and accountability, changes and challenges in corporate social and environmental reporting*. London: Prentice-Hall.

- Grönlund A., Tagesson T., Öhman P. (2011), *Principbaserad Redovisning* fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- IIRC (2013). *The International IR Framework*. Hämtat från IIRC: www.theiirc.org/international-ir-framework/.
- Marton J, M. L. (2013). In *IFRS - I teori och praktik Tredje upplagan* (s. 12-13 + 18). Sanoma Utbildning.
- Johansson, S. (2014). Så ska integrerad redovisning bli standard, *Miljörapporten*, 2014, nr. 9, s. 12-13.
- Justitiedepartementet. (2014). *Företagens rapportering av hållbarhet och mångfaldspolicy*. Hämtat från Regeringskansliet: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-och-promemorior/2014/12/ds-201445/>
- KPMG. (2014). *A New Vision of Value: Connecting corporate and societal value creation*. Hämtat från KPMG: <http://www.kpmg.com/se/sv/kunskap-utbildning/nyheter-publikationer/publikationer-2014/sidor/kpmg-a-new-vision-of-value.aspx>
- Larsson, S. (2009). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. 09: 10.
- Lennartsson, R. (2014). Hämtat från Balans: <http://www.tidningenbalans.se/nyheter/processen-ar-viktigare-an-rapporten/>
- Lindblom, C.K. (1994). The implications of organizational legitimacy for corporate social performance and disclosure, paper presented at the Critical Perspectives on Accounting Conference, New York.
- Ljungdahl, F. (2015, 03 13). *Hållbarhetsredovisning - Nya riktlinjer och lagkrav MEC*. Retrieved from Pwc: http://www.mediaevolution.se/sites/default/files/hallbarhetsredovisning_pwc_13mars.pdf
- Ljungdahl F. PwC. (2013). Aktuellt om Integrated Reporting. Publicerad: 2013-12-05 (video). Sett på 1company: <http://1company.se/aktuellt-om-integrated-reporting/>
- Meyer, J. & Rowan, B. (1977): Institutional organizations: formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, uppl. 83, s. 340-363.
- NE (u.d.). *hermeneutik*. Hämtat från Nationalencyklopedin: Hämtat 2015-04-23 från: <http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hermeneutik>
- Näringslivsdepartementet (2007). *Riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande*. Hämtat från Regeringskansliet: <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2007/12/n7042/>
- Owen, G. (2013). Integrated reporting – a review of developments and their implications for the accounting curriculum, *Accounting Education: An International Journal*, uppl. 22, nr. 4, s. 340–356.
- Per Jonas Nordel, A. P. (2013). *Juridik - civilrätt, straffrätt, processrätt 2:a upplagan*. Stockholm: Sanoma Utbildning.
- PwC (2013a). Hämtat från PwC: https://www.pwc.se/sv_SE/se/bolagsstyrning/assets/basta-bolagsstyrningsrapportering-2012.pdf
- PwC (2013b). *Measuring and managing total impact: A new language for business decisions*. Hämtat från PwC: https://www.pwc.se/sv_SE/se/hallbar-utveckling/assets/measuring-and-managing-total-impact.pdf

Rensburg, R. & Botha, E., (2014). Is Integrated Reporting the silver bullet of financial communication? A stakeholder perspective from South Africa, In Public Relations and Communication Management in South Africa, *Public Relations Review*, uppl. 40, nr. 2, s. 144-152. ISSN: 0363-8111

SKF Årsredovisning 2014. (n.d.). Hämtat 2015-10-04 från SKF:
<http://www.skf.com/se/investors/rapporter/skf-arsredovisning-2014-finansiella-miljomassiga-och-sociala-resultat>

Slaper, T. & Hall, T. (2011). The Triple Bottom Line: What is it and how does it work?, *Indiana Business Review*, uppl. 86.

Triple Bottom Line. (2009, 11 17). Hämtat 2015-04-01 från The economist:
<http://www.economist.com/node/14301663>

Tydligare informationskrav för hållbarhetsinformation för statligt ägda företag. (2007, 12 03). Hämtat 2015-05-21 från Regeringen: <http://www.regeringen.se/sb/d/9737/a/93467>

Volvo. (2014). *Årsredovisning 2014*. Hämtat från Volvo Group Sverige:
http://www.volvogroup.com/group/sweden/sv-se/aktieagare/reports/arsredovisningar/Pages/annual_report.aspx

Watson, A. (2012). Integrated reporting – General impressions. In: *Ernst & Young's Excellence in Integrated Reporting Awards*. South Africa: Ernst & Young. Hämtat från EY:
<http://www.ey.com/ZA/en/Services/Specialty-Services/Climate-Change-and-Sustainability-Services/2012—EIR—main-page>

Bilagor

Bilaga A.

INTERVJUER - Deltagare & bortfall

Typ	Företag/organisation	Person	Position/roll	Status	Datum (2015)
IR	IIRC + Swedfund	Lars-Olle Larsson	Ambassadör + Senior Manager för ESG-frågor	Genomförd	17-apr
IR	IIRC	Henning Dräger	Director of IIRC Business Network	Genomförd	29-apr
IR	IIRC				
Revision	Deloitte	Andreas Drugge	Manager	Genomförd	24-apr
Revision	EY	Martina Liljegren	Studentkontakt	Avböjt	
Revision	EY				
Revision	PwC	Julia Bussenius	Studentkontakt	Ej svar	
Revision	PwC	Peter Nilsson	Revisor, Swedfund	Genomförd	08-maj
Revision	PwC				
Revision	KPMG		studentkontakt	Ej svar	
Revision	KPMG				
Revision, branschorg	FAR			Ej svar	
Revision, branschorg	FAR	Dan Brännström	Generalsekreterare	Ej svar	
Myndighet	BFN	Johan Nilsson		Avböjt (princip)	
Myndighet	Naturvårdsverket				
Lagstiftning, staten	Finansdepartementet				
Investerare, branschorg.	Fondbolagens förening	Fredrik Pettersson			
Investerare, branschorg.	Fondbolagens förening	Lena Falk		Avböjt	
Investerare, branschorg.	Svenska bankföreningen	Mats Stenhammar		Genomförd	05-maj
Investerare, enskilda	SEB	Anette Andersson		Genomförd	21-maj
Investerare, enskilda	Handelsbanken	Elisabet Jamal Bergström			
Investerare, enskilda	Swedbank robur	Anna Nilsson			
Investerare, enskilda	Lannebo fonder	Maria Nordqvist			
Investerare, enskilda	Länsförsäkringar	Johannes Wingborg			
CSR-branschorg	NMC		Kansli	Genomförd	
Redovisare, företag	Volvo	Anders Christensson	Director of Investment	Genomförd	06-maj
Redovisare, företag	SKF				
Redovisare, företag	Tele2				
Redovisare, företag	Atlas Copco				
Redovisare, företag	Vattenfall				
Samhällsintressent	WWF			Ej svar	
Myndighet	Naturvårdsverket	Cecilia Mattsson	UN, avdelning för ledning?	Oklar ?	

Bilaga B.

INTERVJU - IIRC, Lars-Olle Larsson, Ambassadör

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet?
- Vad är din bakgrund?

IIRC

Deskriptiv karaktär

- Vi har förstått att du arbetar som IIRC-Ambassadör,
- Vad innebär det uppdraget?
- Hur länge har du jobbat med det?
- Senaste utvecklingen: IIRC. Vad har hänt sedan publiceringen av IR-ramverket?
- Hur gick rekryteringen till pilotprogrammet till? Hur många tillfrågade? Hur många nekade? Varför så få svenska företag?
- Pilotföretagens erfarenhet (kortfattat/översiktligt)?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är fördelarna med IR?
- Vilken är den största positiva fördelen som pilotföretagen upplevt med IR?
- Är det någon grupp/intressent som varit särskilt positiv till IR?

Kritik och nackdelar med IR

- Vad anser DU är de 3 största nackdelarna/svagheter på IR?
- Vad för negativa effekter upplevde pilotföretagen med IR?
- Företag har uttryckt missnöje med brist på "standarder", dvs. tydliga riktlinjer på vad som ska redovisas och hur (Malin Ripa, CSR-chef Volvo). Stora delar av ramverket är helt frivilligt. (risk för vaghet, subjektivitet och ev. tom "greenwashing"?) (Kvantitativ redovisning och värdering ligger närmare redovisning som en siffer-disciplin.)
 - Fördelar/Nackdelar att beskrivningar i kvalitativa termer tillåts?
T.ex. "kapitalen" får företagen välja själva och vilka mått som används för värdet på dem är upp till dem själva att bestämma.
 - Ger det tillräcklig vägledning för att skapa jämförbara och enhetliga rapporter?
- Konsultbolagen är inne på monitarisering, översättning till kr och ören(KPMG).
 - Är det under övervägande?
- "Full cost accounting" förespråkas av en del. Det ligger närmare traditionell redovisning, ekonomisk teori och kanske är lättare att ta till sig i affärsvärlden.
Företag experimenterar med det t.ex. Puma: E P&L-statement, IBM m.fl.
 - Är det kompatibelt med IR?
 - Skulle du kategorisera det på samma gren som IR eller är "full cost accounting" helt franskt IR:s principer?
- Företag hävdar (Volvo) att integrerad redovisning inte kan ersätta deras vanliga årsredovisning. Det ses alltså som ett komplement, inte som substitut.
Motsätter inte det IR:s syfte och mål?

- "Externaliteter" är egentligen grundläggande i (national)ekonomisk teori kring hållbarhet. IR berör det inte alls (mer än indirekt)?
- Är det någon grupp/intressent som vart extra negativ till IR?
- IR har kritiserats för att vara så investerarfokuserat (trots att utgångspunkten var hållbarhet). -Hur ställer du dig till det?

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur tror du IR kommer se ut i framtiden? Generation 2 av ramverket? Några stora förändringar?
- Vilka är de 3 största utmaningarna/hot med att implementera IR som redovisningsstandard?
- Vem bär det största ansvaret för att åstadkomma detta?
- Kan samma ramverk fungera för allt från icke-statliga organisationer och offentlig verksamhet som till små och stora företag?
- Sydafrika har ett tillvägagångssätt där det är obligatoriskt för de börsnoterade företagen att göra IR, till skillnad från IIRC, som i nuläget förespråkar IR på frivillig basis
Hur ställer du dig till det?
- Du nämner själv att det finns runt 80 standarder för företag inom hållbarhet. ISO, UN-PRI och GRI är redan ledande standarder.
Efterfrågar verkligen företag en standard/ramverk till?
- Redovisning "corporate accounting and reporting" är en hel disciplin som utvecklats under sekel. => Omfattande förändring.
Är det realistiskt att tro att IR kan ersätta IFRS/US-GAAP?
- Hur ska denna förändring gå till?
- Utbildning etc.
- Finns tidsplan?
- Är tidsaspekten relevant för IR

SWEDFUND

- Vilken är din position och roll i företaget?
- Hur länge har du jobbat där och hur länge har du varit på nuvarande position?
- I hur många år har ni haft er hållbarhetsredovisning integrerad med den ordinarie årsredovisningen?
- Har årsredovisningarna förändrats och blivit mer och mer integrerad successivt?
- Hur arbetar företaget med sin integrerade hållbarhetsredovisning idag?
- Vilka utmaningar var det för er vid tillämpning av integrerad rapportering?
- Vilka intressenter vänder Ni Er främst till i hållbarhetsredovisningen?

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Vet du någon mer inom företaget som skulle vilja ställa upp på liknande intervju?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt och företagets namn i arbetet?

Bilaga C.

INTERVJU - Deloitte, Andreas Drugge, Manager

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet?
- Vad är din bakgrund? Nuvarande roll på Deloitte? Vilket affärsområde?

Deloitte

Deskriptiv karaktär

- Hur ser ni på IR?
- Är det alls något nytt? Förändrar det på något väsentligt sätt hur företag arbetar med strategi, risker, framtid och hållbarhetsanpassning/CSR-/ESG-frågor?
- Blir årsredovisningarna bättre, dvs. ökar användarnyttan av årsredovisningarna genom IR-anpassningar?
- Rådger och hjälper ni era kunder att implementera det? Vilka utmaningar möter ni i det arbetet?
- Finns det intresse/efterfrågan från kunderna av IR? Är drivkraften press från omvärlden/intressenter eller att man åstadkommer bättre interna processer (integrerat tänkande)?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är största fördelarna med IR?

Kritik och nackdelar med IR

- Vad anser DU är största nackdelarna med IR?
- Kan samma ramverk fungera för allt från icke-statliga organisationer och offentlig verksamhet som till små och stora företag?
- Behövs anpassningar och olika versioner för olika typer av organisationer?
- IR är principbaserat, dvs. uppbyggt kring "guiding principles" och medför stora friheter för hur redovisningen ska utformas samt vad som ska redovisas.
- Fördelar/Nackdelar med den utgångspunkten?
- Förespråkar du tydligare/snävare riktlinjer?
- Ett närliggande angreppssätt är s.k. "full cost accounting", dvs. beräkning, värdering och inkorporering av externaliteter. Förespråkare menar att det tydliggör det verkliga värdeskapandet eller -förstörandet, medan kritiker menar att det inte går att sätta pris på "mjuka" hållbarhetsvärden. Vad är din och Deloitte's åsikt/inställning?

IR ur revisionssynpunkt

- Vad innebär IR för revisorn och revisionen?
- Medför IR och integrering av hållbarhetsinformation i förvaltningsberättelserna att finansiell revision är det enda sättet för kvalitetssäkring?
- Ser ni positivt eller negativt på att revisions- och bestyrkande-uppdragen kan bli mer utökade och omfatta även hållbarhetsinformation?
- Vill ni hålla isär finansiell revision och revision av hållbarhetsredovisning?

- Har ni kompetens för att kunna revidera integrerad hållbarhetsinformation? Om inte, har ni plan på att utbilda personal i det?

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur ser ni på IR i förhållande till andra hållbarhetsinitiativ?
- GRI är etablerad norm för hållbarhetsredovisning. Fördelar/Nackdelar med det jämfört med IR? Fungerar de kompletterande (i praktiken)?
- IR beskrivs ofta som "framtidens redovisning". Tror du IR har potentialen att brett förändra års- och kvartalsrapporterna? Och i förlängningen skapa långsiktigt, hållbart värdeskapstänkande hos företag och investerare?
- Hur förändrar IR redovisningslandskapet? Tror du att det kommer att ersätta de nuvarande redovisningsregelverken IFRS (IASB:s), US-GAAP eller i svensk kontext K2/K3? Eller kommer de att samexistera istället?
- IR-redovisning har satts som krav för listning på Johannesburg-börsen ([eller förklaring till varför man inte har det](#)). Är det något du tror kommer på fler börser? När i Västeuropa och Sverige i så fall?

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Vet du någon mer inom företaget som skulle vilja ställa upp på liknande intervju?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt namn och företagets namn i arbetet?

Bilaga D.

INTERVJU - IIRC, Henning Dräger, Director of IIRC Business Network

Inledning

We're three students who are studying at Lund University in the Business Administration faculty. We're in the process of writing a bachelor thesis and the subject we're researching is "Integrated Reporting", according to the IIRC framework (see <http://www.theiirc.org/>).

- Is it fine that we record the interview? *Just for our own use.*
- What are your role in IIRC?
- What is that mission?
- How long have you worked with that?

IIRC

Deskriptiv karaktär

- Would you have time to tell us (shortly) what's going on in the business network and what issues are up for discussion? What are the biggest concerns among companies trying to implement IR?
- *We also wonder about the recruitment of participating companies.* Were more companies than those in the network now invited? Any Swedish companies (there are none in the actual network now)? Did you have criteria such as size, no. of countries operating in etc. as prerequisite?

IR i framtiden och dess Utmaningar

- How do you think the IR will look in the future? Generation 2 of the framework? Some big changes?
- What are the three biggest challenges / threats of implementing IR as accounting standards?
- Who has the main responsibility for achieving this?
- Can the same framework function for everything from NGOs and the public sector as to small and large businesses?
- *South Africa has an approach that is mandatory for listed companies to make IR, unlike IIRC, which currently advocates IR on a voluntary basis*
How do you feel about that?
- *You mentioned yourself that there are around 80 standards for corporate sustainability. ISO, UN PRI, and GRI is already leading standards.*
Are business really querying another standard framework?
- *Accounting "corporate accounting and reporting" is an entire discipline that developed over centuries.=> Comprehensive change.*
- Is it realistic to believe that IR can replace IFRS / US GAAP?
- How should this change be done?
 - *Education etc.*
 - *Timetable?*
 - *Is the time relevant to the IR?*

Positiv kritik och fördelar med IR

- What do you think are the advantages of IR?
- What is the biggest positive advantage the pilot companies experienced with the IR?

- Is there any group/stakeholder that has been especially favorable to the IR?

Kritik och nackdelar med IR

- What do you consider are those three major disadvantages / weaknesses of the IR?
- What kind of negative effects did the pilot companies experienced with the IR?
- Businesses have expressed dissatisfaction with the lack of "standards", ie clear guidelines on what should be reported and how (Malin Ripa, CSR Manager, Volvo). Large parts of the framework is entirely voluntary. (risk of vagueness, subjectivity and possible. Empty "greenwashing"?) (Quantitative accounting and valuation closer to recognition as a numeric-discipline.)
 - Advantages / Disadvantages to descriptions in qualitative terms allowed?
 - Does it provides sufficient guidance to create comparable and consistent reports?
- Consultancies are talking about monetization, translation into dollars and cents (KPMG and EY).
 - Is it under consideration?
- "Full cost accounting" is advocated by some. It is closer to traditional accounting, economic theory, and perhaps easier to absorb in the business world. Companies are experimenting with it as: Puma: E P&L-statement, IBM m.fl.
 - Is it compatible with IR?
 - Would you categorize it in the same branch as IR or "full cost accounting" completely divorced IR's principles?
- Companies argue (Volvo) to Integrated Reporting can not replace their regular annual report. It is seen, therefore, as a complement, not a substitute.
 - Does that not oppose the IR's purpose and goals?
- Is "Externalities" really essential in the (national) economic theory of sustainability. IR touch it at all (more than indirectly)?
- Is there any group/stakeholder eathat is additional negative to IR?
- IR has been criticized for being to investors focused (though the starting point was sustainability).
 - How do you feel about that?

Avslutning

- Anything else you'd like to add?
- Do you know any more within the company who would like to set up a similar interview?
- Can we return if we have follow-up questions?
- Can we mention your name and organization in the work?

Bilaga E.

INTERVJU - Bankföreningen, Mats Stenhammar, Senior Advisor

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet
- Vad är Bankföreningen och vad för verksamhet bedriver ni?

Personlig karaktär

- Vad har du för roll/tjänst?
- Vad har du för bakgrund och erfarenhet?
- Hur pass väl känner du till IR? Praktisk erfarenhet av IR-redovisningar?

Deskriptiv karaktär

Allmänt

- Hur ser ni som bransch på IR?
- Är det alls något nytt? Förändrar det på något väsentligt sätt hur era medlemsföretag arbetar med strategi, risker, framtid och hållbarhetsanpassning/CSR-/ESG-frågor?
- Bli år redovisningarna bättre, dvs. ökar användarnyttan av årsredovisningarna genom IR-anpassningar?

Bankspecifikt

- Är IR något som underlättar för era medlemsföretag att bedöma risken och potentialen i företag de investerar i (fondbolag) eller lånar ut pengar till (traditionell utlåning)?
- Är hållbarhetsinformation och "mjuka" värden (t.ex. sourcing-/inköps- och mångfaldspolicies) alls något man tittar på vid risk-bedömningen?
- Är framtidsinriktad information såsom hållbarhetsstrategi eller bakåtblickande såsom hållbarhetsmätning/KPIs mest relevant? Eller behövs både och?
- **IR uppges vara sprungit ur investerares behov av mer, men framförallt annan typ av information än vad som finns i dagens årsredovisningar.** Har IR tillfredsställt de behoven, ie. har IR minskat informationsgapet mellan bolaget och dess intressenter (i ert fall finansiärer)?
- Vad för information utöver den strikt finansiella är viktigast för att bedöma risken och potentialen i ett bolag (i kontexten av en framtid med allt högre hållbarhetskrav och knappare naturresurser)?
- Om inte IR medför relevant icke-finansiell information, vad efterfrågan man istället?
- Som finansiär, ser man IR-anpassad redovisning lika lämplig för alla olika typer av organisationer, ie. icke-statliga organisationer och offentlig verksamhet som till små och stora företag?
- Är nyttan av IR-redovisningar störst för en viss typ av organisation? (Ur ett riskbedömningsperspektiv som finansiärer.)
- Har vissa branscher större nytta av IR-redovisning än andra? T.ex. energibranschen eller andra högriskbranscher? (Ur ett riskbedömningsperspektiv som finansiärer.)
- Vore det inte rimligt att ställa krav på IR-redovisning i sådana branscher, för att bättre kunna bedöma riskerna och hur företaget hanterar dem? Eller är andra kravställningar på vilken information som lämnas effektivare?

- Hur pass viktigt är det att hållbarhetsinformationen är kvalitetssäkrad via oberoende granskning/revision?
- Ger bestyrkandet "översiktligt granskad" från revisor (revisionsstandarden RevR 6) tillfredsställande kvalitetssäkring?
- Ger bestyrkandet "finansiell revision" från revisor informationen avsevärt högre tillförlitlighet och värde (eg. den ingår i förvaltningsberättelsen)?
- Kan någon annan kvalitetssäkring anses motsvarande eller mer betydelsefull?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är största fördelarna med IR för en finansiär?

Kritik och nackdelar med IR

- Vad anser DU är största nackdelarna med IR för en finansiär?
- IR är principbaserat, dvs. uppbyggt kring "guiding principles" och medför stora friheter för hur redovisningen ska utformas samt vad som ska redovisas.
- Fördelar/Nackdelar med den utgångspunkten?
- Förespråkar du tydligare/snävare riktlinjer?
- Ett närliggande angreppssätt är s.k. "full cost accounting", dvs. beräkning, värdering och inkorporering av externaliteter. Förespråkare menar att det tydliggör det verkliga värdeskapandet eller -förstörandet, medan kritiker menar att det inte går att sätta pris på "mjuka" hållbarhetsvärden. Vad är din respektive bankföreningens åsikt/inställning?

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur ser ni på IR i förhållande till andra hållbarhetsinitiativ?
- GRI är etablerad norm för hållbarhetsredovisning. Fördelar/Nackdelar med det jämfört med IR? Fungerar de kompletterande?
- IR beskrivs ofta som "framtidens redovisning". Tror du IIRC genom IR har potentialen att brett förändra års- och kvartalsrapporterna? Och i förlängningen skapa långsiktigt, hållbart värdeskapstänkande hos företag och investerare (uppges som målet med IR)?
- Hur förändrar IR redovisningslandskapet? Tror du att det kommer att ersätta de nuvarande redovisningsregelverken IFRS (IASB:s), US-GAAP eller i svensk kontext K2/K3? Eller kommer de att samexistera istället?
- IR-redovisning har satts som krav för listning på Johannesburg-börsen. Är det något du tror kommer på fler börser? När i Västeuropa och Sverige i så fall?

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Vet du någon mer inom som skulle kunna ställa upp på liknande intervju?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt namn och organisationens namn i arbetet?

Bilaga F.

INTERVJU - Volvo, Anders Christensson, Director of Investment

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet?
- Vad är din bakgrund?

Volvo

Personlig karaktär

- Vad är din roll? Vilka ansvarsområden har du?
- Hur länge har du jobbat med detta?
- Hur pass väl insatt är du i Volvos arbete med integrerad redovisning och deltagande i IIRC:s Pilotprogram?

Volvos erfarenhet

- Vad har ni för erfarenhet (kortfattat/översiktligt)?
- Hur har intressenter reagerat? Eller förhåller de sig passivt?
- **Volvo är det enda svenska företaget som valde att involvera sig i pilotprojektet.** Varför just Volvo och inga andra? (Vad skiljer Volvo från de andra företagen?)
- Vilka motiv hade ni till att delta? Förväntade ni er vinster? På vilket sätt i så fall? **Internt samarbete m. avd.? Förbättrade intressentrelationer? Bättre riskkontroll och strategiutveckling? Marknadsföringsaspekt (miljö-image)?** Eller annat?
- Motsvarade projektet era förväntningar? Varför/Varför inte?
- Varför valde Volvo att avsluta sitt samarbete med IIRC? **Kostnadsskäl, implementeringssvårigheter, allt för reglerat eller olämplig modell för Volvos verksamhet? Brist på resurser? Negativa eller obefintliga reaktioner från intressenter och aktieägare?**

Volvos utveckling under och efter projektet

- Arbetar Volvo fortfarande med Integrerad Redovisning på egen hand? Hur i så fall?
- Har den Integrerade redovisningen förändrat Volvos arbetsprocesser och förhållningssätt på något sätt jämfört med innan projektet?
- Varför nämns inte Integrerad Redovisning överhuvudtaget i er Årsredovisning? Det verkar ändå som att ni tagit inspiration av den.
- Hur delaktiga och engagerade var Volvo i det här projektet: Var hela företaget involverat eller endast en liten del?
- Nu i efterhand, finns det något ni hade velat göra annorlunda om ni fick göra det igen?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är fördelarna med IR?
- Vilken är den största positiva effekten som ni har upplevt med IR?

Kritik och nackdelar med IR

- Vilka svårigheter mötte ni vid uppstarten av IR-projektet?

- Mötte ni något motstånd internt eller externt till ert beslut att delta i ett så nytt och oprövat projekt som IR?
- Vad anser DU är dem 3 största nackdelarna/svaghetera med IR?
- Vad för negativa effekter upplevde ni som pilotföretag med IR?
- Finns det något som ni tycker IR saknar eller har missat? Kanske någon särskild aspekt som borde belysas mer?
- **Ramverket är principbaserat och flexibelt, dvs. att det inte ställer konkreta krav utan tillåter hög grad av anpassning**
-Vad tycker ni om det?
- **T.ex. "kapitalen" får företagen välja själva och vilka mått som används för värdet på dem är upp till dem själva att bestämma.**
-Ger det tillräcklig vägledning för att skapa jämförbara och enhetliga rapporter?
- Är det någon grupp/intressent som varit extra negativ till IR?

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur tror du IR kommer se ut i framtiden? Generation 2 av ramverket? Några stora förändringar att vänta?

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt namn och företagets namn i arbetet?

Bilaga G.

INTERVJU - PwC, Peter Nilsson, Revisor

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet?
- Vad är din bakgrund? Nuvarande roll på PwC? Vilket affärsområde?

PwC

Deskriptiv karaktär

- Hur ser ni på IR?
- Är det alls något nytt? Förändrar det på något väsentligt sätt hur företag arbetar med strategi, risker, framtid och hållbarhetsanpassning/CSR-/ESG-frågor?
- Blir årsredovisningarna bättre, dvs. ökar användarnyttan av årsredovisningarna genom IR-anpassningar?
- Rådger och hjälper ni era kunder att implementera det? Vilka utmaningar möter ni i det arbetet?
- Finns det intresse/efterfrågan från kunderna av IR? Är drivkraften press från omvärlden/intressenter eller att man åstadkommer bättre interna processer (integrerat tänkande)?
- Legal reglering - behövs det för att skapa brett genomslag?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är största fördelarna med IR?

Kritik och nackdelar med IR

- Vad anser DU är största nackdelarna med IR?
- Kan samma ramverk fungera för allt från icke-statliga organisationer och offentlig verksamhet som till små och stora företag?
- Behövs anpassningar och olika versioner för olika typer av organisationer?
- IR är principbaserat, dvs. uppbyggt kring "guiding principles" och medför stora friheter för hur redovisningen ska utformas samt vad som ska redovisas.
- Fördelar/Nackdelar med den utgångspunkten?
- Förespråkar du tydligare/snävare riktlinjer?
- Ett närliggande angreppssätt är s.k. "full cost accounting", dvs. beräkning, värdering och inkorporering av externaliteter. Förespråkare menar att det tydliggör det verkliga värdeskapandet eller -förstörandet, medan kritiker menar att det inte går att sätta pris på "mjuka" hållbarhetsvärden.
- Vad är din och PwC:s åsikt/inställning?

IR ur revisionssynpunkt

- Vad innebär IR för revisorn och revisionen?
- Medför IR och integrering av hållbarhetsinformation i förvaltningsberättelserna att finansiell revision är det enda sättet för kvalitetssäkring?

- Ser ni positivt eller negativt på att revisions- och bestyrkande-uppdragen kan bli mer utökade och omfatta även hållbarhetsinformation?
- Vill ni hålla isär finansiell revision och revision av hållbarhetsredovisning?
- Har ni kompetens för att kunna revidera integrerad hållbarhetsinformation? Om inte, har ni plan på att utbilda personal i det?
- Det är en debatt i stort om det här (hållbarhetsinformation och -mätning) verkligen ska in i årsredovisningarna eller bättre presenteras någon annanstans, t.ex. webb.

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur ser ni på IR i förhållande till andra hållbarhetsinitiativ?
- GRI är etablerad norm för hållbarhetsredovisning. Fördelar/Nackdelar med det jämfört med IR? Fungerar de kompletterande (i praktiken)?
- IR beskrivs ofta som "framtidens redovisning". Tror du IR har potentialen att brett förändra års- och kvartalsrapporterna? Och i förlängningen skapa långsiktigt, hållbart värdeskapstänkande hos företag och investerare?
- Hur förändrar IR redovisningslandskapet? Tror du att det kommer att ersätta de nuvarande redovisningsregelverken IFRS (IASB:s), US-GAAP eller i svensk kontext K2/K3? Eller kommer de att samexistera istället?
- IR-redovisning har satts som krav för listning på Johannesburg-börsen (eller förklaring till varför man inte har det). Är det något du tror kommer på fler börser? När i Västeuropa och Sverige i så fall?
- Känner ej till om nya lagförslaget med anledning av EU-beslut är kompatibelt med, underlättande/försvårande för IR. Men intressant fråga om de drar åt samma håll eller ej.

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Vet du någon mer inom företaget som skulle vilja ställa upp på liknande intervju?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt namn och företagets namn i arbetet?

Bilaga H.

INTERVJU – SEB, Anette Andersson, Portfolio Manager & ESG specialist

Inledning

Syftet är att undersöka vilka utmaningar som finns förknippade med redovisningsramverket Integrerad Redovisning, IR, på den svenska marknaden.

- Är det okej om vi spelar in samtalet?
- Vad är SEB och vad för verksamhet bedriver ni?

Personlig karaktär

- Vad har du för roll/tjänst?
- Vad har du för bakgrund och erfarenhet?
- Hur pass väl känner du till IR? Praktisk erfarenhet av IR-redovisningar?

Deskriptiv karaktär

Allmänt

- Hur ser ni som bransch på IR?
- Är det alls något nytt? Förändrar det på något väsentligt sätt hur era medlemsföretag arbetar med strategi, risker, framtid och hållbarhetsanpassning/CSR-/ESG-frågor?
- Bli år redovisningarna bättre, dvs. ökar användarnyttan av årsredovisningarna genom IR-anpassningar?
 - Vid kreditgivning
 - Kapitalförvaltning

Bankspecifikt

- Är IR något som underlättar för era medlemsföretag att bedöma risken och potentialen i företag de investerar i (fondbolag) eller lånar ut pengar till (traditionell utlåning)?
- Är hållbarhetsinformation och "mjuka" värden (t.ex. sourcing-/inköps- och mångfaldspolicies) alls något man tittar på vid risk-bedömningen?
- Är framtidsinriktad information såsom hållbarhetsstrategi eller bakåtblickande såsom hållbarhetsmätning/KPIs mest relevant? Eller behövs både och?
- Bolagen börjar bli bättre på att rapportera viktiga framtidsaspekter, även fast de inte håller på med IR.
- [IR uppges vara sprungit ur investerares behov av mer, men framförallt annan typ av information än vad som finns i dagens årsredovisningar.](#) Har IR tillfredsställt de behoven, ie. har IR minskat informationsgapet mellan bolaget och dess intressenter (i ert fall finansiärer)?
- Vad för information utöver den strikt finansiella är viktigast för att bedöma risken och potentialen i ett bolag (i kontexten av en framtid med allt högre hållbarhetskrav och knappare naturresurser)?
- Om inte IR medför relevant icke-finansiell information, vad efterfrågan man istället?
- Som finansiär, ser man IR-anpassad redovisning lika lämplig för alla olika typer av organisationer, ie. icke-statliga organisationer och offentlig verksamhet som till små och stora företag?
- Är nyttan av IR-redovisningar störst för en viss typ av organisation? (Ur ett riskbedömningsperspektiv som finansiärer.)

- Har vissa branscher större nytta av IR-redovisning än andra? T.ex. energibranschen eller andra högriskbranscher? (Ur ett riskbedömningsperspektiv som finansärer.)
- Vore det inte rimligt att ställa krav på IR-redovisning i sådana branscher, för att bättre kunna bedöma riskerna och hur företaget hanterar dem? Eller är andra kravställningar på vilken information som lämnas effektivare.
- Hur pass viktigt är det att hållbarhetsinformationen är kvalitetssäkrad via oberoende granskning/revision?
- Ger bestyrkandet "översiktligt granskad" från revisor (revisionsstandarden RevR 6) tillfredsställande kvalitetssäkring?
- Ger bestyrkandet "finansiell revision" från revisor informationen avsevärt högre tillförlitlighet och värde (eg. den ingår i förvaltningsberättelsen)?
- Kan någon annan kvalitetssäkring anses motsvarande eller mer betydelsefull?

Positiv kritik och fördelar med IR

- Vad anser DU är största fördelarna med IR för en finansär?

Kritik och nackdelar med IR

- Vad anser DU är största nackdelarna med IR för en finansär?
- IR är principbaserat, dvs. uppbyggt kring "guiding principles" och medför stora friheter för hur redovisningen ska utformas samt vad som ska redovisas.
- Fördelar/Nackdelar med den utgångspunkten?
- Förespråkar du tydligare/snävare riktlinjer?
- Ett närliggande angreppssätt är s.k. "full cost accounting", dvs. beräkning, värdering och inkorporering av externaliteter. Förespråkare menar att det tydliggör det verkliga värdeskapandet eller -förstörandet, medan kritiker menar att det inte går att sätta pris på "mjuka" hållbarhetsvärden.
Vad är din respektive bankföreningens åsikt/inställning?
- Exempel PUMA skor

IR i framtiden och dess Utmaningar

- Hur ser ni på IR i förhållande till andra hållbarhetsinitiativ?
- GRI är etablerad norm för hållbarhetsredovisning. Fördelar/Nackdelar med det jämfört med IR? Fungerar de kompletterande?
- IR beskrivs ofta som "framtidens redovisning". Tror du IIRC genom IR har potentialen att brett förändra års- och kvartalsrapporterna? Och i förlängningen skapa långsiktigt, hållbart värdeskapstänkande hos företag och investerare (uppges som målet med IR)?
- Hur förändrar IR redovisningslandskapet? Tror du att det kommer att ersätta de nuvarande redovisningsregelverken IFRS (IASB:s), US-GAAP eller i svensk kontext K2/K3? Eller kommer de att samexistera istället?
- IR-redovisning har satts som krav för listning på Johannesburg-börsen. Är det något du tror kommer på fler börser? När i Västeuropa och Sverige i så fall?

Avslutning

- Något mer du skulle vilja tillägga?
- Vet du någon mer inom som skulle kunna ställa upp på liknande intervju?
- Får vi återkomma om vi har följdfrågor?
- Får vi nämna ditt namn och organisationens namn i arbetet?